Dunavarsányi Árpád Fejedelem Általános Iskola
Szigetszentmiklósi Tankerületi Központ
OM 032 538
Szervezeti egység kód: 132002
cím: 2336 Dunavarsány Árpád utca 12.
Tel: 06 24 511 150
E-mail: igazgato@arpadsuli.hu
honlap: www.arpadsuli.hu

HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAM

Dunavarsányi

Árpád Fejedelem Általános Iskola

Nevelési program

1. Az intézmény adatai **8**
2. Helyzetelemzés **10**
3. Milyen iskola megvalósítását célozzuk? **11**
4. A nevelés-oktatás alapelvei, értékei **12**
5. Az iskolában folyó pedagógiai tevékenység céljai **13**
6. Iskolánk nevelési feladatai, követelményei **14**
6.1. Emberképünk – a személyiség- és közösségfejlesztés alapja 14
6.2. Tanulás és munka 15
6.3. Egészséges, kulturált életmód 16
6.4. Erkölcs, jellem, magatartás 17
7. A célok megvalósulását segítő pedagógiai eszközök, tevékenységek **18**
7.1. Az oktatás-nevelés tartalma 18
7.2. A tanórán folyó nevelőmunka: tanulásszervezés – tanulásirányítás 19
7.3. Tanórán kívüli nevelőmunka, a közösségfejlesztés tevékenységrendszere, hagyományai keretei 21
7.3.1. Tevékenységek 22
7.3.2. Az iskola hagyományaihoz kapcsolódó közösségi rendezvények, megmozdulások: 23
7.3.3. Diákönkormányzat 26
7.4. Együttműködés a szülőkkel 26
7.5. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység 27
7.5.1. Sajátos nevelési igényű tanulók 27
7.5.2. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek enyhítését szolgáló tevékenységek: 28
7.5.3. A tehetség, a képesség kibontakozását segítő tevékenységek 29
7.5.4. A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók integrációját segítő tevékenységek 30
8. Gyermek- és ifjúságvédelem **31**
9. Az ENGRAM program **33**
9.1. A program alapelvei és célkitűzései (mit? miért?) 33
9.2. A szervezés (megvalósult) terve (hogyan?) 35
9.3. Általános feladataink 35
9.4. A fejlesztés színterei 36
9.5. Az ENGRAM program lehetőségei a felső tagozaton 40

10. A pedagógusok helyi intézményi feladatai 43

10.1. Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai 47

11. Az iskola szereplőink együttműködésével kapcsolatos feladatok: a szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái 51

11.1. Az iskola közösségeinek együttműködése 52

12. Az iskola vezetésének és közösségeinek külső kapcsolatai, együttműködése iskolán kívüli intézményekkel 57

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének programja 60

1. Integrált keretek között nevelt sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésének programja 61

1.1. A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai fejlesztése, a megismerő funkciók, a viselkedés anomáliái 61

1.1.1. A fejlesztés alapelvei 61

1.1.2. A fejlesztés kiemelt céljai, feladatai 61

1.1.2.1. Diszlexia, diszgráfia 61

1.1.2.2. Diszkalkulia 63

1.1.2.3. A kóros hiperkinetikus vagy kóros aktivitászavar, a figyelemzavar 64

1.1.3. Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai 65

1.1.4. A NAT alkalmazása 65

1.1.4.1. Kiemelt fejlesztési feladatok 65

1.1.4.2. A NAT alkalmazása a helyi tanterv készítésénél 65

1.1.5. Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció 66

1. 2. Az integrált keretek között nevelt-oktatott enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók fejlesztése 67

1.2.1. A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció 67

1.2.2. A NAT alkalmazása 68

1.2.2.1. Műveltségi területek 68

1.3. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztése 77

1.3.1. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló 77

1.3.2. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelési, oktatási szempontú jellemzői 77

1.3.3. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztése 79

1.3.3.1. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének alapelvei, célja és kiemelt feladatai 79

1.3.3.2. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók integrált nevelésének és oktatásának szempontjai 79

1.3.3.3. A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció 80
1.3.3.4. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók fejlesztését átfogó területek 81
1.3.3.5. Fejlesztési területek 81
1.3.3.6. Képesség szerinti differenciált és heterogén csoportok szervezése 81
1.3.4. Nevelési és oktatási alapelvek és célok fejlesztési területenként 82
1.4. A sajátos nevelési igényű tanulók habilitációjának, rehabilitációjának alapvető vonatkozásai az integrált nevelésben 89
1.5. Az (utazó) gyógypedagógus feladatai az együttnevelés során 91
2. A sajátos nevelési igényű tanulók szegregált keretek között megvalósuló fejlesztése a gyógypedagógiai tagozaton 91
3. Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók ellátásának rendje és módszertani elvei az intézményben 94
3.1 Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók integrált ellátása 94
A tanórai munka elvei: 95
Habilitációs és rehabilitációs ellátás: 95
Tárgyi környezet (speciális fejlesztőszoba hiányában): 96
3.2 A tanulásban és értelmileg akadályozott, autizmussal élő, valamint az ép értelmű, autizmussal élő tanulók ellátása különnevelésben 96
A szakmai kompetenciák és a munkamegosztás rendje: 96
Ép értelmű, az autizmus tüneteiben súlyosan érintett, intenzív támogatást igénylő tanulók 97
Tanulásban akadályozott, autizmus spektrum zavarral élő tanulók 97
Értelmileg akadályozott, autizmus spektrum zavarral élő tanulók 97
Az autizmusspecifikus pedagógiai támogatás közös elemei 97
Ellenőrzés és értékelés 98
Együttműködés 98
3.3 Módszertani alapelvek és az EGYMI konzultációs szerepe 98
Környezet- és egészségnevelési program 100
1. Alapok 101
1.1. A környezet-és egészségnevelési program jellemzői 101
1.2. Helyzetkép 101
1.3. Az önkormányzat természetvédelmi és környezetvédelmi intézkedései 104
2. Erőforrások 105
2.1. Humán erőforrások 105
2.2 Anyagi erőforrások 107

3. Alapelvek, célok **108**
3.1. Alapelvek, jövőkép, hosszú távú célok 108
3.2. Konkrét, aktuális célok és feladatok 109
4. Tanulásszervezési és tartalmi keretek **111**
4.1 Tanórai keretek 111
4.2. A Műveltségi területekben rejlő egészség és környezetnevelési lehetőségek 112
4.3. Tanórán kívüli lehetőségek 119
4.3.1. Célkitűzések 119
4.4. Szempontok a módszerek kiválasztásakor 123
4.5. Módszerek 124
5. Taneszközök **125**
6. Iskolai környezet **125**
7. Kommunikáció **126**
8. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos terv **126**
Helyi tanterv **128**
1. Az értékelés rendszere 129
1.1. A tanítási-tanulási folyamat értékelése 129
1.1.1. Az iskolai tudás mérésének-értékelésének rendje 130
1.1.2. Az értékelés formái 133
1.1.3. Mit és mikor értékelünk? 135
1.1.4. Egyes tantárgyak tanügyigazgatási bejegyzései 135
1.2. A magatartás értékelése 136
1.3. A szorgalom értékelése 137
2. A tanulmányok alatti vizsgák szabályai **138**
3. Az iskolába jelentkező tanulók felvételének és átvételének elvei **140**
4. A jutalmazás és kitüntetés hagyományai **141**
5. Az otthoni (napközis és tanulószobai) felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok maghatározásának elvei és szabályai **142**
6. Tankönyvek, taneszközök kiválasztásnak elvei **143**
7. Tantárgyak rendszere **143**
7.1. A választott kerettanterv az iskolában tanított kötelező és nem kötelező (választható) tantárgyak és óraszámaik 143
Kerettantervek egyes iskolatípusra, pedagógiai szakaszra, tantárgyra, vagy sajátos köznevelési feladat teljesítéséhez 146

Kerettantervek egyes iskolatípusra, pedagógiai szakaszra, tantárgyra, vagy sajátos köznevelési feladat teljesítéséhez 146

7.2. Óratervek 148

8. Sajátos nevelési igényű tanulók 155

8.1. Enyhe értelmi fogyatékos integráltan és szegregáltan nevelt-oktatott tanulók 155

8.1.1. Az általános iskolai évfolyamok pedagógiai szakaszai és a fejlesztési szakaszok feladatai 155

8.2. Általános értékelési szempontok: 157

8.3. A tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei 158

9. A középsúlyos értelmi fogyatékos integráltan és szegregáltan nevelt-oktatott tanulók 160

9.1. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének szakaszaihoz kapcsolódó célok és feladatok 160

9.2. A NAT által meghatározott kompetencia-tartalmak a foglalkoztató tagozaton való megjelenése 161

9.3. Tantárgyak és óraszámok terve a teljes képzési időre az évfolyamokhoz rendelten .. 163

10. A közösségi nevelés órák témái 164

11. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja 171

12. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő helyiségek, felszerelések és eszközök jegyzéke 172

13. A pedagógiai programmal kapcsolatos egyéb intézkedések 172

1. Az intézmény adatai

Az intézmény megnevezése: Dunavarsányi Árpád Fejedelem Általános Iskola, OM: 032 538

Az intézmény székhelye: 2336 Dunavarsány, Árpád utca 12.

Telephelyek: 2336 Dunavarsány, Kossuth L. u. 33.
Kossuth L. u. 35.
Árpád u. 7.

Alapfeladata (feladatellátási hely szerinti bontásban):
Köznevelési alapfeladatok:

Az intézmény **székhelyén** (2336 Dunavarsány, Árpád utca 12.)

általános iskolai nevelés-oktatás

- nappali rendszerű iskolai oktatás
- felső tagozat
- sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése-oktatása (mozgásszervi fogyatékos, beszédfogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, érzékszervi fogyatékos - hallási fogyatékos, érzékszervi fogyatékos - látási fogyatékos)
- nemzetiségi nevelés-oktatás – német (nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás)

Az intézmény **telephelyein**:

2336 Dunavarsány, Kossuth Lajos utca 33.

általános iskolai nevelés-oktatás

- nappali rendszerű iskolai oktatás
- alsó tagozat
- sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése-oktatása (mozgásszervi fogyatékos, beszédfogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, érzékszervi fogyatékos - hallási fogyatékos, érzékszervi fogyatékos - látási fogyatékos)
- nemzetiségi nevelés-oktatás – német (nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás)

2336 Dunavarsány, Kossuth Lajos utca 35.

általános iskolai nevelés-oktatás

- nappali rendszerű iskolai oktatás
- alsó tagozat, felső tagozat
- sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése-oktatása (mozgásszervi fogyatékos, beszédfogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, érzékszervi fogyatékos - hallási fogyatékos, érzékszervi fogyatékos - látási fogyatékos)
- sajátos nevelési igényű tanuló gyógypedagógiai nevelése-oktatása (értelmi fogyatékos - enyhe értelmi fogyatékos, értelmi fogyatékos - középsúlyos értelmi fogyatékos, autizmus spektrumzavar)
- nemzetiségi nevelés-oktatás – német (nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás)

2336 Dunavarsány, Árpád utca 7.

általános iskolai nevelés-oktatás

- nappali rendszerű iskolai oktatás
- felső tagozat
- sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése-oktatása (mozgásszervi fogyatékos, beszédfogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, érzékszervi fogyatékos - hallási fogyatékos, érzékszervi fogyatékos - látási fogyatékos)
- nemzetiségi nevelés-oktatás – német (nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás)

Az intézmény működési területe: Az általános iskola a felvételi körzete: Dunavarsány város közigazgatási területe. Az iskola gyógypedagógiai tagozata, mely a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók ellátását végzi, a környező településekről vesz fel tanulókat.

A fenntartó neve és székhelye:

Neve: Szigetszentmiklósi Tankerületi Központ
Székhelye: 2310 Szigetszentmiklós, ÁTI-Sziget Ipari Park I/A. épület

Az intézmény felügyeleti szerve: Szigetszentmiklósi Tankerületi Központ

2. Helyzetelemzés

A város 1949-ben alakult, Kis- és Nagyvarsány pusztákból, melyek Taksonyhoz tartoztak. Dunavarsány a Ráckevei-Soroksári Duna-ágtól keletre az 51-es számú főút és a – régi 51-es út az 510-es csomópontjánál – a kelebiai vasútvonal és az 51-es főút mentén Budapest és Kiskunlacháza közötti terület súlypontjában, a budapesti agglomeráció déli peremén helyezkedik el. Ez indokolja a rendszerváltás óta spontán kialakult és egyre erősödő központi szerepét. Dunavarsányhoz és a térséghez legközelebb fekvő városok: Szigetszentmiklós, Százhalombatta, Ráckeve, valamint Dunaharaszti. A korábban Ráckevei járáshoz tartozó Dunavarsány és térsége intézményközpontjának szerepét Ráckeve látta el. A rendszerváltás óta lazult a kapcsolat a járási központtal. Dunavarsány a térségben egyre sűrűsödő vezető, koordináló szerepet az önkéntes és eredményes együttműködésnek, a központi elhelyezkedésnek köszönheti. A térség lakosságának megfogalmazott igénye a kistérségi ellátást biztosító, közeli, elérhető intézményrendszert működtető térségi központ létrehozása. Jól érzékelhető ez a cél a már működő orvosi ügyeleti ellátás, gyermekjóléti szolgálat, fogászati ellátás, közterület fenntartás, közművek kiépítésére és üzemeltetésére létrejött kistérségi együttműködésben
A helyi adottságok lehetővé teszik idegenforgalmi potenciál kifejlesztését, a minőségi turizmus feltételeinek megteremtését, a hazai és külföldi vendégek, valamint a helyi lakosság számára. Dunavarsány és térsége nagy kiterjedésű kavicslelőhelyen fekszik. Ebből következik, hogy a kialakult bányatavakon már spontán szerveződött a jelentős mértékű fürdő turizmus.

A város életét nagymértékben befolyásolja a főváros közelsége. A települést élénk kulturális és gazdasági élet jellemzi. A város folyamatosan fejlődik, a lakosság száma évről-évre nő. Mindezeket figyelembe véve a jövőben a tanulólétszám folyamatos növekedésével kell számolnunk.

A minőségbiztosítási felmérések alapján az iskolaválasztás indítékai:

- az egész napos nevelés helyi rendszere
- nemzetiségi német nyelvoktatás
- testnevelés oktatásának helyi rendszere
- tehetséggondozást célzó nívócsoportos oktatási forma a heterogén oktatásszervezés mellett
- a gyermekközpontú nevelési szemlélet
- az egyéni képességekhez igazodó differenciált fejlesztő tevékenység
- iskolánk külső, belső környezetének javulása

- iskolánk életében nagy szerepet játszó hagyományossá vált tevékenységi formák, közös emlékek, melyek az egymást követő évfolyamok életének életritmusát adják.

3. Milyen iskola megvalósítását célozzuk?

„Az iskola dolga,
hogy megtaníttassa velünk, hogyan kell tanulni,
hogy felkeltse a tudás iránti étvágyunkat,
hogy megtanítson bennünket a jól végzett munka örömére és az alkotás izgalmára,
hogy megtanítson szeretni, amit csinálunk
és, hogy segítsen megtalálni azt, amit szeretünk csinálni."

(Szent-Györgyi Albert)

Meggyőződésünk, hogy az iskolák számára a legnagyobb kihívást a környezetükben végbemenő gyors változások jelentik. Nem találunk olyan jelentős pontot az iskolák életében, működésében, amelyet az állandóság jellemezne.
E dinamikusan változó, sokszor bizonytalan helyzetet eredményező, vagy legalábbis nehezen kiszámítható történéseket előidéző környezetben nincs könnyű helyzete az iskolának. Azonban nem zárkózhat el a környezetétől, sőt alapvető feladata és egyben érdeke, hogy törekedjen a helyi társadalomba való szerves beilleszkedésre, a vele szemben támasztott igények és az általa kínált szolgáltatás harmonizálására. Hisszük, hogy a folyamatos változás nélkülözhetetlenné teszi, hogy az iskolánk rendszeresen és szakszerűen elemezze a környezetében zajló történéseket, folyamatokat, vizsgálja a felé áramló igényeket, elemezze és értékelje saját szervezetét, működését, és mindezen információk alapján tudatosan tervezze céljait, programjait.

Az iskolai tanítás és tanulás, a nevelés teljes folyamata – a célok képzésétől az eredmények megállapításáig, minden személyi, tárgyi és szervezeti komponensével együtt – a társadalmi környezet hatása alatt működik, hisz a fenntartó és a szülők fogalmazzák meg legközvetlenebbül az iskolánkkal szemben való elvárásaikat.
A környezetünk számára legyen világos, hogy a tanuló a legfontosabb az iskolában, minden érte történik.

Célunk az, hogy az iskolánknak legyen saját értékrendje, mely a mindennapi gyakorlatban érvényesül. Nyújtson iskolánk biztonságos, rendezett környezetet a tanulók számára, alkalmazkodjon a tanulók fejlettségi szintjéhez.

Arra törekszünk, hogy a diákok céltudatosak legyenek, jellemezze őket magas szintű morál. Jó eredményeket produkáljanak az alapvető készségek mérésekor. Legyen jó az iskola továbbtanulási mutatója. Az iskola nyitott legyen a szülők számára.
A korszerű tudásanyag átadásával, a változatos tanórán kívüli tevékenységrendszerrel akarjuk biztosítani a humanista emberképnek megfelelő személyiségfejlesztést és közösségformálást. Célunk az, hogy intézményünk, mint élettér, a tanulók cselekvő részvételével biztosítsa az értelmi, a testi, a lelki, a jellembeli és szociális fejlődést.
Legfontosabb feladatunknak tekintjük, hogy oktató-nevelő munkánkkal szilárd alapokat teremtsünk a továbbtanuláshoz, hogy nyitottá, fogékonnyá tegyük a gyermekeket az értékek befogadására, s kreatívvá a megszerzett ismeretek és készségek alkalmazásában. Továbbá, hogy az iskolánk személyi és tárgyi környezetével, minden tevékenységével szolgálja azoknak az ismereteknek, beállítódásoknak, szokásoknak és értékrendnek a kialakulását, amelyek műveltséget adnak, s az embert kulturált emberré teszik.

4. A nevelés-oktatás alapelvei, értékei

Azt az iskolát tartjuk értékesnek, értékhordozónak:

- ahol a bizalom és szeretet légkörében formálódik tovább a családból hozott pozitív én-kép, s teremt jó kondíciókat az iskolai feladatok végrehajtásához,

- ahol tisztelik a gyermeket, mint tudatosan élő lényt, aki képes az őt körülvevő emberi, társadalmi és természeti környezet megismerésére, akinek élete egyszeri és megismételhetetlen, akinek célja, jövője van, akinek élete másokkal való kölcsönhatásban teljesedik ki, feladata és felelőssége, hogy gazdagítsa önmagát, az emberi közösséget és a természetet,

- ahol a személyiség harmonikus fejlesztése az értelem, érzelem, fizikum és jellem egységében történik, ahol sokféle tevékenység segít azonosulni az iskola céljaival, melyek a tanulás tágabb értelmében az egészséges és kulturált életmód szokásait, a személyes képességek, az én-tudat, a szociális értékrend és készségek fejlesztését éppúgy szolgálják, mint a kognitív kompetencia (a megismerésre vonatkozó szakértelem, tanulni tudás), s az alkotóképesség kibontakozását,

- ahol egységes és általános a követelményrendszer, de teljesítésének útja, módja egyénileg differenciált, mert nem megszüntetni akarjuk az egyéni különbségeket, hanem alkalmazkodni az egyéni eltérésekhez, fejlődési ütemhez,

- ahol a tanuló aktívan vesz részt a fejlesztése érdekében szervezett tevékenységekben, s önállóan sajátít el értékeket, tudást, attitűdöket és képességeket, mert folyamatos motiváció és megerősítés biztosítja kitartását, az önfejlesztés, önszabályozás mechanizmusainak kialakulását,

- ahol az értékelés objektív és rendszerszerű, végigkíséri a tanulási folyamatot, az erőfeszítést kívánó, de teljesíthető feladatokat, s fő funkciója a tanulás ösztönzése, az előrehaladás biztosítása, az önértékelő képesség fejlesztése, tájékoztatás a követelményeknek való megfelelésről,

- ahol nélkülözhetetlennek tartják a szülőkkel való folyamatos kapcsolatot, a kölcsönös tájékoztatást és együttműködést a gyermek fejlesztésében,

- ahol a hivatásukat professzionális szinten művelő, kreatív pedagógusok alkotó együttműködése, s a munkájuk eredményességéért vállalt egyéni és kollektív felelősség záloga a hatékony nevelésnek.

5. Az iskolában folyó pedagógiai tevékenység céljai

Iskolánk, amely egyrészt eleme az iskolarendszernek, másrészt szolgáltatója önnön társadalmi környezetének alapfokú oktatási intézmény, ahol

- alapvető tudományos igényű ismeretek közvetítése, korszerű műveltség kialakítása,
- a továbbtanuláshoz szükséges alapkészségek fejlesztése,
- értékorientálás, megbízható etikai tulajdonságok,
- az önfejlesztés igényének és képességének kialakítása, fejlesztése folyik, hogy tanítványaink képesek legyenek a kor kihívásaira válaszolni.
- Kiemelt célunk az ismeretközvetítés, hagyományőrzés, más kultúrák tiszteletére nevelés és ezen keresztül a nemzetiségi öntudat erősítése. Fontos a tanulók érdeklődésének felkeltése a nemzetiségi témák iránt.
- A nemzetiségi nevelési-oktatási cél a német nyelv magas szintű elsajátítása, a német ajkú nemzetiségi kultúra megismertetése, ápolása, átörököltetése. A német nemzetiségi nevelés-és oktatásban résztvevő tanulók egy világnyelv biztos tudása mellett megismerik a német nemzetiségi népcsoport történelmét, kultúráját, földrajzát

Feladatunknak tekintjük:

- a pozitív énkép formálását, a fejlődő személyiség fejlesztését, a benne lévő lehetőségek, a tehetség kibontását,
- a gyermeki érdek védelmét, a hátránykompenzálást,
- a felelős családi- és társadalmi életre, egészséges és kulturált életmódra, a környezet védelmére való felkészítést,
- a jó közérzet, gyermekközpontú iskolai légkör biztosítását,
- a nemzetiség nyelvének tanítását, a kisebbség történelmének, szellemi és anyagi kultúrájának megismertetését.

A célok megvalósulásának záloga:

- A célok és azokból adódó feladatok egységes értelmezése és tudatos vállalása.
- A megvalósításhoz szükséges feltételek biztosítása.
- A megfelelő szintű cselekvőkészség, alkotó együttműködés.
- Az iskolai tevékenységek egymást erősítő rendszere.
- A folyamatok hatékonyságának rendszeres értékelése.
- A munkánk eredményességéért érzett egyéni és kollektív felelősség.

6. Iskolánk nevelési feladatai, követelményei

A követelmények alapja az európai humanista értékrend, amelynek leglényegesebb eleme az élet és ehhez kapcsolódó emberi értékek tisztelete, elfogadása és követése mindannak, ami az egyén és a közösség érdekét szolgálja, s elutasítása mindannak, ami az egyén és a közösség életének kibontakozását gátolja.
A tanulótól elvárt tudást - mely nem csupán ismeret, hanem több annál: információ, készség, képesség, mozgás, cselekvés, magatartás, attitűd, érdeklődés, szokás, világkép és legmagasabb fokon világnézet - követelményekben fejezzük ki.
A követelmények tehát hidat alkotnak a célok és a tanulási eredmények között; biztosítják a célok és az eredmények kívánatos megfelelését. A követelményekből közvetlenül és operatív módon következtethetjük ki a tanulásszervezés éppen aktuális feladatait és módszereit, ezért egyszerűen tanulási céloknak nevezhetjük őket.
Meggyőződésünk, hogy az alábbiakban felsorolt a tanulók számára megfogalmazott, személyiségfejlődésüket biztosító követelmények, - melyeket három területen fogalmazunk meg - s a hozzájuk kapcsolódó tevékenységek az alapvető emberi értékeken alapulnak.

6.1. Emberképünk - a személyiség- és közösségfejlesztés alapja

A nevelő-oktató munka során arra törekszünk, hogy a gyermek olyan személyiséggé váljék,

- aki életigenlő, bizakodó, szellemileg fogékony, érzelmileg gazdag, pozitív, reális énképpel rendelkezik,
- aki rendelkezik a megújulás képességével, s alkalmazkodni tud a változó világ követelményeihez, igényli a permanens önművelést,
- korszerű, tudományos eredményeken alapuló ismeretekkel bír, tanulni vágyó és tanulni tudó, alkotó és kritikus gondolkodásra képes,

- akinek fontosak az európai kultúra értékei,
- akiben a szellemi értékek testi edzettséggel párosulnak,
- aki rendelkezik a társas emberi léthez nélkülözhetetlen szokások és magatartásmódok ismeretével és gyakorlatával,
- aki képes a másik ember személyiségét elfogadni, szolidáris a hátrányos helyzetűekkel, együttműködésre és felelős, önálló feladatvégzésre képes,
- aki szereti családját, hazáját, ismeri múltját, gazdasági, politikai és kulturális helyzetét, érte cselekvésre, áldozatra is kész, fejlődését előmozdítani képes,
- aki a más népeket megbecsüli,
- aki védi a természetet és az emberi munka eredményét,
- aki a pillanatnyi érdekek és jövőt biztosító értékek között különbséget tud tenni,
- aki tevékeny, alkotó emberként kívánja életét élni.

Ezen értékek megvalósulása érdekében kívánjuk növendékeinket az élet tiszteletére, a természet szeretetére, az emberi kultúra megbecsülésére, az egészséges életvitel igényére, az igazság feltétlen tiszteletére, az erkölcsös cselekvés igenlésére és követésére, a természetben és az emberi alkotásokban megjelenő szépség csodálatára, tevékeny, alkotó életre nevelni az alábbi követelményekben megjelölt feladatok megoldást biztosító tevékenységek segítségével:
A követelményekben megjelenő értékek azt a célt szolgálják, hogy a tanulók – adottságaikkal, iskolai és iskolán kívüli tanulásukkal, s más tevékenységeik során szerzett tapasztalataikkal összhangban – minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket.

6.2. Tanulás és munka

Tanuljon képességei szerint a lehető legjobban! Rendszeres tanulással, feladatai teljesítésével fejlessze akaratát, kötelességtudatát, érezze át a sikeres munkavégzés örömét, becsülje a tudást!

Törekedjék a helyes időbeosztásra, a célszerű tanulási módszerek elsajátítására, ismerje meg az ismerethordozók használatát!

Segítse a tanulásban lemaradó társait!

Legyen választott érdeklődési területe, amelyen önképzéssel is bővíti ismereteit!
Olvasson rendszeresen! Készüljön fel és vegyen részt tanévenként legalább egy tanulmányi versenyen, vetélkedőn vagy pályázaton!

Legyen az iskolában, otthon rendszeres tevékenységet jelentő munkafeladata, amelynek teljesítéséért felelősséggel tartozik!
Rendszeresen számoljon be feladata elvégzéséről!

Kapcsolódjék be a közösség által vállalt feladatok elvégzésébe! Ismerkedjen meg a tervezés, szervezés, irányítás, végrehajtás, ellenőrzés és értékelés munkafázisaival, módszereivel, a célszerű munkamegosztással, s együttműködéssel! Érezze át, hogy a vállalt részfeladat el nem végzése a közösség vállalásának teljesülését veszélyezteti!

Érezzen felelősséget saját holmija, társai felszerelése, s az iskola értékeinek megóvásáért!
Ügyeljen a rendre, tisztaságra, becsülje mások munkáját!

Legyen takarékos, tanuljon meg a pénzzel, idővel, energiával és anyaggal gazdálkodni!

A tanulásban, szakkörökben, versenyeken, különböző feladatokban próbálja ki önmagát, helyes önismerettel készüljön a továbbtanulással kapcsolatos döntésre!

6.3. Egészséges, kulturált életmód

Legyen egészséges életritmust biztosító, helyes szokások kialakulását segítő életrendje!

Napirendjében kapjon helyet a szabadidő hasznos és kulturált eltöltése, ügyeljen a helyes arányokra! Egészséges testi fejlődése érdekében legyen életének része a játék, a mozgás, a sport és a fizikai munka!

Társas kapcsolataiban kerülje az antiszociális magatartású csoportokat!

Óvja egészségét, ismerje és tartsa be a személyi higiénia, a helyes táplálkozás, öltözködés alvás legfontosabb egészségügyi szabályait! Kerülje a káros szenvedélyeket, legyen tisztában azok következményeivel!

Ismerje és fogadja tudatosan a nemi érés jeleit, iskolai társas kapcsolataiban kerülje a felelőtlenséget, a szabadosságot!
A fiú-lány kapcsolatokat a lovagiasság, illetve a megfelelő tartózkodás, a kölcsönös udvariasság jellemezze!

Óvja saját és mások testi épségét, ismerje és kerülje a balesetet okozó veszélyeket, tartsa be a közlekedési szabályokat!

6.4. Erkölcs, jellem, magatartás

Ismerje meg és becsülje az általános emberi értéket!
Törekedjék az igazság megismerésére, igazságosságra! Legyen igénye a szépre, a gondolat szépségének a felismerésére, az esztétikai élmény átélésére, a kultúra értékeinek megbecsülése tegye érzelmileg is gazdagabbá személyiségét!

Tisztelje az embert és minden élőt! Jellemezze humánum, jóság, mely az igazi erkölcsi magatartás alapja! Kapcsolatait az együttérzés, segítőkészség és áldozatvállalás jellemezze!

Őrizze meg mindenkor saját és tisztelje mások emberi méltóságát! Legyen nyitott a másik ember értékrendjének, elveinek megértésében, tudja megfogalmazni annak pozitív és negatív kritikáját!

Jellemezze igényes beszéd- és viselkedéskultúra, toleráns magatartás!

Életkorának megfelelő mélységben ismerje az általános emberi és az alkotmányos állampolgári jogokat, kötelességeket!

Felelősen gyakorolja a diákönkormányzat által biztosított jogokat, s teljesítse az önkormányzattal járó kötelességeket!

Ismerje és tartsa, tartassa be a házirendet!
Ismerje el a dicséret, jutalmazás, valamint a tiltás, büntetés szabályokhoz kötött alkalmazását!

Nevelési céljaink megvalósulását illetően akkor tekintjük nevelő és oktató munkánkat sikeresnek, ha iskolánk végzős diákjainak legalább a kilencven százaléka a nyolcadik évfolyam végén:

- minden tantárgyból megfelel az alapfokú nevelés-oktatás kerettanterveiben meghatározott továbbhaladás feltételeinek. Elsődleges célunk az, hogy tanulóink többsége - vagyis több mint ötven százaléka - a minimális követelmények teljesítésén túl az egyéni képességei alapján elvárható legjobb szinten feleljen meg az iskolánk helyi tantervében megfogalmazott követelményeknek.
- rendelkezik olyan bővíthető biztos ismeretekkel, készségekkel, képességekkel és jártasságokkal, amelyek képessé teszik őt arra, hogy a középiskolás követelményeknek a későbbiekben megfeleljen,
- ismeri a kulturált viselkedéshez, az emberek közötti kapcsolatokhoz, valamint a közösségben éléshez szükséges viselkedés- és magatartásformákat,
- határozott elképzeléssel bír saját közelebbi és távolabbi jövőjét és sorsát illetően.

7. A célok megvalósulását segítő pedagógiai eszközök, tevékenységek

7.1. Az oktatás-nevelés tartalma

A Nemzeti Alaptanterv megjelöli azokat a műveltségi területeket, amelyeket a magyar közoktatási rendszerben tanítani kell, s határozott követelmények támasztásával biztosítja, hogy az alapvető tartalmak egységesen érvényesüljenek valamennyi közoktatási intézményben.

A Nemzeti Alaptantervben megfogalmazott képzés tartalma az emberre, a társadalomra, a művészetekre, a tudományokra és a technikára vonatkozó kultúra alapvető eredményeit foglalja magában a tanulók életkori fejlettségi szintjéhez igazodó kiválasztással és elrendezéssel. A tananyag feldolgozása, összefüggéseinek feltárása megalapozhatja a tanulók műveltségét, világszemléletük, világképük formálását, saját értékrendjük megteremtését, eligazodását a szűkebb és tágabb környezetben.

A különböző ismeretek elsajátítása eszköz a tanulók értelme, önálló ismeretszerzési, kommunikációs és cselekvési képességeinek kialakításához, fejlesztéséhez.

A német nemzetiségi oktatást - a magyarországi közoktatás részeként - valósítjuk meg, betartva az iskolai nevelés és oktatás általános céljait és feladatait. E mellett biztosítjuk a nemzetiség nyelvének tanulását, a kisebbség történelmének, szellemi és anyagi kultúrájának megismerését, a hagyományőrzést és -teremtést, az önismeret kialakítását, a német nemzetiségi kulturális identitás kialakítását és erősítését, a nemzetiségi jogok megismerését és gyakorlását.
Célunk és egyben feladatunk az ismeretközvetítés, a hagyományőrzés, a más kultúrák tiszteletére nevelésén keresztül a nemzetiségi öntudat erősítése. Törekszünk arra, hogy a nemzetiségi értékeket iskolai szintre is kiterjesszük. Igyekszünk a programokba bevonni az iskola többi tanulóját is. Meggyőződésünk, hogy a nemzetiségi oktatás segíti a nemzetiséghez tartozó diákjainkat abban, hogy megtalálják, megőrizzék és fejlesszék kulturális identitásukat, elfogadják és másoknak is megmutassák a kisebbség közösségi értékeit, erősítsék a közösséghez való kötődést. Mindezek tükrében arra törekszünk, hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljanak a nyelvi és kulturális gazdagság előnyei alakuljon ki a tanulókban a reális nemzetkép és kulturális önazonosság a tanulók ismerjék fel az előítéletek és a kirekesztés megjelenési formáit, ismerjék meg a jelenség hátterét, veszélyeit, az emberi, állampolgári és kisebbségi jogok megsértésének jelenségét és a jelenség elleni fellépés jogi, illetve egyéb eszközeit.
A nemzetiségi oktatásunk célja a nemzetiségi önazonosság megőrzése és erősítése, a tanulók kétnyelvűségre nevelése, a tanulók kommunikációs készségének fejlesztése a beszédkedvet fokozó, a beszélés lehetőségét biztosító eljárásokon keresztül.
A múlt megismerésével a tanulók azonosságtudatának kialakítása és jövőképük formálása. A tanulók ismerjék meg a nemzetiségi jogokat, ezáltal készüljenek fel érdekeik képviseletére.

A tanulók ismerkedjenek meg a magyarországi németek legfontosabb hagyományaival, életmódjával és kultúrájával. Legyenek büszkék arra, hogy ehhez a népcsoporthoz tartoznak, de tiszteljék a magyar nép és az országban élő más nemzetiségek kultúráját is, ismerjék fel a népek közötti kapcsolódási pontokat.
A tanulók ismerkedjenek meg a magyarországi németek nyelvjárásaival, értékeikkel és tudatosuljon bennük az irodalmi nyelvtől való eltérés oka.
A németajkú lakosság történetének tanulmányozása vezesse el a tanulókat ahhoz a tényhez, hogy a nemzetiség sokszínűségével és kisugárzásával hatást gyakorol a többségi nemzetre.
A történelmi ismeretek segítséget nyújtanak az előítéletek megjelenési formáinak felismerésében és a jelenség hátterének feltárásában. A fiatalok igazodjanak el a mai nemzetiségi lét megjelenési formáiban, ismerjék meg a szervezeteket, a testületeket és a sajtót, továbbá ösztönözzük őket arra, hogy a tanulmányok befejezése után is kapcsolódjanak a magyarországi németek kulturális intézményeihez, és képviseljék a népcsoport érdekeit.
A tanulók tudják a magyarországi németek helyzetét az európai dimenzióban elhelyezni.

A Nemzeti Alaptanterv műveltségi területeit lefedő, iskolánkban tanított tantárgyak rendszerét az egyes tantárgyak tanulásának alapvető céljait, feladatait, a tantervek szerkezetét Pedagógiai programunk Helyi tanterv című fejezete tartalmazza.

7.2. A tanórán folyó nevelőmunka: tanulásszervezés – tanulásirányítás

A gyerekek részben születésüknél, részben szocializációs folyamataik különbözőségeinél fogva különbözőek, s az oktatásból való profitálásuk szempontjából is egyenlőtlen helyzetben vannak, ha az oktatás nem alkalmazkodik különbözőségeikhez, esetleges hátrányaik az iskolában csak súlyosbodnak, ha nem állnak rendelkezésükre az adottságaikhoz igazított tanulási módok.
A pedagógiai célok a különböző individuumok esetében különböző utakon, módokon, különböző eszközökkel érhetők el. Tehát az iskolai esélyegyenlőtlenség megszüntetésének útja az egyéni különbözőségekhez való alkalmazkodás.
A hatékony tanulás minden pszichikus folyamat aktivitásának eredménye. Teljes tanulói aktivitást az egyéni tanulás biztosít. („Amit hallok elfelejtem, amit látok, megjegyzem, amit csinálok, megtanulom." – ősi kínai közmondás)
A tanulás során nemcsak ismereteket nyújtunk, és készségeket fejlesztünk, hanem megismerést, gondolkodásmódot, szemléletet és ítélőképességet is alakítunk. Ennek eredményeképpen fejlődik a tanulók személyisége is.
Ezért célunk s egyben feladatunk: olyan szemlélet kialakítása, hogy a tanulás, a tudás értéket jelentsen a tanulók számára. A szellemi munka és a szellemi értékek megbecsülésére történő nevelés iskolánk valamennyi pedagógusának folyamatos feladata.

Célunk: a tanulás és az együttműködés minél nagyobb szerepet töltsön be a gyerek életében, különböző tanulási tevékenységekkel fejlesztjük az **önálló tanulást egyéni és kiscsoportos szinten** egyaránt.
Az aktív tanulás attól függ, hogyan értelmezzük a tanulást, és milyen mértékben van lehetőség a differenciálás megvalósítására. A tanulási eredmények visszajelentése és állandó megerősítése fontos szerepet játszik a tanulás megszervezésében és különösen a szabályozásban és értékelésben.

A **gyakorlati munka** során meggyőződhettünk arról, hogy a frontális tananyagközlésre és a formális számonkérésre épülő hagyományos tanórai munka, s a tekintélyelven alapuló tanár-diák viszony nem alkalmas a jövő társadalma, a piacgazdaság megkövetelte képességek és készségek kialakítására, autonóm állampolgárok nevelésére. Ezért új eljárásokat, módszereket alkalmazunk, hogy a problémamegoldás, a felfedezéses tanulás integrálódjon a tanítás-tanulás folyamatába.
Meggyőződésünk, hogy a hagyományos órákon a tanulási szokások és képességek nem fejlődnek kellőképpen. Kialakításuk és fejlesztésük alapfeltétele, hogy a **tanulás tanítása** kellő súllyal kapjon teret a mindennapos tanítás folyamatában.
A tanítás tanulása feladatsorában a tanuláshoz való helyes viszony, az önfejlesztés igényének, s a tanuláshoz szükséges alapképességek folyamatos fejlesztése, a helyes tanulási szokások kialakítása, a konkrét tanulási módszerek és technikák elsajátítása, az ismerethordozók használatának a gyakorlása, az önellenőrző, önértékelő képesség fejlesztése mint az iskolai oktatást átható alapfeladat jelenik meg.
Iskolánkban a megszokott feladatközpontú tanítással szemben fokozatosan a **fejlesztésközpontú tanítás-tanulás** kerül előtérbe, melynek alapelve az egyéni képességekhez, az eltérő fejlődési ütemhez való igazodás. Ebben az esetben a pedagógus munkájának középpontjában a tanítás (ismeretátadás) helyett tanulásszervezés, a tanulók önálló tanulásának irányítása kerül, s a tanítás módszerei helyett nagyobb hangsúlyt kell kapniuk a tanuló módszereinek.

Mivel a pedagógiai hatás célzott területe a gyermek egész személyisége, az iskolában az oktatás kizárólagossága helyett **személyiségfejlesztés** kell, hogy folyjék, amihez elengedhetetlen az iskolai tevékenységrendszer kibővítése, a differenciálás lehetőségeinek kiszélesítése. Tényleges differenciálás viszont csak akkor valósítható meg, ha a tanárok rendelkeznek az ehhez szükséges autonómiával, s rendelkezésre állnak a szükséges programok, eszközök; s biztosítottak a feltételek.

A tanulói személyiség fejlesztésének legfontosabb színtere a tanítási óra. Az iskola nevelői a tanítási-tanulási folyamat megszervezése során kiemelten fontosnak tartjuk a tanulók motiválását, a tanulói aktivitás biztosítását és a differenciálást.

- A motiválás célja, hogy tanulóinkban felébresszük azokat az indítékokat, amelyek a gyermekeket tanulásra ösztönzik, és ezt a tanulási kedvet a tanulás végéig fenn is tartsuk.
- A tanítási órák tervezésénél és szervezésénél minden esetben előtérbe helyezzük azokat a módszereket és szervezeti formákat, amelyek a tanulók tevékenykedtetését, vagyis állandó aktivitását biztosítják.
- A tanulásszervezés egyik fő elve és teendője a tanulókhoz alkalmazkodó differenciálás a feladatok kijelölésében, azok megoldásában, a szükséges tanári segítésben, az ellenőrzésben, az értékelésben.
- A feladathoz illeszkedő tanulásszervezési technikák, alkalmazása nélkülözhetetlen a hátrányos helyzetű tanulók egyéni képességeinek fejlesztése érdekében.
- Az iskolai tanulási folyamat során kiemelten fontos feladat a differenciálás, vagyis az, hogy a pedagógusok nevelő-oktató munkája a lehetőségekhez mérten a legnagyobb mértékben igazodjon a tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez és az egyes tantárgyakból nyújtott teljesítményéhez. A nevelők az egyes szaktárgyak tanítási óráin előnyben részesítik az egyéni képességekhez igazodó munkaformákat, így - elsősorban a gyakorlásnál, ismétlésnél - a tanulók önálló és csoportos munkájára támaszkodnak.

Igyekszünk biztosítani, hogy állandó teljesítménykényszer nélkül kiszámítható szabályrendszerben éljék át az alkotás lendületét, a tanulással elérhető siker örömét. Legjobban a siker, az elismert teljesítmény, a pozitív énkép – „a képes vagyok rá" – motivál, s ezt az individualizált tanulással tudjuk biztosítani.

7.3. Tanórán kívüli nevelőmunka, a közösségfejlesztés tevékenységrendszere, hagyományai keretei

Minden tanulót megillet a jog, hogy optimális fejlődése érdekében az iskolától megkaphassa az ehhez szükséges maximális lehetőségeket. A lehetőségek a szabadidősávban nagyban bővíthetők, individualizálhatók.
Az **egész napos önfejlesztő programunk** átfogja a teljes iskolai életet, s nemcsak a tanórákon épít a tanulók aktivitására, hanem a sokoldalú fejlesztés érdekében szervezett tanórán kívüli tevékenységek, programok során is. A tanulók a fejlesztési célokhoz kapcsolódó tevékenységek számos alternatívája közül választhatnak érdeklődésük, az egyes életkori szakaszok legfontosabb funkcióinak megfelelően.
Az iskola tanórán kívüli programjának kialakításában közreműködik és tevékenyen részt vesz az iskola minden nevelője, kiemelten az igazgatóhelyettesek, a diákönkormányzat vezetője, a könyvtáros, s mindenekelőtt a tanórai és tanórán kívüli nevelőmunkát az egyes **gyermekcsoportok szintjén** egységbe szervező osztályfőnökök és napközis csoportvezetők.

A gyerekek motiválásának, aktivizálásának legfőbb színtere a közösségi nevelés órák, az évfolyamszintű közösségi órák, a napközis nevelői beszélgetések, a diákönkormányzat fórumai.
E fórumok adnak lehetőséget a **gyermekközösségek és egyének fejlődésének irányítására**, a közösség és az egyén egymáshoz, valamint a társadalomhoz való helyes viszonyának megalapozására, az értékorientálásra, önkormányzó képességük fejlesztésére.
Az osztályfőnöki nevelőmunka helyileg kidolgozott tanterve, a feldolgozott témák az ismeretbővítés, tudatformálás, értékorientálás mellett az iskola nevelési követelményeihez kapcsolódó konkrét tanulói tevékenységeket tervez évfolyamonként, amelyek közül a tanulók - ENGRAM programunk szellemében - választhatnak, vállalhatnak. Így biztosított a követelmények dinamikája.
A követelmények indoklása, ismeretek nyújtása, normák megfogalmazása és rendszerbe foglalása, érzelmekkel való megtöltése segít a belátástól a meggyőződésen, szokáson át a magatartás kialakításában.
Az önfejlesztés érdekében fontos, hogy a tanulók önmagukkal szemben is támasszanak követelményeket. Ezt biztosítják a tanórai munkára és a tanórán kívüli tevékenységekre vonatkozó tanulói vállalások, az öntevékenység.

A **tanórai és a szabadidős tevékenységek integrációját**, a kötelező és a szabadon választott tevékenységek, a szellemi, fizikai és erkölcsi fejlődés összehangoltságát az

ÉRTÉK (értékesnek felismert lényeg)	CÉL (az értékesnek felismert lényeget el kell érni)	KÖVETELMÉNY (és vállalás, acélok megjelenítése)	TEVÉKENYSÉG (és öntevékenység, a követelmények teljesítésének útja)	ÉRTÉKELÉS (és önértékelés, folyamatos visszajelzés a követelményeknek való megfelelésről)

egysége biztosítja **mind a közösség, mind az egyén szintjén.**

7.3.1. Tevékenységek

A tanórai tanulást kiegészítő, ismeretszerzést, illetve kipróbálást biztosító aktív művelődési, tanulási tevékenységek:

- választható tantárgyak
- tantárgyi szakkörök
- gazdagító programok
- témahetek, témanapok, projektek

- középiskolára előkészítő tanfolyamok
- versenyek, vetélkedők, pályázatok, bemutatók
- könyvtári órák, könyvtári foglalkozások

Az egészséges és kulturált életmódhoz kapcsolódó tevékenységek:

- amatőr művészeti csoportok
- sportköri foglalkozások
- sportszakkörök
- Bejárható Magyarország program
- Boldog Iskola program
- színházlátogatások
- múzeum- és kiállítás látogatások
- kirándulás, országjárás
- Határtalanul! program
- erdei iskola
- játszóházi foglalkozások
- kézműves foglalkozások
- egészség- és környezetvédelmi akciók

A kialakult rendszer, a hagyományosan megszervezett tevékenységek az ENGRAM program leírásában találhatók.
Az osztálykirándulások, a múzeumlátogatások, a túrák, az erdei iskolák, a táborok a szabad időben szerveződő, önkéntesen vállat programok a diákok és a pedagógusok számára egyaránt.

7.3.2. Az iskola hagyományaihoz kapcsolódó közösségi rendezvények, megmozdulások:

Iskolai ünnepélyek:

- Tanévnyitó ünnepély
- Október 6. – megemlékezés az aradi vértanúkról tagozati keretben
- 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulójára rendezett iskolai ünnepély
- Iskolai karácsonyi ünnepség
- 1848-49-es forradalom és szabadságharc évfordulójára rendezett iskolai ünnepély
- Nemzeti Összetartozás Napja alkalmából rendezett ünnepély
- Ballagási ünnepség
- Tanévzáró ünnepély

Iskolanapok rendezvényei:

- Nyílt napok
- Árpád-napok
- Diákönkormányzat napja

Témahetek, témanapok, gazdagító programok

- Magyar Diáksport Napja
- Pályaorientációs nap
- Ökonap
- A Világ Legnagyobb Tanórája
- Pénz7
- Fenntarthatósági témahét
- Digitális témahét
- Lázár Ervin Program
- Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program

Magyarország Kormánya a NEP kiterjesztéséről szóló 1050/2024. (III.7.) Korm. határozat kiadása útján is támogatja a fiatalok nemzeti identitástudatának erősítését.
A program szociális helyzettől és lakóhelytől függetlenül, a köznevelési intézményekbe járó 7–8. évfolyamon tanuló diák részére ingyenesen biztosítja a nemzeti vagy történelmi emlékhelyeken megtartott emlékezetpedagógiai programokon történő részvételének az élményét.
A program fókuszában a nemzeti emlékezet és az örökségünkhöz való kapcsolódás áll. A nemzeti és történelmi emlékhelyek szervezett felkeresését jelenti a Nemzeti alaptanterv által lehetővé tett mélységelvű, élmény alapú tananyagfeldolgozás keretében, iskolai közösségi tanulmányi kirándulás formájában, tanítási időben, az iskolák által választható módon.

Hagyományápolás, rendezvények:

- Pákozdi csata évfordulójára szervezett akadályverseny
- Reformáció hete – Emlékműsor a Közösségi házban
- Oktoberfest – A népünnepély hagyományának témanapja a nemzetiségi csoportokban.
- Emlékverseny– 1956 méteres futóverseny
- Emlékezés gyertyái – Gyertyagyújtás a pedagógusok sírjánál, koszorúzás az emléktáblánál
- Lámpáskészítő műhely – Szülők és gyerekek közös kézműves foglalkozása

- Márton-napi felvonulás
- Málenkij robotra elhurcoltak emléknapja – Emlékműsor a nagyvarsányi temető emléktáblájánál
- Mikulás-ünnep
- Angyalfia kézműves játszóház – Kézműves foglalkozások Luca napján
- Magyar kultúra napján, Himnusz- és népdaléneklő verseny
- Farsangi karnevál
- Farsangtemetés – a német nemzetiségi osztályok húshagyó keddi télűző mulatsága
- Emlékverseny- 1848 méteres futóverseny
- Sulivár – a leendő elsősök számára szervezett foglalkozások
- Árpád-napok – Ünnepi műsor, sport- és szellemi vetélkedők, játékbajnokság, körzeti helyesírási verseny, iskolavetélkedő
- Költészet napja – Vers- és prózamondó verseny; irodalmi játszóház
- Árpád-feszt – Az iskolai közösség jótékonysági rendezvénye
- Tracht Tag – Viseletek napja
- Reggeli az igazgatóval – A közösségért kiemelkedő munkát végző tanulók elismerése
- Búcsúztató – Nyolcadikosok búcsúzása

Környezetvédelmi, egészségnevelési programok

- A Világ Legnagyobb Tanórája – Globális oktatóprojekt
- Autómentes hét – Kampány: Autó nélkül iskolába!
- Nemzetközi hulladékgyűjtő nap – Őszi környezetvédő nap, papírgyűjtés
- Állatok világnapja
- A természeti katasztrófák csökkentésnek világnapja – Gyárlátogatás az IBIDEN Hungary Kft-nél: a termelés megismerése, a gyártott környezetvédelmi eszköz megismerése, előadás a fenntartható fejlődésről
- Őszi munkák Az iskola természeti környezetének ápolása, gondozása. Őszi munkák a tankertben.
- Ökonap – Projektek megvalósítása osztályok közötti komplex verseny a legfontosabb környezeti és társadalmi kihívásokkal kapcsolatban
- Egészség hete – Témahét az egészségről, sportakciók, testébresztő torna
- „Ne vásárolj semmit!" nap – Akció a tudatos vásárlói szokások kialakításáért.
- Tavaszi munkák – Az iskola természeti környezetének ápolása, gondozása. Tavaszi munkák a tankertben
- Víz világnapja – villámcsődület
- A Föld órája – Figyelem felkeltése a klímavédelem fontosságára
- Méhek napja – előadás, mézfesztivál

- Föld napja – Parkosítás, virágosítás
- Nemzetközi Klíma Akciónap – „Mentsük meg a fák életét!" Papírgyűjtés
- Ökoturisztikai projektek a tanév során
- Ökotáborok a nyári szünetben

Az ünnepélyek, megemlékezések mellett szakkörök, a jeles napokhoz kapcsolódóan tanulmányi versenyek, vers- és prózamondó verseny, egészségügyi- és környezetvédelmi akciók, bemutatók, klubdélutánok stb. színesítik a tanulók iskolai életét.
Kiemelt hagyományos iskolai program a névadóhoz kapcsolódó Árpád-nap.
Az iskolánkban szervezett programokon túl tanulóink részt vesznek a körzeti-, megyei, országos szintű tanulmányi- és sportversenyeken, a különféle pályázatokon, műsorral szerepelnek a városi rendezvényeken.

7.3.3. Diákönkormányzat

A tanulók és a tanulóközösségek érdekeinek képviseletére, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik. Az iskolai diákönkormányzat munkáját az 5-8. osztályokban megválasztott küldöttekből álló diákönkormányzati vezetőség irányítja. A diákönkormányzat tevékenységét az iskola igazgatója által megbízott pedagógus segíti.

7.4. Együttműködés a szülőkkel

Az iskola nevelő-oktató munkájának eredményességét alapvetően meghatározza, az iskola és a szülői ház kapcsolattartása.
A szülőnek joga, hogy megválassza gyermeke számára az iskolát, megismerje annak programját, házirendjét, hogy rendszeres tájékoztatást kapjon gyermeke fejlődéséről, segítséget, tanácsokat a neveléshez. Csak így várható el, hogy mindent megtegyen gyermeke fejlődéséért. A folyamatos tájékoztatás és tájékozódás az érdemi együttműködés érdekében rendszeres kapcsolattartásra van szükség a szülők és a gyermekkel foglalkozó pedagógus között.

A kapcsolattartás formái:

- Osztály szülői értekezletek (évente 2 alkalom)
- Évfolyam szülői értekezletek (0., 5. és 8. évfolyamokon)
- Fogadóórák
- Írásos szülőtájékoztatók
- Családlátogatások

- Segélyezések, támogatások intézése
- Nyílt órák, nyílt tanítási napok
- Szülőkkel közös programok
- Szülők számára szervezett programok
- Iskolai ünnepélyek
- Kötetlen beszélgetések

A jó kapcsolat érdekében az iskola a szülőket nem csak tájékoztatja az iskola életéről, eseményeiről, de lehetőséget biztosít arra, hogy a szülők észrevételeiket, javaslataikat, kéréseiket, véleményüket az iskolával közölhessék. A jó együttműködés feltétele, hogy a szülő bizalommal fordulhasson az iskolához.
A nevelés alapvető színtere a család, az iskola nem csorbíthatja a szülők jogait és nem vállalhatja át kötelességeiket. Kötelessége azonban felismerni a családi nevelés hiányosságaiból adódó hátrányokat és segíteni azok csökkentését.

7.5. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

Iskolai nevelő és oktató munkánk egyik alapvető feladata a kiemelt figyelmet igénylő tanulók fejlesztése, melynek alapja a tanulók egyéni képességeinek, fejlettségének, ismereteinek figyelembevétele, a differenciálás; valamint különféle egyéni fejlesztő módszerek és szervezeti formák alkalmazása a tanítási folyamatban.

Munkánk során kiemelten kezeljük

- a sajátos nevelési igényű;
- a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő;
- a kiemelten tehetséges;
- a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók egyéni fejlesztését.

7.5.1. Sajátos nevelési igényű tanulók

- Iskolánkban a sajátos nevelési igényű tanulók nevelése, oktatása a többi tanulóval együtt, integrált formában folyik.
- A sajátos nevelési igényű tanulók a tanítási órákon túl gyógypedagógus vezetésével – habilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben – egyéni fejlesztési terv alapján terápiás fejlesztő foglalkozásokon vesznek részt.
- Iskolánk a sajátos nevelési igényű tanulók neveléséhez-oktatásához igénybe veszi az illetékes pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait.
- A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztéséhez biztosított feltételek:
    - gyógypedagógus végzettségű pedagógus alkalmazása,

- az Irányelvek figyelembevételével készített eltérő tanterv része az iskola helyi tantervének,
- a fogyatékosság típusának megfelelő tankönyvek, tanulási segédletek,
- a tanulók képességének megfelelő differenciált foglalkoztatás,
- a fogyatékos tanulók részére kidolgozott értékelési formák alkalmazása,
- speciális, a tanulást és az életvitelt segítő technikai eszközök,
- képességfejlesztő játékok, eszközök.

7.5.2. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek enyhítését szolgáló tevékenységek:

Az indulási hátrányok csökkentése és az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a tudás megszerzését és alkalmazását szolgáló pedagógiai eljárások mellett szükséges az olvasási, számolási problémák gyors felismerése és preventív kezelése. A legfontosabb feladat ezután a rendszeres szintfelmérés, a fejlesztő felzárkóztatás: differenciáltan, egyénre tervezetten, nemcsak az ismeretekre, hanem a részképesség-zavarokra is odafigyelve, fejlesztőpedagógusok, logopédusok, gyógypedagógusok, utazógyógypedagógusok és a szakszolgálatok igénybevételével.
Iskolánkban a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatásának segítése az alábbi tevékenységek során történik:

- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulásszervezés;
- differenciált munkák, nívócsoportos oktatás;
- felzárkóztató órák, fejlesztő foglalkozások szervezése
- különféle tanulásszervezési eljárások alkalmazása, kooperatív tanulás alkalmazása
- az egész napos nevelés rendszere és a napközi otthon;
- az egyéni foglalkozások;
- az iskolai könyvtár, a létesítmények és eszközök egyéni és csoportos használata;
- nevelők és a tanulók személyes kapcsolatai;
- a középiskolai továbbtanulás irányítása, segítése;
- iskolai sportkör, szakkörök;
- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok);
- szabadidős foglalkozások (pl. színház- és múzeumlátogatások);
- a tanulók szociális helyzetének javítása (segély, természetbeni támogatás);
- a szülőkkel való együttműködés;
- családlátogatások;
- szülők és a családok nevelési gondjainak segítése;
- szülők tájékoztatása a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról.

- szoros kapcsolat a helyi óvodával, intézményekkel, gyermekjóléti szolgálattal és a szakszolgálattal.

7.5.3. A tehetség, a képesség kibontakozását segítő tevékenységek

A tehetség egyik legfontosabb jegye egy konkrét területen mutatkozó kiemelkedő képesség, amely párosulhat átlagon felüli intelligenciával, de előfordulhat akár mentális defektus mellett is. (Pl.: sport, művészetek, kézművesség stb.)
Az általános iskolás tanulóknál a specifikus képességek csak most formálódnak, ezért az intelligencia - praktikus és érzelmi intelligenciát is ide sorolva - és a teljesítmény mellett a kreativitást, és a feladatvégzésben való kitartást tekintjük a tehetséges gyermek további jellemzőinek. A tehetségfejlesztés és a tehetséggondozás során nem az ismeretek gyarapítása az elsődleges cél, hanem a képességek-, a kreativitás és a személyiség összehangolt fejlesztése. Fő stratégiánk a gazdagítás: vagyis a tehetséges tanuló az érdeklődési területének megfelelően a tantervi művelődési anyagot meghaladóan kap képzést.
Helyt adunk a tanítási órákon igazi, az életből való problémák megoldásának, kutatásának, kiselőadások tartására, projektek kidolgozására, ötletbörzékre.

Ennek érdekében az alábbi tevékenységeket végezzük:

- az egyéni képességekhez igazodó tanítás megszervezése;
- a választható tanórán tanulható tantárgyak tanulása;
- emelt szintű oktatás;
- homogén és heterogén csoportokban történő oktatás
- szakkörök;
- tehetséggondozó fejlesztő foglalkozások;
- egyéni foglalkozások;
- iskolai sportkör; szakkörök
- versenyek, vetélkedők bemutatók (szaktárgyi, sport, kulturális stb.) szervezése, felkészítés;
- a szabadidős foglalkozások (pl. színház- és múzeumlátogatás stb.);
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
- a továbbtanulás segítése;
- tanítási órán kívüli tevékenységek, iskolaújság szerkesztése;
- gazdagító programok
- diákcsere kapcsolatok
- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok);
- fakultatív erdei iskola.

7.5.4. A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók integrációját segítő tevékenységek

A hátrányos helyzetű tanulók alatt az alacsony szociokulturális státusszal jellemezhető társadalmi réteghez tartozókat értjük, s ez okoz hátrányt a tanuló számára. Alapvető feladatunknak tekintjük – a szülők igényeinek megfelelően, az iskola társadalmi környezetéhez alkalmazkodva – a tanulók egész napos ellátását az ENGRAM program keretében.
Az iskola feladata, hogy a tanulók szociális nehézségeik ellenére is folytathassák tanulmányaikat, ne kerüljenek kiszolgáltatott, reménytelen helyzetbe.
Az iskola célja, hogy pedagógiai munkájának minden területén a prevenció érvényesüljön. Ezért szoros kapcsolatot tart a helyi óvodai intézménnyel, a gyermekjóléti szolgálattal és a szakszolgálattal.

A hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásának leggyakoribb formái és szervezeti keretei iskolánkban a következők:
Tanórai lehetőségek

- differenciált foglalkozás,
- kooperatív tanulás,
- nívócsoportos tanulásszervezés (homogén csoportbontás), osztályfőnöki órákon, évfolyamközösségi órákon aktuális problémák feldolgozása.
- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése.

Nem kötelező tanórai foglakozások:

- kompenzáló foglalkozások (felzárkóztatás, korrepetálás),
- egyéni fejlesztés,
- logopédiai ellátás.

Tanórán kívüli alkalmak:

- szakkörök,
- napközis és tanulószobai foglalkozások,
- szakszolgálatok igénybevétele (pszichológus – családterápia),
- szabadidős tevékenységek, osztály-és tanulmányi kirándulások, szünidei elfoglaltságok, nyári táborok,
- kulturális tevékenységek (mozi-, színház-, múzeumlátogatás)
- ünnepségeken, ünnepélyeken való részvétel,
- tömegsport, iskolai sportkör, szakkörök;

- egyéni megbeszélések a tanulóval probléma esetén (osztályfőnök, egyéb szakember: védőnő, iskolapszichológus, pszichológus, családgondozó, iskolai szociális segítő);
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
- a középiskolai továbbtanulás irányítása, segítése;
- a tanulók szociális helyzetének javítása (segély, természetbeni támogatás);
- a szülőkkel való együttműködés;
- családlátogatások;
- szülők és a családok nevelési gondjainak segítése;
- szülők tájékoztatása a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról,
- tájékoztatás a gyermek-és ifjúságvédelmi felelős fogadó óráinak helyéről és idejéről,
- mentálhigiénés tevékenységek,
- egészségvédő programok, akciók,
- családi életre nevelés,
- segélyezés kezdeményezése,
- szociális ellátások biztosítása,
- pályaorientáció.

8. Gyermek- és ifjúságvédelem

A gyermekek védelméről szóló törvény alapelvei szerint a gyermek nevelésére elsősorban a családja jogosult és köteles, de meghatározott felelősséget visel, hatósági feladatokat lát el az állam, s az önkormányzat is.
A gyermekek védelmének rendszerében fontos szolgáltató tevékenységet végeznek az egészségügyi és szociális intézmények, a melyek működésének lényegi eleme a gyermeki lét, a gyermeki érdekek védelme, harmonikus fejlődésének biztosítása.
Az iskola nevelési rendszere alkalmas arra, hogy elsődleges jelzőrendszerként figyeljen fel azokra a családi, iskolán kívüli problémákra, amelyek a gyermek teljesítmény-, viselkedés- és kapcsolatzavarainak formájában jelennek meg.
Az iskola rendelkezik eszközökkel arra vonatkozóan, hogy feltárja az iskolai zavarok, problémák okait. A szülőkkel való kapcsolattartás kialakult formái lehetővé teszik annak felderítését, hogy milyen konkrét családi problémák – gazdasági, szociális, értékrendbeli, életvezetési, stb. – húzódnak meg egy-egy magatartási- illetve teljesítményzavar hátterében.

Az iskola lehetőségekkel is bír a hatékony segítségadáshoz, amely lehetőségek elsősorban pedagógiai eszközök, de azokban az esetekben is, amelyek nem kezelhetők pedagógiai módszerekkel, jelzéseivel, környezettanulmány, pedagógiai jellemzés, gondozási, segélyezési javaslatai gyorsíthatják a hatósági intézkedéseket.
Iskolánkban gyermekvédelmi felelős koordinálja a pedagógusok, kiemelten az osztályfőnökök és napközis csoportvezetők munkáját. Kapcsolatot tartanak a diákönkormányzat-vezetőkkel, a szülői szervezetekkel, a családsegítő és gyermekjóléti szolgálattal, a szakszolgálattal, az önkormányzat szociális bizottságával, valamint a polgármesteri hivatal igazgatási osztályával.

Gyermekvédelmi tevékenységünk gyakorlata, főbb módszerei:

A tanulók szüleinek, szociális körülményeinek, napirendjének stb. megismerése, a veszélyeztető, illetve a hátrányos helyzet felderítése.

A tanulók fejlődését gátló vagy nehezítő tényezők ellensúlyozása:

- a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű tanulók pedagógiai gondozása, tanulmányi munkájuk segítése,
- környezettanulmány végzése, javaslattétel iskolai taneszközökkel való ellátásukra, ingyenes étkeztetésre, rendszeres nevelési segélyre stb.
- közösségbe illesztés, a szabadidős tevékenységekbe való bevonás, - ha szükséges az anyagi feltételek biztosításával is,
- a szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás, a szülők pedagógiai tanácsokkal való segítése,
- az iskolaorvossal, iskolapszichológussal, iskola szociális segítővel, a családsegítő és gyermekjóléti szolgálattal, gyámhatósággal való együttműködés.

Legfontosabb feladatunknak tartjuk a folyamatos figyelemmel kísérést, a prevenciót, a felmerülő problémákra való azonnali reagálást, hogy a családból hozott hátrányok iskolai hátrányokkal tovább ne súlyosbodjanak.
Olyan légkört teremtünk, és pedagógiai tevékenységet úgy szervezzük, hogy minden gyermek részére biztosítsa a fejlődéséhez szükséges feltételeket, lehetőségeket képességeinek, tehetségének kibontakoztatásához. Célunk növelni az esélyt arra, hogy leküzdhesse azokat a hátrányokat, amelyek születésénél, családi, vagyoni helyzeténél, etnikai hovatartozásánál vagy bármilyen más oknál fogva fennállnak, és olyan tudással, érzelmi viszonyulásokkal és szokásokkal felvértezni őket, melyekkel önmaguk képesek felismerni a rájuk leselkedő veszélyeket (a drog, az alkohol, a dohányzás), megtalálják ezek elhárítására a megfelelő magatartásokat. Ez komplex, az iskola egészét átfogó nevelőmunka, a környezet-és egészségnevelést integráló pedagógiai folyamat, melynek a színtere nemcsak a tanóra. Célunk a prevenció, a hátrányos helyzet csök-

kentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, segítségnyújtás. Együttműködés azokkal a szervekkel és szervezetekkel, amelyek szakszerű támogatást tudnak nyújtani nevelőmunkánkhoz. Gyermek-és ifjúságvédelmi tevékenységünk az iskola valamennyi tanulójára kiterjed.

9. Az ENGRAM program

Iskolánkban kidolgozott, kipróbált, s rendszerbe állított jogvédett program az egész napos nevelés megvalósítását segítő eszköz.
ENGRAM = 1. Az emlékezetbe vésett tapasztalat, ismeret. 2. Az átélt események, élmények nyoma a nagyagykéregben
Egész napos **N**evelés **G**yakorlatának **R**endszere, **A**jánlott **M**ódszerei

9.1. A program alapelvei és célkitűzései (mit? miért?)

Alapelvek

- A nevelés alapvető színtere a család, az iskola nem csorbíthatja a szülők jogait és nem vállalhatja át kötelezettségeit. Kötelessége azonban a maga eszközeivel segíteni a nevelést, felismerni a családi nevelési hiányosságaiból adódó hátrányokat, s csökkenteni azokat.
- Az esélyegyenlőtlenség megszüntetésének útja az egyéni különbségekhez való alkalmazkodás.
- Az iskolai nevelés elsősorban a tanítás-tanulás folyamatában és a tanórán kívül valósul meg. A fejlesztés nem képzelhető el a tanulók aktív közreműködése nélkül.
- A tanulók aktivizálása érdekében arra kell törekedni, hogy azonosuljanak az oktatási, nevelési célokkal, s megfelelő motivációval, folyamatos megerősítéssel kell biztosítani feladatvállalásukat.
- A tanórán kívüli tevékenységrendszer szoros összefüggést mutat a tanórai munka hatékonyságával azáltal, hogy minél változatosabb tevékenységek közül választhatnak egyéni érdeklődésük, képességeik szerint a tanulók, s a szívesen végzett tevékenységek során jól érzik magukat az iskolában, annál könnyebben azonosulnak az iskola céljaival, követelményeivel, módszereivel.
- Minden tanulót megillet a jog, hogy optimális fejlődése érdekében az iskolától megkaphassa az ehhez szükséges maximális lehetőségeket.
- A lehetőségek a szabadidő-sávban nagyban bővíthetők, individualizálhatók.
- A pedagógiai feladatát abban látjuk, hogy a tanulót képessé tegyük a feladatok megoldására.

A Nemzeti Alaptanterv követelményei személyiségfejlesztő oktatásra ösztönöznek, amely csak akkor lehet eredményes

- ha az iskolában a tanórai és a tanórán kívüli tevékenységek egységes rendszere ad teret a humanizált, sokoldalú iskolai életnek,
- ha az értelmi fejlesztés mellett harmonikus testi, lelki és jellembeli fejlődést is biztosít, ha fejleszti a tanulók önismeretét, önértékelő képességét, edzi akaratát, gazdagítja érzelmi életét, kialakítja és gyakoroltatja az egészséges és kulturált életmódra vonatkozó ismeretek alapján a helyes szokásokat, a környezethez való pozitív viszonyt,
- ha a szabadidős tevékenységek lehetőséget adnak élmények nyújtására, a társas kapcsolatok alakítására, s nemcsak a foglalkozások megválasztására, de az előkészületekben, a lebonyolításban való közreműködésre is,
- ha a jól szervezett és szakszerűen lebonyolított foglalkozások segítik a személyiség erkölcsi arculatának megalapozását, jó irányba kötik le a fiatalok energiáit, s ezzel alapvető gyermekvédelmi feladatot oldanak meg,
- ha tanórai és tanórán kívüli nevelőmunka egységes rendszerbe szervezésében részt vesz az iskolai demokratizmus minden fóruma, s lehetőséget ad gyermekközösségek és az egyén irányítására, a közösség és egyén egymáshoz, valamint a társadalomhoz való viszonyának megalapozására, értékorientálásra,
- ha követelmények támasztása mellett ösztönözzük, hogy a tanulók önmaguk számára is megfogalmazzanak feladatokat, vállalásokat tegyenek,
- ha a normák megfogalmazása, indoklása, érzelmekkel való megtöltése segít a belátáson, a meggyőződésen, a szokásokon át a megtartás kialakításában,
- ha a tanórai és szabadidős tevékenységek integrációját, a szellemi, fizikai és erkölcsi fejlődés összehangoltságát az **érték, cél, követelmény, tevékenység, értékelés** egysége biztosítja mind a közösség, mind az egyén szintjén.

Célkitűzések, feladatok

- Az egységes nevelési, fejlesztési célokon alapuló, változatos, az egyes életkori szakaszok legfontosabb funkcióihoz igazodó tevékenységformák feleljenek meg sokféle tanulói érdeklődésnek, bővítsék a tanórán folyó nevelőmunka lehetőségeit!
- A program nyújtson minden tanuló számára tényleges választási lehetőséget, a foglalkozások legyenek rugalmasak, nyitottak!
- Folyamatosan és minden tanulóra kiterjedően biztosítsa a sokoldalú fejlesztést, adjon tágabb értelemben vett tudást, segítse az egészséges és kulturált életmód szokásai, a szociális értékrend, az alkotókészség formálódását: szervezze rendszerbe a tanulók életét!

- A teljesítménykényszer nélküli, felszabadult, örömteli foglakozások jelentsenek sikerélményt, erősítsék a családból hozott pozitív én-képet, biztosítsák a tanulók folyamatos motiváltságát, aktivitását! Az iskolában ne az életre készüljenek, hanem éljenek a gyerekek, ahol a gyermeki létnek megfelelő, sokféle fejlesztő tevékenység között a tanulást, mint egyfajta, az egész életben szükséges tevékenységet szeretik meg és sajátítják el.
- A szabadidős tevékenységekben való részvétel nyújtson a tanulók megismeréséhez és fejlődésének értékeléséhez változatos lehetőségeket!
- A tanulók számára sokoldalú megerősítést adjon, s teremtsen jó kondíciókat az iskola céljaival való belső azonosuláshoz, a feladatok öntevékeny végrehajtásához!

9.2. A szervezés (megvalósult) terve (hogyan?)

A program egész napos nevelést igénylő célkitűzéseinek megvalósításához **az egész iskolai élet szellemiségén és gyakorlatán túl** – mint célcsoport – elsődlegesen a napközi otthon kínálkozott.
A napközi otthon

- amely iskolánkban a tanulóknak csaknem felét érinti,
- mely a pedagógiai munka igen nehéz (heterogén csoportok, magas létszámok, sok hátrányos helyzetű tanuló, rossz tárgyi feltételek stb.) s mégis alacsony presztízsű terepe,
- ahol a feladatok sokaságát kell megoldani egy időben, s állandó időzavarban,
- ahol az eltérő ütemben haladó tanulók miatt valamilyen feladat mindig elmarad, sérül, mert a napközis foglalkozási időt sokszor teljes egészében a másnapi feladatokra való felkészülés - felkészítés tölti ki, s ami elmarad talán több, fontosabb, mint a megszokásból adott tömérdek házi feladat,
- ahol nagyon kell vigyázni arra, hogy az otthonról hozott hátrányok tovább ne súlyosbodjanak iskolai hátrányokkal.

Ezekre a gondokra is kínál megoldást az ENGRAM program.

9.3. Általános feladataink

A napközi otthon napközben helyettesíti, kiegészíti, pótolja a családi otthont, a családgondozó, nevelő munkáját.
Feladata, hogy az ellátás, gondozás biztosítása mellett tervszerű nevelőmunkájával járuljon hozzá a gyerekek testi és szellemi gyarapításához, személyiségük harmonikus fejlesztéséhez.

A napközi otthonban megvalósuló egész napos nevelés az oldottabb szervezeti formákkal, az egyéni fejlesztés sajátos lehetőségeivel nagyban hozzájárul az iskola nevelési követelményeinek megvalósításához, s különösen sokat tehet a helyes szokások, az egészséges napirend kialakítása terén.
A napközi otthoni nevelés fontos feladata az önálló tanulási tevékenység irányítása, a tanulni tanítás mellett a gyerekek érdeklődésének megismerése és irányítása, az egyéni adottságok fejlesztése a különböző tevékenységekben, foglalkozásokon.
A napközi otthoni nevelés számos lehetőséget kínál a tanulók motiválására, aktivizálásra, a tanulói együttműködésre és öntevékenységre. A sokféle tevékenységben pedig mindig megtalálható az a terület, amely során ösztönzést, megerősítést kaphat minden tanuló. A siker kiváltotta jó közérzet, magabiztosság, pozitív én-kép visszahat a tanulásra, az ismeretszerzés folyamatára is, erősíti a „képes vagyok rá" érzését.
A napköziben különösen fontos a kényszerítő jellegű követelmények helyett a szabad választás biztosítása, az utasítás helyett az együttműködést célzó felnőtt-gyermek interakciók, az iskolai követelmények elfogadása indirekt útjainak megtalálása.
A napközi otthoni nevelés a fejlesztő tevékenységek tárháza, ahol a pedagógiai hatás célzott területe valóban a gyermek teljes személyisége, s a pedagógiai tevékenység középpontjában az oktatás kizárólagossága helyett a személyiségfejlesztés áll.

9.4. A fejlesztés színterei

- étkeztetés (higiénés követelmények, egészséges étrend, kulturált étkezés stb.)
- séta, szabad játék, mozgás (az egészséges életmód szokásrendje)
- tanulás (értelmi képességek fejlesztése, tanulási technikák elsajátítása, önállóság és feladattudat)
- foglalkozások (az egyes tevékenységterületeken megnyilvánuló sajátos képességek fejlesztése, az érdeklődés irányítása)

Az ENGRAM programba az elsősosztályosokból álló csoportok fokozatosan kapcsolódnak be. Kezdetben a szokásrend kialakítását, megszilárdítását biztosító programmal alakítják ki a nevelők a gyermekek egész napos iskolai tevékenységét.
Az összevont osztály Nagyvarsányban él önálló életet, iskolaotthonos formában megvalósítva az egész napos nevelést.

A programban résztvevő csoportok időbeosztása:
A tanítás befejezésétől kezdődően – 13:45 óráig:

- ebédelés, majd levegőzés, szabad- illetve sportjáték a játszóudvaron

13:45 órától – 15:20 óráig:

- tanulás csoportonként a csoportvezető vezetésével a csoport tantermében, felkészülés a másnapi tanítási napra

közben:

- a feladataikkal már elkészült tanulókat egy nevelő fogadja egy tanteremben, ahol egyénre szabott feladatokkal tehetséggondozás, fejlesztés folyik

15:20 – 15:30 óráig:

- uzsonna

15.30 órától – 16:15 óráig:

- a foglalkozási időben felbomlanak a napközis csoportok, a gyerekek a választott foglalkozásra mennek.

A foglalkozásokat hétfőtől csütörtökig a napközis nevelők, az iskolában működő tanítók, szaktanárok, illetve a segítők vezetik.

közben:

- egy nevelő tovább segíti a feladataikkal még el nem készült tanulókat, illetve az osztályfőnökökkel egyeztetett felzárkóztatás, kompenzálás folyik.
- Péntekenként 15:30 - 16:15 óra között a foglalkozások saját csoportban folynak: beszámolók, értékelések, jelentkezés a következő heti foglalkozásokra stb.

A foglalkozások a tanulók kívánsága, igényei szerint szerveződnek.

Az elmúlt tanévekben beindult kézműves, nyelvi játékok, táncház, játszóház, népi játékok, sport, gyógytorna, úszás, zeneklub, mesevár, origami, színjátszó, stb. foglalkozások köre évről-évre tovább bővült.

Sportfoglalkozások

A tanulók tanórán kívüli sporttevékenységét az ENGRAM program keretében szervezzük, irányítjuk.

Formái: tömegsport foglalkozások, házi versenyek, iskolák közötti versenyek, területi versenyek, megyei versenyek. Ezeken a versenyeken a más sportegyesületben sportoló tanulóknak is az iskola színeiben kell indulni.

A testnevelő tanároknak, testneveléssel foglalkozó nevelőknek biztosítani kell, hogy a tömegsport foglalkozásokon minél több tanuló vehessen részt.

A tanulók igénye alapján iskolai sportegyesület szervezhető. A legtehetségesebb tanulók a városban működő sportegyesületben is sportolhatnak.

A testnevelésórákon túl az iskola sportkör foglalkozásait úgy szervezzük, hogy minden tanulónak lehetősége legyen naponta legalább 45 perc időtartamban testmozgásra, sportolásra.

A sportcsoportok szervezésénél arra törekszünk, hogy a tanulók többirányú mozgási lehetőség között választhassanak.

A tanulók **mindennapi testnevelését** a törvény szellemének megfelelően a program keretében szervezett sportfoglalkozásokkal valósítjuk meg.

A szabadidős foglalkozások közül a négy legkedveltebb a hét folyamán négyszer ismétlődik azonos programmal, hogy azokon minden érdeklődő részt vehessen.

A naponta ismétlődő foglalkozások mellett vannak heti, illetve kétheti rendszerességgel működők, s alkalmi egyszeri-kétszeri foglalkozások is, ahol a gyerekek kipróbálhatják magukat.
A foglalkozások meghirdetésekor hangsúlyozzuk azok nyitottságát, azokra bármely napközis csoportból jelentkezhetnek a tanulók, s részt vehetnek nem napközisek is.
Ez a forma különösen megfelel az alsó tagozatos tanulók életkori sajátosságainak, amelyek figyelembevétele elengedhetetlen a nevelési feladatok hatékony megoldásához. Nekik még nincs kialakult érdeklődési irányuk, kitartásuk, aminek a szakköri, önképzőköri, tanfolyami forma felelne meg, őket még a mindenre nyitottság, a kíváncsiság, a mindig újat akarás jellemzi. S az iskolai tevékenységrendszer hatásait is felerősíti, ha az iskolai élet a társas kapcsolatok dinamikusan változó közegébe zajlik.
Egy-egy foglalkozási hét megszervezése az előző héten, a foglalkozások meghirdetésével történik. A hirdetőfal egy, a személyiséget jelképező fa, melynek gyökere, erős törzse az ismeretszerzés, a tudás, szerteágazó ágai az érdeklődési irányok levelein az egyes foglalkozások, időpontok, virágai pedig az élmények, sikerek, örömök.
A napközis munkaközösség-vezető péntekenként gyűjti össze a napközis csoportvezetőktől jelentkezési lapokat, kiegészíti a nem napközis jelentkezőkkel, majd a foglalkozások jelenléti füzetébe írja, hogy kik vesznek majd részt a foglalkozásokon.
A napközis naplóba a heti beosztás másolata kerül, s a napi bejegyzéshez csak a foglalkozás jelzőszáma, s az azokon résztvevő tanulók száma.
A foglalkozások látogatottságáról félévente összesítés készül.
A jelenléti füzetben kerül sor az értékelésre is pontozással (megjelent, aktív, kiemelkedő). E füzetből is tájékozódhatnak az osztályfőnökök, hogy tanítványaik közül ki, milyen foglalkozásokra jár (érdeklődés), s a tanulók értékelésekor figyelembe veszik a foglalkozásokat vezetők tapasztalatait, értékelését is.
A gyermekeikért 16 óra körül érkező szülők is naponta más-más foglalkozásra pillanthatnak be, ill. más - más foglalkozásról hallgathatnak friss élménybeszámolót a hazafelé vezető úton. A foglalkozással záradó nap mindig jó közérzettel, sikerrel zárul.
Már az első év tapasztalatai alapján elmondhattuk, hogy az alsó tagozaton az ENGRAM program viszonylag gyorsan és egyszerűen alakult egységes rendszerré, kiszélesítette a tanulók látókörét, pozitív irányba formálta én-képét, egy olyan napirendet alakított ki, mely magától értetődővé tette a magatartás és cselekvés alapvető szabályait:
Minden tanuló nagyon szeretne foglalkozásra menni, de ennek feltétele, hogy az optimális és szükséges tanulási időben elkészüljön feladataival (motiválás, aktivizálás). Ha nem készül el természetes, hogy nem a választott foglalkozásra megy, hanem folytatja a tanulást (kötelességtudat, feladattudat). Aki korábban elkészül, annak számára ez elismertség, siker (a többiek számára ösztönző), de magától értetődő, hogy nem játszani megy ki a csoportból a tanulási idő alatt, hanem újabb, nehezebb személyre szóló feladatokat megoldani (tényleges tehetséggondozás). Büszkén és öntudattal vállalják,

hogy ők a legügyesebbek, a legjobbak, s örömmel kérik és oldják meg a feladatokat. A feladataikon még dolgozó tanulók számára is pozitív, hogy a már felkészült tanulók, akik számára a többiekre várakozás mindenképp holtidő nem zavarják őket a munkában. A csoportvezető nevelő számára is segítség, hogy nem kell megosztania figyelmét. A foglalkozásokon megszűnik a korcsoportok, a napközis és nem napközis tanulók közötti különbség, esetleges ellentét, a közös játék, feladat, élmény együttműködővé, toleránssá, segítőkésszé teszi őket. Nincs jó tanuló, rossz tanuló, csak a teljesítmény számíthat elismerésre. Minden tanuló képes valamiben jó eredményt elérni, s az ezért kapott elismerés pozitív kapcsolatot, bizalmat teremt a nevelő és gyermek között, fokozza az önbizalmat és akaraterőt, az önálló erkölcsi ítélettel még nem rendelkező kisgyermeknek irányt mutat, transzfer hatása révén a gyenge tanulmányi eredmény javítására is indít.

Különösen fontos az önmagában kevéssé bízó gyermeknél megtalálni azt a területet, eredményt, amelyre felfigyelve buzdíthatjuk az előrehaladásra.

Különösen jelentős a program a speciális tagozat tanulóinak közösségbe illesztése, szociális integrációja szempontjából, akik délelőttönként ugyan speciális osztályokban tanulnak, de délutánonként ugyanazon foglalkozásokra járnak, mint a többiek.

A hátrányos helyzetű tanulók közösségbe kapcsolását is a legtermészetesebb módon biztosítja a program.

Az egész napos rendszerben való részvételük elérhetővé teszi számukra azokat az iskolai szolgáltatásokat - étkeztetés, egyénre szóló felzárkóztatás, könyvtár, számítógép, sport, szabadidős foglalkozások, stb. -, amely kompenzálja a családi háttér hiányosságait.

Az ENGRAM program kínálta foglalkozások nem csak a választás lehetőségét és szabadságát biztosítják, de többféle közösséghez, korosztályhoz való kapcsolódás megsokszorozza a szocializálódás, a magatartás-minták átvételének lehetőségét is. A problémáikra való azonnali reagálás, a hátrányok kompenzálása, a közösségbe illesztés, a tudáshiány pótlása mellett a program biztosítja a sajátos tudásukkal, képességeikkel való kitűnés lehetőségét is, s az elismerés elvezethet az identitás vállalásához, az önérzet, a büszkeség átéléséhez.

A programban résztvevő nevelők szemléletében, gyakorlatában, együttműködésében is pozitív változásokat hozott a program.

Mindenekelőtt nyitottabbá váltak egymás munkája felé. Az osztálytanítók a napközis nevelőkkel való együttműködésben, illetve saját tapasztalataik alapján (helyettesítéskor) felmérik, hogy mennyi az a szükséges és elegendő házi feladat, amely a tanulási idő alatt elvégezhető (optimális terhelés), s megfigyelhetik, megismerhetik tanítványaikat más-más tevékenység során is.

A napközis valóságból kiinduló konstruktív megoldás a napközis nevelők terheit bizonyos fokig csökkentve az ésszerű munkamegosztással, bizonyos területen (a választott foglalkozás) pedig elmélyítve ismereteit, folyamatosan gazdagítva gyakorlatát, a terület elismert specialistájává, szakemberévé váltak.
Gazdasági oldalról megközelítve is előnyös a megoldás, hisz a napközis nevelők saját munkaidejükben, s illetményükért nyújtanak a napközis feladatokon túlmutató nagyobb közösség fejlődését biztosító szolgáltatást.
A szülők is elégedettek, mert a házi feladat mindenképp elkészül, nem kell még otthon is folytatni a tanulást. A sikerélménnyel, maga készítette ajándékkal hazatérő gyermek jó közérzete befolyásolja a családban együtt töltött idő hangulatát, minőségét is.
A program legnagyobb eredménye, hogy a deklarált célok s a tanulók tudás-és neveltségi szintjében megnyilvánuló valóság között nincs mély szakadék, mert a célok meghatározása együtt járt a feltételek biztosításával. A feltételek alatt elsősorban a személyi feltételeket, a közös akaratot és szándékot, a hivatásukat professzionális szinten művelő, kreatív pedagógusok alkotó együttműködését értjük (s nem az iskola tárgyi környezetét, eszközökkel való ellátottságát), s a munka eredményességéért vállalt felelősséget, mely a hatékony nevelés záloga.
Felfogásunkban egyre erősödő az a szemlélet, hogy a nevelés nem más, mint a tanulók tanórai és tanórán kívüli tevékenységének célirányos szervezése és irányítása.
A program még tovább bővült, mert kinyitottuk az iskola kapuit, s nemcsak tőlünk járnak gyerekek iskolán kívüli foglalkozásokra, élve a művelődési ház, a sportegyesületek, zeneiskola stb. lehetőségeivel, de a kölcsönösség alapján pl. a művelődési ház és a gyermekjóléti szolgálat is bekapcsolódott az iskolai szervezésű foglalkozásokba.

9.5. Az ENGRAM program lehetőségei a felső tagozaton

Míg az alsó tagozatos tanulók - szülők és nevelők által szervezett, közvetlenül irányított és ellenőrzött - életrendje nagyjából egységes, tevékenységük az iskolában és a családban zajlik, addig a felső tagozatos tanulók napirendjére - érdeklődésük, baráti körük, cselekvési terük kiszélesedése, önállóságuk fokozása miatt - az erős differenciálódás a jellemző.
Sem hatékony tanulási tevékenység, sem a vonzó, érdeklődésükre számot tartó, meghatározott nevelési célokat szolgáló tanórán kívüli foglalkozások szervezése, rendszerbe állítása nem képzelhető el az iskolai és iskolán kívüli közösségeik megismerése, s személyes közreműködésük nélkül.
Míg a kisgyermek számára a szülő, a tanító értékítélete az iránymutató, a serdülők számára meghatározóbb a közösségekhez való tartozás, fontosabb a társak véleménye, a társak közül kitűnés és elismertség, s a jutalmak elnyerésénél ösztönzőbb a meghatározott célok érdekében való munkálkodás.

Ezért e korosztálynál nagyon fontos az értékek felismertetése, a célképzés, a célok megjelenítése a követelményekben és a vállalásokban, a teljesítés útját jelentő tevékenységekben az öntevékenység erősítése, s az értékelés összekapcsolása az önértékeléssel.

A felső tagozatos tanulók életében iskolánk belső szervezeti rendjében az osztály és az osztályfőnök együttes tevékenysége mellett kiemelt fontosságot tulajdonítunk a közösség gyermekvezetőinek (diákönkormányzati képviselő: közélet, tanulmányi felelős: tanulmányi munka, szabadidő felelős: tanórán kívüli tevékenység) úgy a célok kitűzésében, a célok elérésére való mozgósításban, mint a végrehajtás megszervezésében és az értékelésben.

A programhoz kapcsolódó új szervezeti forma az **évfolyamközösség** – melynek motiváló, aktivizáló és megerősítő hatása nagyobb, mint az osztályközösségé – vezetője az évfolyamfelelős nevelő.

A feladatok az életkori sajátosságok figyelembevételével, tagozati szinten fogalmazódnak meg, s az értékelés az eredmények korosztályon belüli összemérésével történik, miközben minden osztályközösség, s benne minden egyén elért eredményét saját, előző eredményéhez mérjük.

Például: a tanulmányi teljesítmény értékelése / az első félévben az előző év végi, a második félévben pedig az első félévi tantárgyi eredményekhez viszonyítva.

Osztályszinten százalékban kifejezve összegezzük, hogy hány tanuló javított, hány rontott, ill. hány tartotta korábbi eredményét, s évfolyamszinten ezeket az adatokat ismertetve a tanulók maguk döntenek arról, hogy melyik osztály tanulmányi munkája nevezhető eredményesebbnek, s méltó a közösség elismerésére.

Így nem biztos, hogy mindig a hagyományos átlagszámítással legjobb eredményt mutató osztály lesz a legjobb (mert ott esetleg több a jó képességű tanuló) hanem az a közösség, ahol legtöbb a javítás, erőfeszítés, s ez hónapról hónapra változhat.

A tanulmányi teljesítmény javítására a tanulók a tanév elején egyénileg is vállalásokat tesznek, megjelölve két tantárgyat, amelyből javítani (kitűnőknél az eredményt megtartani) törekszenek. Míg az osztályfőnök az összes tantárgyból való javítást, rontást figyeli, regisztrálja, a tanulmányi felelős a tanulói vállalások alakulását követi nyomon. Az egyéni vállalások alakulását is értékeljük a nagyobb közösség előtt évfolyamszinten, így az egyén is kap pozitív vagy negatív megerősítést, ösztönzést.

Az évfolyamközösség demokratikus fóruma a félévente egy alkalommal, az órarendileg azonos időpontra tett osztályfőnöki órák idején tartott **közösségi óra,** amelyet a felső tagozatot irányító igazgatóhelyettes (tanórai munka) vezet.

E fórumon számolnak be a gyerekfelelősök az előző félév eseményeiről, itt kerül sor az elismerésekre, ill. buzdításokra (nagyobb közösség előtt még ösztönzőbb), itt hangozhatnak el a tanulói kérdések, javaslatok. Például a tanulásnál maradva: iskolánk-

ban a felső tagozaton nincs meghatározva, hogy milyen tantárgyakból, kiket korrepetálnak a szaktanárok. Egy adott órakeretből gazdálkodva teljesítik az ilyen irányú tanulói kéréseket, illetve javaslatokat, s annyi ideig nyújtanak segítséget, amennyi idő a felzárkózáshoz szükséges. A közösségi órán történik a következő hónap programjának ismertetése, ill. a feladatok meghatározása is, amely alapján minden közösség, egyén összeállítja saját programját, tervét s megszervezi a végrehajtását. Itt kapják meg az éves projekt-jellegű téma feldolgozásának újabb és újabb feladatait (környezeti nevelés, egészségvédelem témakörben).

Az egyéni napirendek, heti tervek kialakításához a felső tagozatos tanulók számára szervezett tanórán kívüli szabadidős lehetőségek kínálatánál figyelembe vettük, hogy kinek, milyen iskolán kívüli, napirendbe illeszthető, rendszeres tevékenysége van, illetve ki, mivel tölti / szeretné tölteni szabad idejét, mi az érdeklődése.

Így a fontos nevelési, önnevelési feladatok teljesítése mellett, állandóan felszínen tartható a kínálat, a sokféle lehetőség, a mások példája, amely alapján ki-ki megformálhatja saját napirendjét, fejlesztheti igényszintjét a kulturált szabadidő-töltés terén.

A közösség és az egyén fejlődéséért közvetlenül felelős osztályfőnök is folyamatos visszajelzést kap neveltjei szabadidős szokásairól és segítséget az érdeklődés irányításához. A nyomon követhető, egyirányú érdeklődés pályaválasztási szándékká is válhat.

Mivel a felső tagozaton a tanórán kívüli foglalkozások zömmel a hagyományok, s a tanulók igényei, kérései alapján szerveződtek, a tapasztalat azt igazolja, hogy szinte felesleges a jelentkezés, minden foglalkozásnak kialakult a „törzsközönsége".

A kínálatot a különböző foglalkozások, szakkörök, önképzőkörök, stb. jelentik, amelyek jelentősen bővülnek az iskolán kívüli lehetőségekkel.

Az együttműködés az iskolán kívüli nevelési tényezőkkel magától értetődő, mert bár a tanulók egész napos nevelését tűztük az ENGRAM program zászlajára, azt természetesen nem kizárólagosan az iskola falai között, hanem eleven kapcsolattal bennünket körülvevő társadalommal kívánjuk biztosítani.

A kapcsolat segíti, erősíti, hogy iskolánk nevelői is sok szállal kötődnek a település más intézményeihez, egyesületeihez, alapítványokhoz, civil szervezetekhez, melyek utánpótlását is jelentik iskolánk tanulói.

A szabadidő-sávban, a tanórán kívüli időben kerülnek megvalósításra a diákönkormányzat által meghatározott feladatok, akciók (papírgyűjtés, környezetvédelem stb.), az ünnepélyekre, megemlékezésre, versenyekre, iskolai és osztályprogramokra való felkészülés is, amely tovább gazdagítja a tanulók életét és nagymértékben hozzájárul a célokban megfogalmazott jellemvonások, személyiségjegyek formálódásához is. A közösségi órák (a DÖK tisztségviselők összejövetelei mellett) a tanulói demokratizmus legfontosabb fórumai.

A legátfogóbb cél, az önkormányzó-képesség, s az ehhez szükséges tervezés, szervezés, végrehajtás, értékelés, önértékelés munkafázisait, funkcióit jól gyakoroltatja a kulturált szabadidő eltöltésre nevelés feladatai között, hogy a tanulók nemcsak választhatnak az iskolai és iskolán kívüli kínálatból, de maguk is bővíthetik a lehetőségeket, megszervezhetik, megvalósíthatják ötleteiket.

A Pedagógiai Programban található fenntartói többletfinanszírozást igénylő tevékenységek és programok megvalósítása a mindenkori éves költségvetésben foglaltak szerint történik.

10. A pedagógusok helyi intézményi feladatai

A pedagógusok alapvető feladatai

- A magasabb jogszabályokban, a pedagógiai programban, a szervezeti és működési szabályzatban, valamint az intézmény más belső szabályzatában és vezetői utasításában előírt pedagógiai és adminisztratív feladatok ellátása.
- Heti teljes munkaidejének nyolcvan százalékát (kötött munkaidejét) az igazgató által meghatározott feladatok ellátásával töltse.
- Heti teljes munkaidejének ötvenöt–hatvanöt százalékában (neveléssel-oktatással lekötött munkaidejében) tanórai és tanórán kívüli (egyéb) foglalkozásokat tartson.
- Kötött munkaidejének neveléssel-oktatással lekötött munkaidején felöli részében a nevelést-oktatást előkészítő, a neveléssel-oktatással összefüggő egyéb feladatokat, tanulói felügyeletet, továbbá eseti helyettesítést lásson el.
- A tanítási órák és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások pontos és eredményes megtartása.
- Aktív részvétel a nevelőtestület értekezletein, valamint a szakmai munkaközösségek munkájában.
- Aktív részvétel az éves munkaterv szerinti rendezvényeken.
- A tudomására jutott hivatali titkot megőrizze.
- A jogszabályokban meghatározott határidőkre megszerezze az előírt minősítéseket.
- Az iskola céljainak képviselete a tanulók és a szülők előtt.
- A pedagógusra bízott osztályterem, szaktanterem gondozottságának és pedagógiai szakszerűségének figyelemmel kísérése.

A tanórai és a tanórán kívüli oktató-nevelő munka, tanulásirányítás

- Tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások megtartása.

- A tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások éves tervének elkészítése (tanmenetek, éves programok).
- Előzetes felkészülés a tanítási órákra és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozásokra.
- A motiválás, a differenciálás, a tanulói aktivitás változatos formáinak alkalmazása a tanítási órákon
- Változatos szervezeti formák alkalmazása a tanítási órákon
- A tanulók életkorához és a didaktikai feladatokhoz megfelelően illeszkedő módszerek, szemléltetés, ellenőrzés és értékelés alkalmazása a tanítási órákon.
- A tanulók aktív munkájának és megfelelő magatartásának biztosítása a tanítási órákon és a különféle iskolai foglalkozásokon.
- Az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása a tanítási órákon.
- A helyi tanterv követelményeinek elsajátítása a nevelő által tanított tanulók körében.

A tehetséges tanulók gondozása

- Egyéb (tanórán kívüli) fejlesztő foglalkozások szervezése a tehetséges tanulók részére.
- Iskolai tanulmányi, sport és kulturális versenyek, vetélkedők, bemutatók, pályázatok önálló szervezése, segítség a szervezésben.
- Részvétel az iskolai tanulmányi, sport és kulturális versenyeken, vetélkedőkön, bemutatókon.
- A tehetséges tanulók részvételének biztosítása és felkészítése a különféle iskolán belüli versenyekre, vetélkedőkre stb.
- A tehetséges tanulók részvételének biztosítása és felkészítése a különféle iskolán kívüli versenyekre, vetélkedőkre stb.

A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók gondozása, eredményes fejlesztése

- Egyéb (tanórán kívüli) fejlesztő foglalkozások szervezése a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók részére.
- A gyermekvédelmi feladatok ellátása a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók körében.

- A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók korrepetálása, segítése, mentorálása.
- A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók felkészítése javító vagy osztályozó vizsgára.
- Az eredményes középiskolai felvétel elősegítése a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók körében.

A tanulók tanórán kívüli foglalkoztatása

- Szabadidős programok szervezése iskolán kívül (pl. színház-, múzeumlátogatás, kirándulás).
- Szabadidős programok szervezése iskolán belül (pl. klubdélután, karácsonyi ünnepség).
- Iskolai rendezvények, ünnepélyek, évfordulók megrendezése.
- A nevelők, gyerekek és szülők együttműködését, kapcsolatát erősítő (közös) programok.

Az iskolai diákönkormányzat működtetésében való aktív részvétel

- Az iskolai diák-önkormányzati munka egy-egy részterületének irányítása, segítése.
- Az iskolai diákönkormányzat programjainak önálló szervezése, segítség a programok szervezésében, részvétel a programokon.
- Iskolai szintű kirándulások, táborok önálló szervezése, segítség a szervezésben, részvétel a kirándulásokon, táborokon.

Munkafegyelem, a munkához való viszony

- A munkaköri kötelességek teljesítése.
- Az ügyeleti munka pontos, felelősségteljes ellátása az óraközi szünetekben.
- Pontos adminisztrációs munka. A formai követelmények, a határidők betartása.
- Az egyes tanév közben adódó feladatok pontos, határidőre történő megoldása.

Folyamatos, aktív részvétel a nevelőtestület és a szakmai munkaközösség tevékenységében

- Feladatvállalás a munkaközösség, a nevelőtestület aktuális feladataiban.
- Részvétel a különféle feladatok megoldására alakult nevelői munkacsoportokban.
- Oktatási segédanyagok, szemléltető és mérőeszközök kidolgozása, közreadása.
- Belső továbbképzések, előadások, bemutatóórák szervezése, megtartása.

Továbbtanulásban, továbbképzésekben való részvétel, önképzés

- Másoddiploma megszerzésére irányuló továbbtanulásban való részvétel.
- Továbbképzéseken való részvétel.
- A továbbképzéseken tanultak átadása a nevelőtestület tagjainak.
- Publikációk szakmai (pedagógiai, szaktárgyi) témákról folyóiratokban, kiadványokban.

Az iskolai munka feltételeinek javítása

- Pályázatok összeállítása, pályázatokon való részvétel.
- Bekapcsolódás az eredményes pályázatok megvalósításába.
- Az iskolai alapítvány működésének segítése.
- Az iskolai munka javítása új ötletekkel, az ötletek kivitelezése megvalósítása (innováció).
- Az oktatáshoz kapcsolódó szemléltető eszközök tervezése, kivitelezése.
- Az iskola épületének, helyiségeinek dekorálása.

Részvétel a nevelőtestület szakmai életében, a döntések előkészítésében és végrehajtásában

- Részvétel az adott tanév munkatervében meghatározott feladatok ellátásában.
- Részvétel a nevelőtestület szakmai (pedagógiai) döntéseinek előkészítésében.
- Önkéntes feladatok vállalása a nevelőtestületi feladatok megoldásában.

Aktív részvétel a tantestület életében

- A pályakezdő (gyakornok) vagy az iskolába újonnan került nevelők munkájának, beilleszkedésének segítése.
- Önkéntes feladatvállalások a nevelőtestület közösségi életének; rendezvényeinek szervezésében, a szervezés segítése.
- Részvétel a nevelőtestület közösségi életében, rendezvényeken.

Az iskola képviselete

- A szülői szervezet által szervezett rendezvények segítése.
- Részvétel a szülői szervezet által szervezett rendezvényeken.
- Tudósítások közreadása a helyi társadalom számára az iskola életéről, eredményeiről a helyi médiában.
- Bekapcsolódás az iskolán kívüli szakmai-pedagógiai szervezetek tevékenységébe.

- Bekapcsolódás az iskolán kívüli érdekképviseleti szervezetek tevékenységébe.
- A település rendezvényein, eseményein való részvétel.
- Aktív részvétel, tisztségek vállalása a település társadalmi, kulturális, sport, stb. életében, civil szervezeteiben.

A vezetői feladatok ellátása

- Vezetői feladatok vállalása a nevelőtestület szervezeti életében.
- Az egyes vezetői feladatok (tervezés, szervezés, a végrehajtás irányítása, ellenőrzés, értékelés) lelkiismeretes ellátása.
- A vezetőre bízott közösség formálása, az emberi kapcsolatok javítása.

Megfelelő kapcsolat kialakítása a tanulókkal, a szülőkkel és a pedagógus kollégákkal

- A tanulók, a szülők és a pedagógus kollégák személyiségének tiszteletben tartása.
- Elfogadást, figyelmet, megértést, jóindulatot sugárzó stílus, hangnem és viselkedés a tanulók, a szülők és a pedagógus kollégák felé.
- Pedagógiai tanácsadás a tanulóknak és a szülőknek.
- Kellő figyelem érdeklődés, megbecsülés és jóindulat a nevelőtársak felé (a pedagógus kollégák segítése, a tapasztalatok átadása, észrevételek, bírálatok elfogadása).

10.1. Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

Az osztályfőnök feladatai

- Megfelelő magaviseletű; az iskolai diák-önkormányzati munkában és az iskolai rendezvényeken aktív osztályközösséget alakít ki az osztályközösség megfelelő irányításával.
- Fejleszti a tanulók személyiségét, elősegíti egészséges lelki és testi fejlődésüket.
- Elősegíti a társadalmi normákhoz és az iskolai elvárásokhoz igazodó értékrend kialakítást és elfogadását.
- Tanórákon kívüli - szükség esetén - iskolán kívüli közösségfejlesztő, szabadidős programokat (pl. osztálykirándulás, túra, színház-, múzeumlátogatás) szervez.
- Az osztályszintű és az iskolai rendezvényeken kíséri osztályát, felügyel a tanulókra.
- Megismeri a tanulók családi és szociális körülményeit.

- Rendszeres kapcsolatot tart és együttműködik a tanulók szüleivel.
- Rendszeres kapcsolatot tart együttműködik az osztályban tanító nevelőkkel.
- Tájékoztatja a tanulókat és a szülőket az őket érintő kérdésekről. Érdemi választ ad a szülők és tanulók iskolai élettel kapcsolatos kérdéseire.
- Figyelemmel kíséri a diákok tanulmányi előmenetelét, és erről rendszeresen tájékoztatja a szülőket.
- A bukásra álló tanulók szüleit a félév vége és az év vége előtt legalább egy hónappal írásban értesíti.
- Ha a tanuló az év végén tanulmányi kötelezettségeinek nem tesz eleget, a szülőket tájékoztatja a tanuló továbbhaladásának feltételeiről.
- Figyelmezteti a szülőket, ha a gyermekük jogainak megóvása vagy fejlődésének elősegítése érdekében intézkedést tart szükségesnek.
- A szülők figyelmét felhívja a szociális és egyéb juttatásokra.
- Támogatja és segíti az osztályban működő szülői szervezet munkáját.
- A szülők tájékoztatására szülői értekezleteket és fogadó órákat szervez.
- Fokozott törődéssel foglalkozik az osztályába járó kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal.
- Az osztály tanulóinál ellátja a gyermekvédelmi feladatokat, együttműködik a gyermekvédelmi felelőssel, szükség esetén a gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal.
- Segíti a tanulási, beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő tanulók iskolai munkáját.
- Támogatja a tehetséges tanulók fejlődését.
- Tájékozódik a tanulók iskolán kívüli tevékenységeiről.
- Az iskolaorvosi szolgálat bevonásával figyelemmel kíséri a tanulók egészségi állapotát, és erről szükség esetén tájékoztatja az osztályban tanító nevelőket.(pl. tartós betegségek, fogyatékosságok, gyógyszerérzékenység).
- Minden hó végén érdemjeggyel értékeli a tanulók magatartását és szorgalmát.
- Az első félév végén és a tanév végén javaslatot tesz a nevelőtestületnek a tanulók magatartás és szorgalom osztályzatára.
- Az első félév végén és a tanév végén javaslatot tesz a nevelőtestületnek a tanulók egész tanévi munkájának dicsérettel történő elismerésére.
- A házirendet megsértő vagy feladatait elmulasztó tanulót először szóbeli figyelmeztetésben, majd írásbeli figyelmeztetésben, intőben vagy rovóban részesíti. Súlyosabb esetben javaslatot tesz a tanuló elleni fegyelmi eljárás lefolytatására.
- Figyelemmel kíséri a tanulók hiányzásait, vezeti a mulasztási naplót. Igazolatlan mulasztás esetén a jogszabályokban előírt rendelkezések alapján jár el.
- A tanév elején elkészített osztályfőnöki tanmenet szerint vezeti az osztályfőnöki órákat, azokra előre felkészül.

- Segíti és ösztönzi a tanulók középiskolai továbbtanulását, megismerteti őket a pályaválasztási és továbbtanulási lehetőségekkel.
- A nyolcadik évfolyamban a szülők döntése alapján ellátja a tanulók középiskolai jelentkezésével kapcsolatos feladatokat, elkészíti az ehhez szükséges dokumentumokat.
- Elkészíti az osztályfőnöki munka éves tervezetét (osztályfőnöki munkaterv, osztályfőnöki tanmenet).
- Elkészíti az osztálystatisztikákat és ezekhez kapcsolódó elemzéseket.
- Elkészíti a félévi és tanév végi értékeléseket az osztályközösség fejlődéséről.
- Betartja az alapvető erkölcsi normákat a tanulókkal, a szülőkkel és a nevelőtársakkal szemben.
- Felfekteti és vezeti a tanulói törzslapokat és bizonyítványokat.
- Tanév elején kitölti a tanulók tájékoztató füzetét, tanév közben havonta ellenőrzi tájékoztató füzet vezetését (érdemjegyek, egyéb beírások, szülői aláírások).
- Figyelemmel kíséri az osztály tantermének gondozottságát és pedagógiai szakszerűségét.

Az osztályfőnöki munka tervezése

Az osztályfőnök osztályfőnöki nevelő munkáját a minden tanév elején összeállított osztályfőnöki munkaterv alapján végzi.

Az osztályfőnöki munkaterv felépítése

- A tanév elején összeállított munkaterv
  - Az előző tanév végi értékelés az osztályközösség fejlődéséről.
  - Tanév eleji statisztikai adatok az osztályról.
  - Osztályfőnöki tanmenet (a közösségi nevelés órák éves terve).
  - Tervezett tanórán kívüli programok az adott tanévre havi bontásban.
  - Tervezett fogadó órák és szülői értekezletek az adott tanévre. Az egyes szülői értekezletek tervezett témái.
  - Az osztály diákközösségének vezetői.
  - Az osztályban működő szülői szervezet vezetői.
- Az osztályfőnöki munkatervhez csatolt dokumentumok a tanév folyamán
  - Első félévi és tanév végi osztálystatisztika.
  - Első félévi és tanév végi értékelés az osztályközösség fejlődéséről.
  - Jelenléti ívek és feljegyzések a szülői értekezletekről.

Az osztályfőnök által készített statisztikák, jelentések az osztályról

Tanév eleji statisztikai adatok az osztályról

- Tanulók száma, ebből leány

- Állami nevelt (gondozott)
- Hátrányos helyzetű, ebből halmozottan hátrányos helyzetű tanuló
- Tanulási, magatartási, beilleszkedési zavarral küzdő tanuló
- Sajátos nevelési igényű tanuló
- Az iskolában étkező, ebből normatív támogatásban részesülő tanuló
- Az étkezőkből csak ebédelő, illetve háromszor étkező tanul
- Az iskolába járás alól felmentett tanuló
- Egyes tantárgyakból az értékelés alól felmentett tanulók
- Más településről bejáró tanuló
- Nem magyar állampolgár
- Évfolyamismétlő

Statisztikai adatok az első félév és a tanév végén az osztályról

- Tanulók száma
- Osztályozott tanulók száma és aránya
- Osztályozatlan tanulók száma és aránya
- Az egyes tantárgyakban elért osztályzatok száma és a tantárgyak osztályátlaga
- Az osztály tanulmányi átlaga
- Kitűnő tanulók száma és aránya
- Szaktárgyi dicséretek száma tantárgyanként a tanév végén
- Példamutató magatartásért adott dicséretek száma a tanév végén
- Példamutató szorgalomért adott dicséretek száma a tanév végén
- Egy tantárgyból bukott tanulók száma és aránya
- Két tantárgyból bukott tanulók száma és aránya
- Három vagy több tantárgyból évfolyamismétlésre bukott tanulók száma és aránya
- A bukások száma tantárgyanként
- A tanulmányi, sport, kulturális stb. versenyek eredményei
- Iskolán belüli versenyek eredményei (iskolai versenyeken részt vett tanulók száma és az elért helyezések)
- Iskolán kívüli versenyek eredményei (iskolán kívüli versenyeken részt vett tanulók száma és az elért helyezések)
- Nyolcadik évfolyamon a középiskolai továbbtanulás jellemzői
    - A középiskolai felvételi eljárást megelőző írásbeli vizsgán elért eredmények (magyar, matematika)
    - Középiskolai felvétel a tanulók választása alapján
    - A választott középiskolák közül az elsőként megjelölt iskolába felvett tanulók száma és aránya
    - A választott középiskolák közül a másodikként megjelölt iskolába felvett tanulók száma és aránya

- A választott középiskolák közül a harmadikként megjelölt iskolába felvett tanulók száma és aránya
- Továbbtanulás iskolatípusok szerint
- Gimnáziumba felvett tanulók száma és aránya
- Technikumba felvett tanulók száma és aránya
- Szakképző iskolába felvett tanulók száma és aránya
- Egyik középiskolába sem felvett tanulók száma és aránya

A tanulói közösségek (osztályközösségek) tevékenységének, fejlődésének értékelési szempontjai az első félév és a tanév végén

- Az osztályközösség életét jellemző legfontosabb adatok (létszám, fiúk-lányok aránya, új tanulók, távozók).
- Az osztály szociális összetétele (a családok szociális helyzete, a családok kulturális elvárásai, hátrányos és halmozottan hátrányos tanulók, gyermek- és ifjúságvédelmi munka).
- A tanulási teljesítmény (tanulmányi átlageredmények, tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, a bukások, a tehetséges tanulók eredményei).
- Az osztályközösség társas szerkezete, a közösség rétegződése, struktúrája.
- Neveltségi szint (magatartás, társas viselkedés, beilleszkedési és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók).
- A közösségi tevékenység (önkormányzás szintje, közös programok és rendezvények felsorolása, egyéb (tanórán kívüli) foglalkozásokon való részvétel).
- A szülői házzal való kapcsolat (a családlátogatások és a szülői értekezletek tapasztalatai, a szülők nevelési elvei, a szülők kapcsolata az iskolával).
- Minden felsorolt területen belül meg kell határozni az alapvető pedagógiai feladatokat:
- Milyen változások történtek az előző értékelés óta eltelt időszakban?
- Milyen új problémák jelentkeztek az előző értékelés óta eltelt időszakban?
- A problémák megoldásának érdekében milyen beavatkozás látszik célszerűnek?

11. Az iskola szereplőink együttműködésével kapcsolatos feladatok: a szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

11.1. Az iskola közösségeinek együttműködése

Az igazgatóság és a nevelőtestület együttműködése

- A nevelőtestület különböző közösségeinek együttműködése az igazgató segítségével a megbízott pedagógusvezetők, illetve a választott képviselők útján valósul meg.
- Az együttműködés fórumai:
  - az igazgatóság ülései,
  - a kibővített iskolavezetés (az igazgatói tanács) ülései,
  - a különböző értekezletek,
  - megbeszélések.
- Ezen fórumok időpontját az iskola éves munkaterve határozza meg.
- Az igazgatóság az aktuális feladatokról a tanári szobákban elhelyezett hirdetőtáblán, valamint írásbeli tájékoztatókon keresztül értesíti a nevelőket.
- Az iskolavezetőség tagjai kötelesek:
  - az iskolavezetőség ülései után tájékoztatni az irányításuk alá tartozó pedagógusokat az ülés döntéseiről, határozatairól,
  - az irányításuk alá tartozó pedagógusok kérdéseit, véleményét, javaslatait közvetíteni az igazgatóság, az iskolavezetőség felé.
- A nevelők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg vagy munkaköri vezetőjük, illetve választott képviselőik útján közölhetik az igazgatósággal, az iskola vezetőségével, a szülői szervezettel.

A szakmai munkaközösségek együttműködése

- Az iskolában tevékenykedő szakmai munkaközösségek folyamatos együttműködéséért és kapcsolattartásáért a szakmai munkaközösségek vezetői felelősek.
- A szakmai munkaközösségek vezetői a munkaközösség éves munkatervének összeállítása előtt közös megbeszélésen egyeztetik az adott tanévre tervezett feladataikat különös tekintettel a szakmai munka alábbi területeire:
  - a munkaközösségen belül tervezett ellenőrzések és értékelések,
  - iskolán belül szervezett bemutató órák, továbbképzések,
  - iskolán kívüli továbbképzések,
  - a tanulók számára szervezett pályázatok tanulmányi, kulturális és sportversenyek.
- A szakmai munkaközösségek vezetői az iskolavezetőség ülésein rendszeresen tájékoztatják egymást a munkaközösségek tevékenységéről, aktuális feladatairól, a munkaközösségeken belüli ellenőrzések, értékelések eredményeiről.

A szülői választmány és az iskola közösségeinek együttműködése

- A szülői választmány az iskola közösségeivel a szervezet teljes jogú tagjain és a meghívottakon keresztül tartja egymással a kapcsolatot.
- A választmány tagjai rendszeres időközönként – évente legalább 2 alkalommal – kötelesek tájékoztatni az általuk képviselteket a szervezet tevékenységéről, valamint kötelesek az általuk képviseltek kérdéseit, véleményét, javaslatait a választmány felé továbbítani.
- Az szülői választmány ülésein állandó meghívottként az alábbi személyek vehetnek részt:
  - az iskola igazgatója,
  - az igazgatóhelyettesek,
  - a DÖK patronáló tanára
- Az iskola működéséről, az iskolai munkaterv feladatairól, végrehajtásáról az iskola igazgatója rendszeresen – évente legalább 1 alkalommal – köteles tájékoztatni a választmányt.

A nevelők és a tanulók kapcsolattartása és együttműködése

- A tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkatervről, illetve az aktuális feladatokról az iskola igazgatója, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják:
  - az iskola igazgatója legalább évente egyszer a diákközgyűlésen, valamint a diákönkormányzat vezetőségének ülésén,
  - a diákönkormányzat vezetője havonta egyszer a diákönkormányzat vezetőségének ülésén és a diákönkormányzat faliújságján keresztül,
  - az osztályfőnökök folyamatosan a közösségi nevelés órákon.
- A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a szaktanárok folyamatosan (szóban, illetve a tájékoztató füzeten keresztül írásban) tájékoztatják.
- A tanulók a jogszabályokban, valamint az iskola belső szabályzataiban biztosított jogaiknak az érvényesítése érdekében – szóban vagy írásban, közvetlenül vagy választott képviselőik, tisztségviselők útján – az iskola igazgatóságához, az osztályfőnökükhöz, az iskola nevelőihez, a diákönkormányzathoz vagy az intézményi tanácshoz, illetve az iskolaszékhez fordulhatnak.
- A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel vagy az intézményi tanáccsal, illetve az iskolaszékkel.

A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendje

- A tanulók érdekeinek képviseletére az iskolában diákönkormányzat működik.
- A diákönkormányzat feladata, hogy tagjainak érdekeit képviselje, az érintett tanulók érdekében eljárjon.
- A diákönkormányzat tevékenysége a tanulókat érintő valamennyi kérdésre kiterjed.
- A diákönkormányzat a tanulói érdekképviseleten túl részt vesz az iskolai élet – tanórán kívüli – alábbi területeinek tervezésében, szervezésében és lebonyolításában:
  - a tanulmányi munka (versenyek, vetélkedők, pályázatok stb.);
  - tanulói ügyelet, iskolai felelősi rendszer;
  - sportélet;
  - túrák, kirándulások szervezése;
  - kulturális, szabadidős programok szervezése;
  - a tanulók tájékoztatása (iskolaújság, iskolarádió, iskolai honlap).
- Ezekben a kérdésekben
  - az osztályközösség véleményét az osztály éves munkatervének összeállítása előtt az osztályfőnököknek ki kell kérniük;
  - a diákönkormányzat iskolai vezetőségének véleményét az iskola éves munkatervének összeállítása előtt az igazgatónak ki kell kérnie.
- Ezekben a kérdésekben a tanév folyamán az osztályközösségek, illetve a diákönkormányzat iskolai vezetősége javaslatokkal élhet az osztályfőnökök, a nevelőtestület és az igazgató felé.
- A magasabb jogszabályok alapján a diákönkormányzat véleményét ki kell kérni:
  - az iskola szervezeti és működési szabályzatának jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,
  - a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,
  - az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor,
  - a házirend elfogadása előtt.
- A diákönkormányzatot az iskola igazgatóságával, a nevelőtestülettel, illetve más külső szervezetekkel való kapcsolattartásban (a tanulók véleményének továbbításában) a diákönkormányzat iskolai vezetőségének diákvezetője (elnöke) *vagy* a diákönkormányzatot segítő nagykorú személy képviseli.
- Az iskolában iskolai vezetőség (igazgatói tanács) működik, mely az iskolai élet egészére kiterjedő döntés előkészítő, véleményező és javaslattevő jogkörrel rendelkezik. Az iskola vezetőségének (az igazgatói tanácsnak) teljes jogú tagja az iskolai diákönkormányzat képviselője.

A nevelők és a szülők kapcsolattartása és együttműködése

- A szülőket az iskola egészének életéről, az iskolai munkatervről, az aktuális feladatokról az iskola igazgatója és az osztályfőnökök tájékoztatják:
  - az iskola igazgatója legalább félévente egyszer a szülői szervezet iskolai vezetőségének ülésén vagy az iskolai szintű szülői értekezleten,
  - az osztályfőnökök folyamatosan az osztályok szülői értekezletein.

A szülők és a pedagógusok együttműködésére az alábbi fórumok szolgálnak:

Egyéni megbeszélések
Feladata: a szülők tájékoztatása gyermekük iskolai életéről, magaviseletéről, tanulmányi eredményeiről; segítségnyújtás a szülőknek a gyermek neveléséhez; valamint az együttes, összehangolt pedagógiai tevékenység kialakítása a szülő és a pedagógus között.

Családlátogatás
Feladata: a gyermekek családi hátterének, körülményeinek megismerése, illetve tanácsadás a gyermek optimális fejlesztésének érdekében.

Szülői értekezlet
Feladata:
- a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása,
- a szülők tájékoztatása
  - az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről,
  - az országos és a helyi közoktatás-politika alakulásáról, változásairól,
  - a helyi tanterv követelményeiről,
  - az iskola és a szaktanárok értékelő munkájáról,
  - saját gyermekének tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról,
  - a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintjéről,
  - az iskolai és az osztályközösség céljairól, feladatairól, eredményeiről, problémáiról,
  - a szülők kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az iskola igazgatósága felé.

Fogadóóra

Feladata a szülők és a pedagógusok személyes találkozása, illetve ezen keresztül egy-egy tanuló egyéni fejlesztésének segítése konkrét tanácsokkal. (Otthoni tanulás, szabadidő helyes eltöltése, egészséges életmódra nevelés, tehetséggondozás, továbbtanulás stb.)

Nyílt tanítási nap
Feladata, hogy a szülő betekintést nyerjen az iskolai nevelő és oktató munka mindennapjaiba, ismerje meg személyesen a tanítási órák lefolyását, tájékozódjon közvetlenül gyermeke és az osztályközösség iskolai életéről.

Írásbeli tájékoztató
Feladata a szülők tájékoztatása a tanulók tanulmányaival vagy magatartásával összefüggő eseményekről, illetve a különféle iskolai vagy osztály szintű programokról.

- A szülői értekezletek, a fogadó órák és a nyílt tanítási napok időpontját az iskolai munkaterv évenként határozza meg.
- A szülők a tanulók és a saját – a jogszabályokban, valamint az iskola belső szabályzataiban biztosított – jogaiknak az érvényesítése érdekében szóban vagy írásban, közvetlenül vagy választott képviselőik, tisztségviselők útján az iskola igazgatóságához, az adott ügyben érintett gyermek osztályfőnökéhez, az iskola nevelőihez, a diákönkormányzathoz vagy a szülői választmányhoz fordulhatnak.
- A szülők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával, nevelőtestületével vagy intézményi tanáccsal, illetve az iskolaszékkel.
- A szülők és más érdeklődők az iskola pedagógiai programjáról, szervezeti és működési szabályzatáról, illetve házirendjéről az iskola igazgatójától, valamint nevelőitől az iskolai munkatervben évenként meghatározott igazgatói, igazgatóhelyettesi fogadóórákon kérhetnek tájékoztatást.
- Az iskola pedagógiai programjának, szervezeti és működési szabályzatának és házirendjének előírásai nyilvánosak, azt minden érintettnek (tanulónak, szülőnek, valamint az iskola alkalmazottainak) joga van megismernie.
- A pedagógiai program, a szervezeti és működési szabályzat, a házirend, illetve az éves munkaterv egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:
  - az iskola honlapján;
  - az iskola fenntartójánál;
  - az iskola irattárában;
  - az iskola könyvtárában;
  - az iskola nevelői szobájában;

- az iskola igazgatójánál;
- az iskola igazgatóhelyetteseinél;
- a nevelők szakmai munkaközösségeinek vezetőinél.

12. Az iskola vezetésének és közösségeinek külső kapcsolatai, együttműködése iskolán kívüli intézményekkel

- Az iskolai munka megfelelő szintű irányításának érdekében az iskola igazgatóságának állandó munkakapcsolatban kell állnia a következő intézményekkel:
  - **Az intézmény fenntartójával:** Szigetszentmiklósi Tankerületi Központ 2310 Szigetszentmiklós, ÁTI-Sziget Ipari Park I/A. épület
  - **Dunavarsány Város Önkormányzatával**, Dunavarsány, Kossuth L. utca 18.
  - **A területileg illetékes önkormányzati képviselőtestülettel és polgármesteri hivatallal:** Dunavarsány Város Önkormányzat Képviselő-testülete, Dunavarsány Város Polgármesteri Hivatal, Dunavarsány, Kossuth L. utca 18.
  - **Budapesti Pedagógiai Oktatási Központtal,** 1088 Budapest, Vas utca 8.
  - **A helyi nevelési-oktatási intézmények vezetőivel és tantestületeivel:** Weöres Sándor Óvoda, 2336 Dunavarsány Árpád u. 14.; Erkel Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, 2336 Dunavarsány Halász L.-né u. 3.
  - **A területileg illetékes szakszolgálattal**:
    Pest Vármegyei Pedagógia Szakszolgálat Szigetszentmiklósi Tagintézménye, Szigetszentmiklós, Kálvin tér 4/b
    Pest Vármegyei Pedagógia Szakszolgálat Budapesti Tagintézménye, Budapest., 1077 Dohány u. 57.

A munkakapcsolat megszervezéséért, irányításáért az igazgató a felelős.

- Az eredményes oktató- és nevelőmunka érdekében az iskola rendszeres munkakapcsolatot tart fenn az alábbi intézményekkel, szervezetekkel, gazdálkodókkal:
  - **Az iskolát támogató Iskola a Gyermekekért Alapítvány kuratóriumával.**
  - Az alábbi **közművelődési intézményekkel:** Petőfi Művelődési Ház és Könyvtár, Dunavarsány, Kossuth L. utca 2., Petőfi Klub, Dunavarsány Béke utca 16.
  - Az alábbi **társadalmi egyesületekkel, alapítványokkal**:
    Dyslexiás Gyermekekért Egyesület Dunavarsány, Árpád u. 13.;
    "Összefogás a fiatalokért" WILLPOWER Tánc és Sport Egyesület, Dunavarsány, Árpád u. 4.;
    Soli Deo Gloria Közösség Dunavarsány, Habitat u. 10-12.;
    Szent Vendel Kolping Család Egyesület, Dunavarsány, Kertész u. 10.;

Dunavarsányi Polgárőr Egyesület Dunavarsány, Kossuth L. u. 23.;
Kantátika Férfi Kórus Dunavarsány; Árpád u. 43.;
Dunavarsányi Svábok Egyesülete Dunavarsány Béke u. 16.;
Német Kisebbségi Önkormányzat Dunavarsány, Béke u. 16.;
Lányok Asszonyok Klubja Dunavarsány, Árpád u. 67.;
Dunavarsányi Tornaegylet Dunavarsány Halász L.-né u. 26.;
Kertészek és Kertbarátok Országos Szövetsége Dunavarsányi Klubja, Dunavarsány, Hősök útja 21.
Liza Tanító Néni a Nagyvarsányi Gyermekekért Alapítvány Dunavarsány, Sport utca 9.
Művelődési, Oktatási és Sport Alapítvány Dunavarsány, Kossuth Lajos u.18.

- Az alábbi **termelő, gazdálkodó szervezetekkel, vállalkozásokkal**:
  IBIDEN Hungary Kft. Dunavarsány, Ipari park;
  Aranynektár Kft. Erőspuszta;

- Az alábbi **gyermek- illetve ifjúsági szervezetekkel**:
  724. sz Kossuth Lajos Cserkészcsapat Dunavarsány, Arany J. u. 1.;
  1270. sz. Nautilus Vízicsapat Dunavarsány, Jókai u. 24.;

- Az alábbi **egyházak helyi gyülekezeteivel**:
  Református Egyház Dunavarsány, Kolozsvári u. 7.;
  Katolikus Egyház Dunavarsány, Halász L.-né u. 13.

A munkakapcsolat megszervezéséért, felügyeletéért az igazgató a felelős. Az egyes intézményekkel, szervezetekkel kapcsolatot tartó nevelőket az iskola éves munkaterve rögzíti.

- A tanulók egészségi állapotának megóvásáért az iskola igazgatósága rendszeres kapcsolatot tart fenn
  Dr. Kárdási Judit iskolaorvossal és
  Dr. Toldi Dental Bt. Dunavarsány Vörösmarty u. 51. szolgáltató illetékes egészségügyi dolgozóival, és segítségükkel megszervezi a tanulók rendszeres egészségügyi vizsgálatát.

- A tanulók veszélyeztetettségének megelőzése, valamint a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok eredményesebb ellátása érdekében az iskola gyermek- és ifjúságvédelmi felelőse rendszeres kapcsolatot tart fenn a Dunavarsány Környéki Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal.

A munkakapcsolat felügyeletéért az igazgatóhelyettes a felelős.

- A nevelők szakmai, pedagógiai munkájának segítésének, fejlesztésének céljából az iskolában működő szakmai munkaközösségek bekapcsolódnak a területi (iskolaközi) szakmai munkaközösségek munkájába:
  - humán munkaközösség,

- reál munkaközösség.
- gyógypedagógiai munkaközösség

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének programja

A program az Árpád Fejedelem Általános Iskola nevelési programjának szerves részét képezi, az iskola nevelési rendszerének valamennyi aspektusa és szolgáltatásai a többségi tanulók mellett az integráltan és szegregáltan nevelt sajátos nevelési igényű gyermekekre, fiatalokra egyaránt vonatkoznak.

1. Integrált keretek között nevelt sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésének programja

1.1. A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai fejlesztése, a megismerő funkciók, a viselkedés anomáliái

1.1.1. A fejlesztés alapelvei

- A részképesség zavarok tüneteit mutató tanulók sajátos nevelési igényeinek kielégítése gyógypedagógiai tanár, terapeuta és/vagy pszichológus közreműködését igényli a területileg illetékes tanulási képességeket vizsgáló szakértői rehabilitációs bizottság, illetve a szakszolgálat szakvéleményének figyelembe vételével.
- A rehabilitációs célú órakeretben a tanulók fejlesztése terápiás megsegítéssel, egyéni fejlesztési terv alapján történik.
- A fejlesztendő részképesség jellegének megfelelően az iskolai oktatásban érvényesíteni kell:
  - a számonkérési,
  - értékelési,
  - esetleg - indokolt esetben, a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság javaslata alapján - az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítés lehetőségét.
- A részképesség zavarok tüneteit mutató tanuló egyéni fejlesztése, külön oktatása intenzív terápiás céllal szervezett átmeneti formának tekinthető, melyet csak súlyos állapotok esetén célszerű alkalmazni, és amelynek célja, hogy a tanuló minél előbb visszakerüljön az őt integrálni képes környezetbe.
- Az iskolai nevelés, oktatás során kiemelt feladat:
  - az egészséges énkép és önbizalom kialakítása,
  - a kudarctűrő- és feldolgozó képesség növelése,
  - az önállóságra nevelés.

1.1.2. A fejlesztés kiemelt céljai, feladatai

1.1.2.1. Diszlexia, diszgráfia

A diszlexia a tanulási zavarok fogalomkörébe tartozó, intelligenciaszinttől független olvasási és helyesírási gyengeség.

Hátterében a központi idegrendszer sérülései, organikus eltérései, érési késése, működési zavara, örökletesség, lelki és környezeti okok különböző összefonódásai találhatók meg, valamelyik dominanciájával. Gyakorta fellelhető a téri - időri orientáció, a saját test séma és érzékelés (testtérkép), valamint a szerialitás és intermodalitás zavara, az analízis-szintézis képességének gyengesége. Általában szűk és árnyalatlan az aktív szókincs, és gyenge a verbális emlékezet. A tanuló az új szavakat nehezen jegyzi meg, torzítja, jó értelmi képesség esetén új szót alkot helyette, vagy körülírja a fogalmat. Az olvasás tanulása során nehezen alakul ki a hang-betű kapcsolat, gyakori és makacs betűtévesztések fordulnak elő, a sorrendben átvetések tapasztalhatók, a hosszabb szavak áttekintése rendkívül nehéz. Hibás kombinációk, felületes akusztikus képzetek előhívása észlelhető. Nehéz a figyelem megosztása az olvasási technika és a szöveg tartalma között, pontatlan a toldalékok olvasása, lassú az olvasási tempó, gyenge a szövegértés. A súlyos, irreverziblis olvasás-írászavar maradványtünetei a közép- és felsőfokú oktatásban, illetve a felnőttkorban is feltűnhetnek és fennmaradhatnak.
Diszgráfia esetén a téri orientációs nehézségek, a vizuo-motoros koordináció és finommotorikum zavara nyilvánul meg az írásmozgások kivitelezésében és dekódolásában. Jellemző a rossz kéztartás, az íróeszköz helytelen fogása, a görcsösség. Más művelődési anyagokban való előrehaladáshoz viszonyítva nagyon lassú az írás, kiváltképp a helyesírás elsajátításának folyamata. Az írómozgás egyenetlen, ritmusa és lendülete töredezett lesz, az optimális mozgássor csak nagyon lassan valósul meg, ezért fáradékonyabbak a diszgráfiás tanulók. Az olvasás-, írászavarok terápiájának, reedukációjának, korrekciójának célja az iskolás korban, hogy kialakítsa a tanulóban az intellektusának és mindenkori osztályfokának megfelelő értő olvasás-írás készséget, fejlessze kifejező készségét, segítse az olvasás, írás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében.

A fejlesztés feladatai:

- a testséma biztonságának kialakítása,
- a téri és időrelációk kialakítása praktikus, verbális és fogalmi szinten,
- a vizuo-motoros koordináció fejlesztése,
- a látás, hallás, mozgás koordinált működtetése,
- az olvasás, írás tanítása lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző-összetevő, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő, valamint a vizuális és auditív észlelésre alapozó módszerrel,
- az olvasás, írás készségének folyamatos gondozása, fejlesztése a tanuló egész iskolai pályafutása alatt,
- a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során,
- az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel,
- az olvasásképtelenség esetében a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával.

1.1.2.2. Diszkalkulia

A diszkalkulia a matematikai - logikai gondolkodási képességek zavara, amely a különböző számtani műveletek, matematikai jelek, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, számneveket szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának nehezítettségében nyilvánul meg. Más kognitív működések, iskolai teljesítmények (pl. olvasás, írás, idegennyelv tanulás) jó színvonala mellett. Hátterében általában valamilyen idegrendszeri sérülés húzódik meg, amelynek következtében zavart az érzékelés-észlelés folyamata, sérült a gondolkodás. Nehezítetté válik a szimbólumok felismerése és tartalmi azonosítása, akadályozott a fogalmak kialakulása, sérülnek a fogalmakkal végzett gondolkodási műveletek, a sor- és szabályalkotás, a téri és síkbeli viszonyok érzékelése, illetve zavart szenved az emlékezet és a figyelem is. A diszkalkuliás tanulóknál – természetesen, - általános a matematikai érdeklődés, a matematikai gondolkodás motivációs hiány. Kialakulatlan, vagy gyenge a mechanikus számlálás képessége, a mennyiség-állandóság. Súlyos elmaradásaik vannak a matematikai nyelv használatában, a matematikai relációk verbális kifejezésében.

A fejlesztés feladatai:

- az érzékelés-észlelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a beszéd összehangolt, intenzív fejlesztése,
- a testséma kialakítása,
- a téri relációk biztonságának növelése,
- a relációk nyelvi megalapozása, a matematikai nyelv tudatosítása és adekvát alkalmazásának előhívása,
- a szerialitás és intermodalitás erősítése,
- segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése,
- a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a cselekvésbe ágyazott gondolkodási műveletek, a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés,
- megfelelő, egyéni adottságokhoz igazodó mennyiségű és metódusú gyakorlás során a gyermek/tanuló egyedi sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások megtalálása és alkalmazása.

1.1.2.3. A kóros hiperkinetikus vagy kóros aktivitászavar, a figyelemzavar

Hiperkinetikus zavarok
Az első öt életévben kialakuló tünetegyüttes, amelyet a tevékenységek csapongása, a figyelmetlenség, a nagyfokú impulzivitás, a szabályok gyakori megszegése, megfontolatlanság és a konfrontációs hajlam jellemez.
Gyakori a kognitív működések zavara, illetve a nyelvi és motoros képességek fejlődésének késése. Másodlagos szövődménye az aszociális viselkedés és az irreleváns, többnyire csökkent önértéktudat.

Magatartási zavarok
Jellemző az érzelmi-akarati szféra súlyos zavara, amely visszatérő és/vagy tartós diszszociális, agresszív vagy dacos magatartássémákban manifesztálódhat. A viselkedés erősen eltér az adott életkorban elvárhatótól, a szociális kompetenciák fejletlenek. Gyakorta előfordul, abszolút intolerancia, a szociális és közösségi normák durva áthágása, amely sokkal súlyosabb lehet, mint egy gyermekcsíny vagy egy serdülőkori lázadás és jelentősen hosszabb ideig – akár fél éven túl - is tarthat. A magatartási és beilleszkedési zavarral küzdő gyermeket jellemezheti még: nagyfokú harcosság, társakkal, tárgyakkal, állatokkal szembeni durva bánásmód, fenyegető erőfitogtatás, indulatkitörések, iskolakerülés, hazudozás.

A fejlesztés elvei, módszerei, feladatai

- A proszociális magatartási és viselkedési formák kialakítása illetve megerősítése, támogatása
- Az egyénhez igazított követelmények kialakítása a gyermek képességeinek, érdeklődésének, terhelhetőségének ismeretében.
- A tanuló viselkedésének (kommunikációjának, magabiztosságának, önérvényesítésének, cselekvéses, illetve verbális megnyilvánulásainak) megismerése siker vagy kudarc esetén. A tanuló alkalmazkodásának, a kortárs csoportba való beilleszkedésének segítése.
- Együttműködés a családdal és más szakemberekkel.
- A szociális és érzelmi fejlődés segítése gyakori pozitív visszajelzésekkel, a sikerélmény biztosításával.
- A tanuló optimális helyének megválasztása a pedagógus kommunikációs jelzéseinek megfelelő érzékelésére.

1.1.3. Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a NAT-ban rögzítettektől. A helyi tantervben indokolt lehet az első évfolyam két tanévi időtartamra történő ütemezése. Ebben az esetben az első tanév az intenzív prevenció, a szakszerű személyiségfejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és a feladattudat kialakításának időszaka a gyógypedagógiai korrekciós -kompenzációs -terápiás módszerek alkalmazásával.

1.1.4. A NAT alkalmazása

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges.

1.1.4.1. Kiemelt fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhat.
Kiemelt szerepet kap az „Énkép és önismeret, a Kommunikációs kultúra, a Testi és lelki egészség, a Felkészülés a felnőtt lét szerepére" művelődési terület.

1.1.4.2. A NAT alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A helyi tanterv készítésénél a NAT-ban foglaltak az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő készségek, képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók személyiségének és egyéni fejlődésének függvénye. A helyi tantervben az egyes műveltségi területek témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, a tanítási-tanulási folyamat azonban zömében speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel irányított. Helyi tantervünk kiemelten kezeli az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kooperativitás és a kommunikáció fejlesztését. E feladatoknak minden műveltségterületen meg kell jelenniük, célzottan a **Történelem és állampolgári ismeretek, a Művészetek** esetében. A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése, az olvasásértés fejlesztése a **Magyar nyelv és irodalom** műveltségi

terület fejlesztési feladatai között kap kiemelt szerepet. Az élő idegen nyelv tanításánál a nyelvoktatás auditív módszereinek előtérbe helyezése javasolt.
A **Művészetek** műveltségi területen belül a komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésének kiemelt szerepe van.
A **Testnevelés és egészségfejlesztés** műveltségi terület fejlesztési feladatainak megvalósítása során szenzoros integrációs **terápiák,** valamint logopédiai megsegítés (különös tekintettel a beszédkésztetésre és beszédritmusra) alkalmazása is javasolt.
A **Matematika** területén a kompenzációs lehetőségek, speciális módszerek alkalmazása segíti az eredményes fejlesztést.
Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar, indokolt a korszerű, **rugalmas szervezeti keretek és módszerek** előtérbe helyezése a helyi tanterv készítésénél.

1.1.5. Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció

Egészségügyi célú rehabilitáció

Az egészségügyi rehabilitáció elsősorban a pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magában. Ebből a szempontból fontos lehet a gyermekneurológiai, gyermekpszichiátriai[1], a fülészeti, valamint a szemészeti vizsgálat, szükség esetén az érzékszervi gyógyítás.

A gyógypedagógiai tanár/terapeuta, gyermekpszichológus[2] által vezetett pedagógiai rehabilitáció

A gyógypedagógiai tanár/terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt. Ennek ellátását az általános iskolai intézményegység gyógypedagógusai és a szakszolgálati intézményegység munkatársai biztosítják.

---

[1] Orvosilag indokolt esetben és csak a szülő jelenléte mellett folyhat egészségügyi habilitáció és rehabilitáció

[2] Pedagógusi javaslatra és szülői kérésre egyaránt történhet. Pedagógiai indikáció esetén nem kötelező, de a partneri együttműködés jegyében ajánlott a szülő írásbeli egyetértő nyilatkozata.

1. 2. Az integrált keretek között nevelt-oktatott enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók fejlesztése

Az integrált keretek között nevelt enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében a NAT-on és a Kerettanterven kívül súlyozottan az Irányelvben leírtakat alkalmazzuk, figyelembe véve az intézmény pedagógiai programját, helyi tantervét. A fejlesztéshez, habilitációs és rehabilitációs célú foglalkozások vezetéséhez, az egyéni fejlesztő programok kimunkálásához, a tantárgyak fejlesztési feladatainak megvalósításához a **szakirányú képesítéssel rendelkező gyógypedagógiai tanár** együttműködése szükséges. Amennyiben a tanuló állapota megkívánja, úgy más szakembert (pl. terapeuta, logopédus, pszichológus, konduktor) is be kell vonni a fejlesztő munkába.

1.2.1. A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció

A gyógypedagógiai nevelés egészét átható habilitációs, rehabilitációs nevelés célja az enyhe értelmi fogyatékos fiatalok szocializációja, eredményes társadalmi integrációja. A fogyatékosságból eredő hátrányok csökkentését segítő programok az iskola helyi tantervének részeként működnek. Megjelenhetnek tréning formájában, tantárgyi témaként, egy-egy terület önálló fejlesztési programjaként, beépülhetnek a tanítási órán kívüli (vagy diákotthoni) programokba. **A gyógypedagógus, a terapeuta és az osztálytanító, betanító tanárok – esetenként más szakember véleményének figyelembevételével – készíti el a fejlesztő programot, az egyéni fejlesztési tervet, amely a tanuló különleges gondozási igényére épül, és** egyedi tulajdonságainak fokozatos kibontakozását szolgálja. A fejlesztés a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen vagy sérült funkciók korrigálására, kompenzálására, az eszköztudás fejlesztésére, a felzárkóztatásra, a tanulási technikák elsajátítására, a szociális képességek fejlesztésére, az önálló életvezetésre irányul, és a programokon, tréningeken keresztül valósul meg. A habilitációs, rehabilitációs tevékenység lényeges eleme a **folyamatos vagy szakaszos pedagógiai diagnosztizálás.** Szolgálja a korrigáló, kompenzáló tartalmak, eljárások, terápiás eszközök tervezését, megelőzheti a további – másodlagos – tünetek megjelenését. A habilitációs, rehabilitációs tevékenység során a fejlesztő programok készítésekor és elemzésekor elsődlegesen azt kell figyelembe venni, hogy a gyógypedagógiai nevelés, a terápiás eljárás és eszközrendszer miként tud vagy tudott hozzájárulni a pszichikai, a fiziológiai funkciók zavarának korrigálásához, kompenzálásához, a funkcionális képességek csökkenéséből, a funkciók fejletlenségéből eredő zavarok kezeléséhez, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentéséhez.

1.2.2. A NAT alkalmazása

A helyi tanterv készítésénél a NAT-ban és az SNI kerettantervben foglaltak az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő készségek és képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók fejlődésének függvénye. A műveltségi területek tartalmai segítenek abban, hogy a tanulói képességek mind magasabb szintre fejlődjenek az egyénileg meghatározott lehetőségek határain belül.

1.2.2.1. Műveltségi területek

Magyar nyelv és irodalom – szövegértés-szövegalkotási kompetencia terület

A magyar nyelv a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze is, így az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésében **kitüntetett helye van.** Célja és feladata a szókincsfejlesztés és gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata továbbá az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, e speciális készségek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában. Az irodalmi ismeretek célja, hogy műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a tanulókat a világról, az emberi természetről, az emberi létről, érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. Az irodalmi ismeretek hozzájárulnak a tanulók személyiségének, gondolkodásának, érzelmi világának, erkölcsi, esztétikai érzékének gazdagításához. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges személyes kompetenciák fejlesztésében.
A műveltségi terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- Az olvasás elsajátításához szükséges hármas asszociáció megerősítése:
  - vizuális észlelés – jelfelismerés, kódolás-dekódolás
  - akusztikus észlelés – hangok differenciálása,
  - a beszédmotoros észlelés fejlesztése.
- A téri tájékozódás fejlesztése.
- Grafomotoros készségek fejlesztése.
- Az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetése.
- Szavak olvasásának eszközszintre emelése - szóemlékezet, vizuális, akusztikus memória fejlesztése.
- Szövegösszefüggések megláttatása.
- A helyesírási szokásrendszerek kialakítása, megerősítése.

Élő idegen nyelv

Alapelvek

Az Élő idegen nyelv tanításának, tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg. A szülők igényei, a tanulók fejlettsége szerint az iskola hozhat döntést a hetedik évfolyam előtt megkezdett idegennyelv-tanulás ügyében. A hetedik és a nyolcadik évfolyamon valamennyi enyhe értelmi fogyatékos tanuló részt vesz a „Bevezetés egy élő idegen nyelvbe „ stúdiumon minimum kötelezően heti 1 órai időkeretben. Iskolánkban az angol és a német nyelv tanítására van lehetőség, az integrált tanuló a befogadó osztály nyelvtanulásához kapcsolódik differenciáltan.

- Az idegen nyelv tanításának alapvető célja a kellő motiváció és késztetés a nyelv tanulása iránt, sikerélményekhez juttatni a tanulót a későbbi nyelvtanulás érdekében. Európai Uniós ország lévén - célunk más országok népeinek, természeti és társadalmi értékeinek, jellemző szokásainak megismertetése és tisztelete.
- A nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátításra épül, auditív és verbális alapon, az írásbeliség kötelezettségét mellőzve. Az idegen nyelv elsajátítása során a tanulók olyan nyelvi tevékenységekben vesznek részt, amelyek értelmi szintjüknek, fejlettségüknek megfelelnek.
- A nyelvtanulási stratégiák között fontos szerep jut a játékos tevékenységeknek, az egyszerű élethelyzetek modellezésének, a párbeszédes szerepjátéknak, ismert helyzetek, tartalmak idegen nyelven történő értelmezésének.
- A szemléltetéshez, a konkrét helyzetekhez, cselekvésekhez kötődő nyelvtanulás eredményesebb, a szavak könnyebben megjegyezhetők és felidézhetők (pl. köszönés, bemutatkozás, kérdezés). Az egyszerű utasítások, a cselekvésre épülő játékos feladatok eredményesen fejleszthetik a hallott szöveg megértését és értelmező reprodukcióját.
- Természetes része a tanuló tanórai beszédének a magyar nyelvű kérdés és válasz, amelyet párhuzamosan használnak az idegen nyelvvel együtt. A nyelvtanulás középpontjában a motiváció fenntartása, a hallott szöveg (kérdés, utasítás, cselekvés stb.) megértése, az aktív és passzív szókincs fejlesztése áll.
- Az idegen nyelv olvasásának, írásának tanítása csak fejlettség szerint, a tanulóban erősödő igény alapján kívánatos. Az idegen nyelv tanulása nem önmagáért történik, hanem az idegen nyelvi környezetben az elemi kommunikáció és kapcsolattartás érdekében, az egyszerű információk felfogása, megértése céljából.
- A sikeres nyelvtanulás érdekében szükség van a hosszabb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra.

Feldolgozásra kerülő témák

- Én és a családom: bemutatkozás, lakcím, a család bemutatása.
- Az otthon és környezet: a lakás, a lakószoba, játékok, kedvenc állatok.
- Az iskola: osztályterem berendezési tárgyai, tanszerek nevei.
- Étkezés: eszközök, ételek, italok, étkezési szokások (reggeli, ebéd, vacsora).
- Öltözködés: ruhadarabok - télen, nyáron -, a testrészek megnevezése.
- Vásárlás: mindennapi bevásárlás, kérés, kérdezés a vásárlás tárgyára.
- Utazás: közlekedés, utca, a közlekedés eszközei, a jelzőlámpa színei, jelentései; kérdezés, tudakozódás a közlekedésre vonatkozóan.

Fejlesztési feladatok

- Beszédszándék, beszédkésztetés
  - Az idegen nyelven történő megszólaltatás gátlásainak oldása.
  - Szükségletek, motívumok felébresztése az idegen nyelv tanulása iránt.
  - Idegen nyelvű információhordozók iránti érdeklődés felkeltése.
  - Az Európában való eligazodás és kommunikációs igény motivációja.
- Beszédértés
  - Az idegen nyelvi témákban feldolgozott, rögzített szavak megértése, értelmezése.
  - Egyszerű - a témához kapcsolódó – kérdések értelmezése, megválaszolása.
  - Kapcsolatfelvétel a tanult témakörökben, alapvető életszerű párbeszédek lefolytatása
  - Kérdések, igények egyszerű kifejezése
  - Beszédkészség
  - Képesség – a tanult témákban – egyszerű kérdések megfogalmazására és azok megválaszolása.

Matematika; matematikai-logikai kompetenciaterület

A Matematika műveltségi terület lehetőséget ad a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, megismerésére. Képessé teszi a tanulókat a világ valósághű észlelésére, információk befogadására, feldolgozására és azok gyakorlati lereagálására. A gyakorlás folyamán, a kognitív képesség alapműveleteit szem előtt tartva növelhetjük a tanulók intellektuális kapacitását, a probléma megoldó attitűd kialakítását.

A matematikai fejlesztés során olyan képességek fejlesztése történik, amely képessé teszi tanulóinkat más tantárgyakban, illetve a mindennapi életben jelentkező problémák megoldására is. Segítve ezzel a személyiségük fejlődését, valamint a társadalomban elfoglalt helyük, szerepük objektív megítélését, növelve ez által cselekvési képességük hatékonyságát, a reális és sikeres pályaorientációjuk, valamint a munkavállalói kompetenciáik erősítését.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs / rehabilitációs feladatai

- A tanulás eszközeinek célszerű használata.
- Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.
- Ismeretek mozgósítása bemutatott analóg helyzetekben, alkalmazás az egyéni képességek szintjén differenciáltan.
- Cselekvésben jelentkező problémák segítséggel, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása próbálkozással, majd belátással. Az eredmény ellenőrzése - önellenőrzés.
- Tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, mennyiségek összehasonlítása, becslése.
- A matematika tanulásához szükséges fogalmak fokozatos megismerése.
- A közös cselekvéshez, munkához szükséges tulajdonságok, képességek felépítése, szokások kialakítása.
- A tantárgy iránti tanulási motiváció és feladattudat folyamatos szinten tartása. Az önfejlesztés igényének támogatása, értékelése. Az önismeret, az önszabályozás képességének fejlesztése.
- Mindennapos probléma megoldásának elképzelése, sejtés megfogalmazása. A képzelt és a tényleges megoldás összevetése.

Ember és társadalom, történelem

A műveltségi terület középpontjában az ember világa áll. A múlt kiemelkedő történelmi eseményeinek, történelmi személyiségeinek megismerése hozzájárul a nemzeti és az európai identitástudat kialakulásához, elmélyítéséhez. A társadalmi ismeretek tartalmai sokoldalúan tárják a tanulók elé a szűkebb és tágabb közösségben élés lehetőségeit. A tanulókat hozzásegíti ahhoz, hogy tájékozódni tudjanak a körülöttük lévő társadalmi, gazdasági, politikai jelenségek között. Lehetőséget kapnak a legalapvetőbb társadalmi tevékenységek, a legfontosabb állampolgári ismeretek elsajátítására. A tartalmak elsajátításakor figyelembe kell venni a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, ezért előnyben kell részesíteni a sajátélményű tevékenységeket. A személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek

sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk. A fejlesztés kiemelt területként kezeli a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelést, a szociális érzékenységet, az értékvédő magatartás kialakítását, a környezetért érzett felelősséget, a közéleti-állampolgári attitűd kialakítását.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs / rehabilitációs feladatai

- Az időészlelés fejlesztése, az emberöltő, az évtizedek, évszázadok, évezredek megértése.
- Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése.
- Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése.
- A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.
- A kommunikációs képességek fejlesztése.
- A képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése.
- Tapasztalatok szerzése a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.
- A megtartó emlékezet, az akaratlagos figyelem fejlesztése.
- Az önálló tanulás képességének fejlesztése.

Ember a természetben

A műveltségi terület természettudományos nevelést alapoz meg. A nevelés-oktatás során lehetőség nyílik tapasztalatok, korszerű - a gyakorlatban is felhasználható – ismeretek átadására az anyagokról, a természeti környezet kölcsönhatásairól, folyamatairól. A műveltségi terület tudatosítja a tanulókban, hogy az ember része a természetnek, így felelős a természeti környezetért, az emberiség jövőjéért. Formálja gondolkodásmódjukat, a természethez, a családhoz és önmagukhoz való viszonyukat, felkészíti arra, hogy a megszerzett ismereteket miként alkalmazzák a tanulásban, az önálló életvezetésben. A tanulók ismeretelsajátításában a saját test és a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív magatartás- és viselkedésformák elsajátítása. E területen szerzett holisztikus szemléletű műveltség fontos eszköze az egészséges életmóddal, életvitellel, környezettudatos viselkedéssel kapcsolatos szabályok elsajátításának is.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs / rehabilitációs feladatai

- Figyelem, emlékezet fejlesztése, a kíváncsiság, az érdeklődés felkeltése.
- Kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása.
- A kommunikációs és kooperatív képességek és készségek fejlesztése.
- A térérzet alakítása, megerősítése, viszonyszavak pontos használata, az idő múlásának érzékelése, felfogása, változások - időben, térben - észlelése, értelmezése.
- A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése.
- A pozitív szokások, szokásrendszerek kialakítása.
- A tanulási szokások (megfigyelés, vizsgálódás, lejegyzés, feladatmegoldás, értelmezés, irányított ismeretszerzés) kialakítása, megerősítése.

Földünk és környezetünk

A Földünk és környezetünk műveltségi terület ismereteket nyújt a tanulóknak lakóhelyükről, hazájukról. A hazai az európai földrajzi környezetből kiindulva koncentrikusan táguló térben szerezhetnek elemi ismereteket a távoli földrészekről és a bolygókról.
A mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit. Az egyszerű, elemi földrajzi és a térkép értelmezési ismeretek átadása, az általános és a speciális képességek fejlesztésére, a specifikumokra figyelve történik - a habilitációs, rehabilitációs célokat, feladatokat hordozva.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs / rehabilitációs feladatai

- A gondolkodási funkciók fejlesztése: megfigyelés, elemzés, összehasonlítás, elvonatkoztatás, probléma-felismerés, ok-okozat összefüggés meglátásának képessége.
- A rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése.
- A rész-egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és térkép összefüggéseinek felismerése.
- Biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben. Tájékozódás biztonsága a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.
- Tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése; valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete.
- Az idői észlelés fejlesztése. Időrend, periódus a természetben, a folyamatokban.

- Kommunikációs képességek – adekvát kérdések feltevése, szakkifejezések használata.
- Tanulási szokások megerősítése: térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, munkalap használata.
- Nyitottság a médiában fellelhető földrajzi vonatkozású műsorokra az önálló, iskolán kívüli ismeretszerzés lehetőségeivel való élni tudás támogatása.

Művészetek

A műveltségi terület olyan élményszerű ismeretek nyújtását állítja középpontba, melyek hozzájárulnak a képességek fejlesztéséhez, a harmonikus személyiség kialakulásához. Jellemzője az értékközvetítés és értékőrzés mellett az aktív befogadásra és alkotásra késztetés. Hozzájárul a szellemi, lelki tulajdonságok gyarapításához, az esztétikai fogékonyság, a fantázia, az érzékenység fokozásához. Az iskolai nevelés, oktatás rehabilitációs célú feladatainak megvalósításában kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megismerést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széles körű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására, a differenciális megvalósítására, és a tehetséggondozásra.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs / rehabilitációs feladatai

- Önismeret, önértékelés, társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség fejlesztése.
- Képzelet, kifejezőkészség, kreativitás fejlesztése.
- Harmonikus mozgás kialakítása, fejlesztése.
- A figyelemkoncentráció, a tartós figyelem és az emlékezet fejlesztése.
- Az esztétikai érzékenység készségeinek alapozása, fejlesztése.
- A térlátás fejlesztése, pontos képzetek kialakítása a valós térről, időről, az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól.
- A kommunikációs képességek fejlesztése szóban, ábrázolásban, befogadásban.
- A finommotorika, a kreativitás, az eszközhasználati készség fejlesztése.
- Az ismeretszerzési, a tanulási képességek fejlesztése.
- Az érzékszervi tapasztalatszerzés fejlesztése, az érzelmi nevelés, érzékszervi kultúra gazdagítása.
- A művészeti alkotások élményt - olykor vigaszt adó, funkciójának felismertetése és erre a tanulók igényének megteremtése – akár befogadóként, akár „alkotóként".

Digitális kultúra – IKT (információs kommunikációs technikák) **kompetenciák**

A műveltségi terület - igazodva az információs társadalmi elvárásokhoz - középpontjába a munkához, az életvitelhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzést és készségfejlesztést állítja. A mindennapi élet szerves részeként jelenlévő informatikai ismeretek, illetve az informatikai ismerethordozók használatának készsége, az esélyegyenlőség megteremtése, az életvitel céljából is kiemelkedő jelentőségű. A tanulóinknak képessé kell válniuk az informatika eszközrendszerének alapvető használatára. Ez ad lehetőséget számukra gyors, korszerű ismeretszerzésre, ügyintézésre.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs / rehabilitációs feladatai

- Érzékszervi megismerések.
- Térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés műveleteinek gyakorlása.
- Szabályfelismerés, tervező, rendszerező, döntési képesség fejlesztése.
- Csoportosítások, következtetések.
- Algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- A gyors, pontos, koordinált mozgásos reagáló képesség fejlesztése.
- A figyelem, az emlékezet, az akarat, az alkotó képzelet fejlesztése.
- Felismerő, rendszerező képesség, szerialitás fejlesztése.
- Analízis, szintézis.
- Felismerő, rendszerező képesség, szerialitás fejlesztése.
- Önálló / részben önálló kutatómunka, iskolán kívüli ismeretszerzés

Életvitel és gyakorlati ismeretek – Szociális – életviteli - munkavállalói kompetenciák

A műveltségi terület az ismeretek és fejlesztési feladatok tekintetében szintetizáló feladatot tölt be. Életmóddá, szokássá-, szociális viselkedéssé- és magatartásformává szervezi a fejlesztés kiemelt területeit, az ismeretek halmazát. A közvetlen környezetben szerzett tapasztalatokból kiindulva a technika, a társadalom, a munka világában történő pontosabb, tudatosabb eligazodást szolgálja. A tanuló egyediségének, megváltozott tulajdonság-együttesének figyelembevételével hozzájárul az önismeret-önértékelés, a cselekvési, a szociális, a kommunikációs kompetenciák kialakításához. A sérülés-specifikus jegyek figyelembevételével épít a NAT ezen műveltségi területen megfogalmazott alapelveire, kiemelt fejlesztési területeire, fő témaköreire, feladataira.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs /rehabilitációs feladatai

- A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése: azonosságok, különbségek, csoportosítások, szabálykeresések, analógiák, felismerése, összefüggések megoldása, ok-okozat felfedezése.
- A problémafelismerő, a tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, kíváncsiság, motiváltság ébrentartása.
- A cselekvőképesség fejlesztése, önellátás, környezetellátás technikáinak elsajátítása, alkalmazása.
- Motorikus képességek fejlesztése, szabályozott akarati mozgások, mozdulatok továbbfejlesztése. A kar-kéz sebességének és ütemének alakítása.
- A munkához való helyes viszonyulás, az érzelem, akarat, kitartás céltudatos fejlesztése - a reális pályaorientáció támogatása.
- A reális énkép, önismeret kialakítása, távlati lehetőségek felismerése, az önfejlesztő magatartás elfogadtatása.
- Szociális kompetenciák fejlesztése.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A sajátos nevelési igényű tanulók igen eltérő képességekkel és fejlettségi szinttel kerülnek az iskolába, mind az értelmi, mind a fizikai képességek területén nagy különbségeket mutatnak. Gyakori a helytelen testtartás, mozgásos ügyetlenség, a diszharmonikus, a koordinálatlan mozgás. A tanulók egy részénél mozgásfogyatékosság nehezíti a cselekvéses tanulást, aktív mozgástevékenységet. Mindezek szükségessé teszik, hogy az általános testnevelés körét kibővítve és/vagy helyettesítve gyógytestnevelésre, vagy akár szomatopedagógiai megsegítésre van szüksége egy - egy gyermeknek. A rendszeres testedzés, a mozgásos játéktevékenység öröméről, a mozgásbiztonság megteremtéséről egy tanulónk esetében sem mondhatunk le.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs / rehabilitációs feladatai

- Erősítse a mozgásigényt, a kezdeményezőkészséget, bátorítson mozgásos feladatok, gyakorlatok elvégzésére, önfegyelemre, kitartásra.
- Tanítson mozgásos játékokban való együttműködésre, szabálytartásra, a játék örömére.
- Fejlessze a mozgásos alaptechnikák elsajátításának képességét és az állóképességet. Kiemelt feladat az általános kondicionálás, a test hajlékonyságának, a

végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, a dobó, az egyensúlyozó képesség alakítása, a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében.

- A saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása (függőleges és vízszintes zónák), a téri viszonylatok pontos felismerése, viszonyszavak felfogása, használata, a téri biztonság erősítése.
- A szép testtartás, a harmonikus mozgás fejlesztése.
- A tartós figyelem, a fegyelmezett feladat-végrehajtás fejlesztése, a felelős magatartás beláttatása.
- Önismereti képesség fejlesztése, önállóság, a versenyszellem erősítése szinkron a saját és a társak testi épségének megóvásával.

1.3. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztése

1.3.1. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók képességstruktúrája igen szórt lehet, eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyéni, differenciált nevelési, oktatási igények és szükségletek jellemzik őket. A fejlesztés szokásos útjait, módszereit jelentősen módosítja a kommunikáció, ezen belül a beszéd fejlődésének sajátos útja, a megismerő funkcióik késleltetettsége, a lassúbb tanulási tempó, a figyelem ingadozása, az alacsonyabb fokú terhelhetőség.

1.3.2. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelési, oktatási szempontú jellemzői

A testi és a lelki fejlődés közötti ütembeli eltérés az iskoláskort elért gyermeknél szükségessé teszi a korai fejlesztés és óvodai nevelés során alkalmazott speciális fejlesztő eljárások folytatását. A tanulók eredményes fejlesztése - együttműködve a szülői házzal - folyamatos, egymásra épülő gyógypedagógiai tevékenységet igényel. A nevelésnek elsődlegesen a kommunikációs és szocializációs képességek, a pszichés funkciók fejlesztését és a mozgásállapot javítását kell biztosítania. A sikeres tanítás-tanulás feltétele a jól átlátható, tagolt és ösztönző tanulási környezet, a cselekvésekbe ágyazott gondolkodásfejlesztés, valamint a kis lépésekben történő haladás és a gyakori ismétlés analóg helyzetekben. Optimális fejlesztést csak az egész életre szóló motiváló – védő - irányító, de az önálló személyiséget, az alapvető önellátási képességeket is kibontakoztató nevelés biztosíthat, amely arra törekszik, hogy a tanulók képességeik maximumát érjék el, illetve tartsák meg. A gyógypedagógiai nevelésnek támaszkodnia kell

a tanulók meglévő képességeire, pozitív tulajdonságaikra és érzelmi kötődéseik gazdagságára. Ezek folyamatos fejlesztése, aktivizálása valamennyi nevelési helyzetben az alábbiak figyelembevételével történik:

- Az ismeretszerzés, a feldolgozás és alkalmazás során permanens motivációra, vezetésre, segítségre, folyamatos irányításra van szükség.
- A tanulók fogékonyabbak a szenzorikus és mozgásos közlések befogadására, ezért a fejlesztés eredményesebb szemléletes tárgyi - képi rávezetéssel, cselekvésbe ágyazott ismeretszerzéssel.
- A tanulási folyamat tervezésénél számolni kell a tanulók rövid idejű koncentrációs képességeivel, a verbális tanulás nehezítettségével és motivációs bázisuk gyengeségeivel.
- A tanulási tempó, a bevésés jelentős változása, a perszeverációk és generatív gátlások, a szokásrendszerek rögzülése, a bizonytalan megőrzés, a pontatlan felidézés igényli a fejlesztés idejének és gyakoriságának növelésén túl a struktúrájában is differenciáló tanulási folyamatokat.
- A fejlesztés, nevelés során folyamatosan szem előtt kell tartani a szociális képességek területén jelentkező akadályozottságok (pl.: a normakövetés képességének zavara, a kooperatív készségek és az önfegyelem hiánya, a kommunikációs zavarok) korrekcióját.
- A fejlesztést nehezítő külső tényezők (hospitalizáció, nem elfogadó szülői magatartás, a diszharmonikus személyiségfejlődés következményeként fellépő magatartászavar stb.) esetén különös hangsúlyt kell helyezni a kompenzatív egyéni megsegítésre.
- Az értelmi akadályozottsághoz társuló egyéb fogyatékosságok, betegségek (pl. érzékszervek működési zavarai, mozgászavar, epilepszia, autisztikus magatartás) befolyásolják az egész személyiség fejlődését.
- A felnőttkori élet - egyénileg különböző – behatárolt lehetőségei.
- A nagymértékű egyéni különbségek miatt a tanulócsoportok összetétele rendkívül heterogén lehet. Ez a tanulók képességeihez igazodó egyéni fejlesztési programok, pedagógiai többletszolgáltatások (habilitációs, rehabilitációs foglalkozások, gyógytorna, logopédia, különféle terápiák) biztosítását teszi szükségessé. A pedagógiai folyamat során tág teret kap a hátrányok leküzdése, az egyéni bánásmód.

1.3.3. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztése

1.3.3.1. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének alapelvei, célja és kiemelt feladatai

A tanulók oktatásának és nevelésének legalapvetőbb célja a szociális beilleszkedés megvalósítása a szociális-életviteli kompetenciák fejlesztésével. Ennek érdekében a nevelés-oktatás feladata:

- a személyiség harmonikus fejlődésének biztosítása,
- a szocializációs képességek kiemelt fejlesztése,
- a tanulói aktivitás serkentése, a folyamatos motiváció biztosítása,
- gyakorlatorientált képzés,
- az életvezetési technikák elsajátíttatása, gyakorlása,
- a képességek a „vivőfunkciókra" – a meglévő legjobb képességekre, ismeretekre épülő korrekciója és fejlesztése egyéni és kiscsoportos formában,
- egyénre szabott terápiás metódusok, eljárások alkalmazása a hátrányok csökkentésére, a gyermekek/tanulók önmagukhoz mért optimális fejlődése érdekében,
- az épen maradt, kevésbé sérült részképességek feltárása és fejlesztése,
- a személyiség gazdagítása: az önelfogadásra, mások elfogadására, toleráns magatartásra való nevelés,
- az eredményes társadalmi integrációra, elemi munkafolyamatok és önellátási teendők ellátására törekvés, lehetőségeik szerinti harmonikus és értékes élhető életre való alkalmassá tétel.

A nevelési-oktatási folyamat során a tanulók egyéni képességeihez igazodva kell elsajátíttatni minden olyan tevékenységet, amellyel az iskolai oktatás befejeződése után találkozhatnak.
A személyiség alakítására a játék van a legnagyobb hatással. Nevelő, fejlesztő hatása a tanulás és a munka tevékenységébe is beágyazódik. Ezért fontos az alkalmazása a képzés minden területén.

1.3.3.2. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók integrált nevelésének és oktatásának szempontjai

Megfelelő testi, lelki és értelmi fejlettségi szint elérése esetén a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló oktatása-nevelése elképzelhető integrált körülmények között is. Ebben az esetben a befogadó intézménynek rendelkeznie kell a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló hatékony fejlesztéséhez szükséges feltételekkel: megfelelő szakembe-

rekkel, eljárásokkal, módszerekkel és eszközökkel. A vonatkozó jogszabályokban előírt szak –és szakmai szolgáltatásokon túl a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló számára lehetőséget kell teremteni:

- a tanteremben a testi fejlettségnek megfelelő bútorzat használatára,
- habilitációs - rehabilitációs foglalkozásokon történő részvételre,
- tartalmi, módszerbeli differenciálásra a célok és követelmények mentén,
- a differenciált segítségadásra.

A fejlesztés alapja az alkalmazkodás az egyéni tanulási tempóhoz, az állandó megerősítés, gyakorlás, pozitív visszajelzés biztosításával. Fontos a tanuló folyamatos aktivizálása, a figyelem, az érdeklődés felkeltése és fenntartása. Az integrált oktatás megvalósítását nagymértékben segíti a támogató szülői házzal történő kapcsolattartás. Az integrált képzésben részt vevő tanuló értékelésénél elsődleges a tanuló önmagához képest elért fejlődése.

1.3.3.3. A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció

A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció célja, hogy az iskolai fejlesztés során jelentősen csökkentse a fogyatékosságból eredő szomatikus és pszichés hátrányokat, elősegítse a szociális és kognitív érést. Az egyéni fejlesztéshez szükséges tartalmak, eszközök, módszerek megtalálásának, az egyéni fejlesztési terv kidolgozásának alapja a szakértői véleményben megfogalmazott fejlesztési javaslat és a pedagógiai diagnózis. A rehabilitációs célú foglalkozások célja – a meglévő képességelőnyökre építve – az eredményes személyiségfejlesztés, a képességek, készségek terápiás fejlesztése.

Kiemelten:

- az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, koncentráció, grafomotoros ügyesség, tájékozódás, gondolkodás, vizuomotoros koordináció fejlesztése,
- többek között a bazális stimuláció és a logopédiai terápia segítségével a szociális és kommunikációs képességek fejlesztése
- a művészeti foglalkozások során a dráma, a zene, a tánc, az ábrázolás személyiségfejlesztő és élménypedagógiai hatásának érvényesítése,
- a mozgásállapot javítása, sporttevékenység.

1.3.3.4. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók fejlesztését átfogó területek

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelése, oktatása a NAT-ban meghatározott műveltségi területek helyett az Irányelv[3] és az egyéni fejlesztési tervek fejlesztési területei- Anyanyelv és kommunikáció, Társadalmi környezet, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Természeti környezet, Művészetek, Testi nevelés - alapján szerveződik. A fejlesztés középpontjában olyan képességek kialakítása áll, amelyek elősegítik, hogy:

- a tanulók az iskoláskort követően önmagukat minél jobban el tudják látni,
- környezetükben képesek legyenek tájékozódni és tevékenykedni,
- ismerjék meg közvetlen tárgyi és személyi környezetüket, és képesek legyenek azt alakítani is,
- fejlődjenek szociális és kommunikációs képességeik, megfelelően tudják azokat használni - esélyt teremtve társadalmi integrációjuknak,

Mindezekben céltudatra, reális önértékelésre és az egyéni sajátosságaihoz alkalmazott önállóságra tegyenek szert, saját sorsukat illetően, segítség elfogadásával adekvátan tudjanak dönteni is.

1.3.3.5. Fejlesztési területek

Anyanyelv és kommunikáció
Társadalmi környezet
Természeti környezet
Életvitel és gyakorlati ismeretek
Művészetek - kézművesség
Testi nevelés

1.3.3.6. Képesség szerinti differenciált és heterogén csoportok szervezése

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek különböző fejlődési útjai miatt a tanulók képesség szerinti differenciált foglalkoztatása válik az egyéni képességek fejlesztésének egyik legfontosabb eszközévé. Kooperativitásuk, kortársak közötti kommunikációjuk fejlesztése, valamint a jobb képességű, magasabb színvonalon teljesítő társaik révén a horizontális tanulás értékes lehetősége okán sort kell keríteni a heterogén csoportos munkaformákra is. A harmonikus személyiségfejlődés érdekében a különböző képességek mellett is fontos a közel azonos életkori csoportok megtartása. A tanulók értékelését, minősítését, az egyes évfolyamoknál való továbbhaladás feltételeit a helyi pedagógiai program szabályozza. Esetükben az értékelés és minősítés nem érdemjeggyel, hanem szövegesen történik.

[3] 2/2005. (III.1.) OM rend. A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók óvodai nevelésének, iskolai oktatásának irányelveiről

1.3.4. Nevelési és oktatási alapelvek és célok fejlesztési területenként

Anyanyelv és kommunikáció

Célok és fejlesztési feladatok

A fejlesztési terület célja, hogy megalapozza és befolyásolja valamennyi fejlesztési terület tartalmainak megismerését, elsajátítását, ugyanakkor az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlesztése valamennyi fejlesztési terület feladata. Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés során fejlődik a kapcsolatteremtő, a közlő és informáló képesség, lehetővé válik a verbális és nem verbális kommunikáció alapelemeinek elsajátítása. Hozzájárul a tiszta és helyes hangképzéshez, a beszéd alaki és tartalmi fejlesztéséhez, a verbalitás általi további ismeretszerzés képességének kialakulásához és megszilárdulásához.

A fejlesztési terület feladatai

- az olvasás-íráshoz szükséges alapkészségek kialakítása és fejlesztése,
- a csoportba való harmonikus beilleszkedés elősegítése,
- az egyénre szabott minél nagyobb fokú önállóság kialakítása az olvasás és írás területén,
- önálló eligazodás írásos anyagokban,
- a kulturált kommunikáció minden formájának gyakorlása különböző élethelyzetekben.

Beszédfejlesztés javasolt témakörei

- Testünk ápolása; ruházat; család; étkezés; iskolai élet; növények, állatok; lakás; utca, közlekedés; üzletek, vásárlás; foglalkozások; ünnepek; időbeli tájékozódás; intézmények; társas érintkezés.
- Fejlesztési feladatok:
- saját élményekből, tapasztalatokból kiindulva a környezet tárgyainak, jelenségeinek, folyamatainak, ok-okozati összefüggéseinek felismerése.

Olvasás

- Térorientációs gyakorlatok
- Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés
- Értő olvasás
- Olvasástechnikai gyakorlatok
- Fejlesztési feladatok:

- alapkészségek kialakítása és fejlesztése: vizuális, akusztikus, mozgásos és szeriális észlelés fejlesztése,
- a figyelem fejlesztése,
- az emlékezet fejlesztése,
- a gondolkodás fejlesztése,
- a térbeli viszonyok gyakorlati alkalmazása.

Írás

- Térorientációs gyakorlatok
- Finommozgások előkészítése
- Szem-kéz koordinációjának fejlesztése
- Vonalvezetési gyakorlatok
- Íráskészség megalapozása
- Fejlesztési feladatok:
  - érdeklődés kialakítása az írásos információk iránt
  - automatizmusokra törekvés az írás területén

Társadalmi környezet

A fejlesztési terület feladatai

- a tér- és időbeli tájékozódás kialakítása,
- mérések különböző mértékegységekkel,
- pénzzel kapcsolatos ismeretek nyújtása, gyakorlati életben történő alkalmazása,
- ok-okozati összefüggések felismertetése,
- természeti és társadalmi környezet megismerése,
- szociális készségek elsajátítása, fejlesztése
- feladattudat, felelősségérzet fejlődése.

Számolás-mérés

- Elemi tapasztalatok gyűjtése a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól
- Térbeli és időbeli tájékozódás, mennyiségek felismerése, összehasonlítások, viszonyítások
- Mennyiségekkel végzett műveletek
- Mértékegységek, mérések
- Pénz
- Adekvát eszköz és játékhasználat
-

Fejlesztési feladatok:

- szükséges alapkészségek kialakítása,
- alapvető tér- és időbeli relációk alkalmazása, gyakorlása,
- tárgyak mennyiségi és formai tulajdonságainak megismerése,
- különbségek, változások érzékelése, mennyiségfogalom kialakítása,
- tárgyak tulajdonságok szerinti csoportosítása (egyszerű halmazok alkotása).

Társadalmi ismeretek

- Személyes adatok
- Vásárlás
- Közlekedési ismeretek
- Ünnepek, szokások megismerése
- Szociális és társadalmi szituációs gyakorlatok, társas kapcsolatok
- Lakóhelyismeret
- Előkészület a felnőtt életre

Fejlesztési feladatok:

- a beszédfejlesztés tantárgy keretében megtanult ismeretek alkalmazása,
- a tanuló segítése önmaga és társai mind teljesebb megismeréséhez és elfogadásához, tágabb környezete felfedezéséhez,
- a gondolkodás fejlesztésének segítése az ismeretek rendszerezésével.

Életvitel és gyakorlati ismeretek

Célja, hogy a tevékenységeken keresztül a tanulók önkiszolgálási foka érje el a teljes vagy részleges önállóságot.
A fejlesztési terület feladatai:

- az egészséges életmód szokásainak kialakítása,
- a rendszeretet megalapozása,
- az alapvető szociális képességek kialakítása, fejlesztése és automatizálása
- az alapvető munkavégző képesség kialakítása,
- az öltözködés, ruházat, környezet iránti igényesség kialakítása,
- a szocializált, kulturált életvitelre való képesség kialakítása,
- a mindennapi tevékenységek fokozódó önállósággal történő elvégzése készségszinten.

Önkiszolgálás

Az öltözködés, a személyi higiéné, az étkezés, a környezetrendezés, környezetmegóvás és gondozási tevékenységek kultúrája

Kiemelt fejlesztési feladatok:

- a nagymozgások, a megfigyelőképesség, a szem-kézkoordináció, a motoros képességek, a lateralitás fejlesztése és alkalmazása
- testrészek meghatározása, megnevezése,
- tér- és időbeli orientációk, fogalmak megnevezése,
- használati tárgyak, eszközök nevének elsajátítása, adekvát név-és eszközhasználat

Életvitel és gondozási ismeretek

- Textilmunkák
- Konyhai munkák
- Takarítás
- Önkiszolgálás
- Ruhagondozás
- Vásárlás
- Piktogramok értelmezése
- Természetes anyagok és alakításuk

Kiemelt fejlesztési feladatok:

- különböző anyagok tulajdonságainak megismerése,
- jártasság szerzése egyszerű alakítási tevékenységekben (darabolás, vágás, tépés, varrás, ragasztás, csomózás stb.),
- a gazdaságosságra való törekvés kialakítása a vásárlás során, a választások mérlegelésének gyakorlása,
- takarítási, mosási, főzési technológiák megismerése, gyakorlása mind nagyobb önállósággal.

Természeti környezet

Célja, hogy a tanulókban alakuljon ki az igény a természet- és környezetvédelemre, a környezettudatos magatartásra.

A fejlesztési terület feladatai

- alapvető egészségügyi ismeretek kialakítása élő és élettelen környezetünkről,
- a test megismerése, ápolása, az egészség védelme,
- az egészséges életmód szokásainak és a tiszta környezet iránti igény kialakítása,
- a helyes táplálkozási szokások kialakítása,
- az élőlények és környezetük kölcsönhatásainak megismerése.

Környezetvédelem

- Az élőlények, a környezet főbb összetevői, ártalmai
- Természeti ismeretek
- Alapvető környezetvédelmi ismeretek
- Minden élő tisztelete

Kiemelt fejlesztési feladatok:

- alakítsa ki, és életvezetési szinten gyakoroltassa a tanulókkal a környezetkímélő és természetvédő szemléletet és magatartást,
- fejlődjön a tiszta és rendezett környezet iránti igény,
- növények, állatok, természeti környezet megfigyelése,
- mesterséges környezet megfigyelése,
- a környezet főbb összetevőinek megismerése (víz, levegő, talaj stb.),
- egyszerű kísérletek végzése,
- védett növény- és állatfajok megismerése,
- hazánk és a távoli tájak megismerése,
- a természeti és az ember által alkotott környezet mint örömforrás felismertetése, értékeik védelme a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók lehetőségei szerint.

Egészségvédelem

- Az emberi test, öltözködés, egészséges életmód és veszélyek
- Ismeretek az egészségügyi intézményekről
- Balesetvédelem, segítségnyújtás
- Kiemelt fejlesztési feladatok:
- testrészeink felismerése, érzékszervek funkcióinak ismerete, a test működése,
- saját ruhák kiválasztása, higiénés szabályok betartása,
- helyes és helytelen táplálkozási szokások differenciálásának képessége, a pozitív szokások megerősítése,
- betegségek, balesetek megelőzése, a betegségek, balesetek bekövetkeztekor szükséges teendők megismerése; segítség kérése és elfogadása,
- az egészségügyi intézmények rendszerének és igénybevételének megismerése és alkalmazása terepen, szerepjátékokban,
- az egészség és egészségvédelem mindennapi életben szükséges és hasznosítható összefüggéseinek megismerése és –szükség szerinti segítséggel – alkalmazásuk.

Művészetek

Célja, hogy hozzájáruljon a harmonikus személyiség alakításához, a félénkség, a szorongás, a gátlás leküzdéséhez egy élhető, örömöket adó felnőttkor érdekében.
A fejlesztési terület feladatai:

- a tanulók esztétikai érzékének fejlesztése, érzelmek gazdagítása,
- az alkotásvágy kialakítása, a manuális képességek fejlesztése,
- az önkifejező képesség, képzetek, a pozitív énkép kialakulása, az önismeret fejlődése,
- a művészeti befogadóképesség fejlesztése.

Ének-zene

- Gyermekjátékok, gyermekdalok, népdalok
- Ünnepkörök dalai
- Ritmus- és hallásfejlesztés

Kiemelt fejlesztési feladatok:

- egyenletes lüktetés érzékeltetése, mondókák, dalok ismeretének bővítése,
- ritmikus gyakorlatok végzése a tempó, a dinamika figyelembevételével,
- közös éneklés, zenélés ép társakkal együtt,
- ritmushangszerek megismerése és adekvát használata,
- alapvető zenei művek megismerése ünnepkörökhöz, különleges alkalmakhoz kapcsolódva.

Dráma és tánc

Kiemelt fejlesztési feladatok:

- dramatikus játékok során élethelyzetek modellezése,
- kapcsolatteremtő képesség ön- és társismeret fejlesztése a dramatikus játékokra építve,
- dramatizálható dalok, dalcsokrok megismerése,
- szituációs és felelgetős játékok előadása,
- versek, dalok táncos, mozgásos megjelenítése.

Ábrázolás-alakítás

- Formázás különféle anyagokból, építés, papír formálása, alakítása
- Vizuális ábrázolás, komplex alakító tevékenységek
- Népünk művészete
- Ismeretek művészeti alkotásokról

Kiemelt fejlesztési feladatok:

- tárgyak, mozdulatok megfigyeltetése,
- eszköz- és anyagismeret,

- anyagok tulajdonságairól tapasztalatok gyűjtése,
- ecset- és ceruzahasználat fejlesztése,
- színek felismerése és megismerése,
- képzőművészeti alkotások megismertetése,
- ábrázolási-alakítási technikák megismerése és gyakorlása,
- népművészeti technikák, motívumok, jellegzetességek megismerése.

Testi nevelés

Célja a rendszeres fizikai aktivitással segített motorikus képességfejlesztés, a mozgásos cselekvési biztonság megszerzése.
A fejlesztési terület feladatai:

- a gyermek személyiségének kibontakoztatása, alkalmazkodóképességének fejlesztése,
- a mozgásvágy megalapozása, mozdulatok utánzása, reprodukálása,
- a mozgás iránti igény felkeltése,
- az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai és szociális képességek kialakítása,
- térbeli irányok, viszonyfogalmak megerősítése,
- mozgásos emlékezet, állóképesség fejlesztése,
- a testi fejlődés zavarainak korrekciója terápiák alkalmazásával,
- ügyesség, gyorsaság, edzettség, akarat, kitartás, bátorság fejlesztése,
- alapmozgások fejlesztése,
- szabályok betartása,
- „csapatszellem" saját és társak testi épségére ügyelve.

Játékra nevelés

Gyakorló, konstrukciós, didaktikus, szabály- és szerepjátékok, valamint spontán és szabadban játszható játékok
Kiemelt fejlesztési feladatok:

- a gyermek olyan pozitív személyiségjegyeinek alakítása, mint a türelem, a kitartás, a segítőkészség, egymás megbecsülése,
- önálló kezdeményezési készség kialakítása,
- esztétikai érzék fejlesztése,
- játéktárgyak adekvát használatának segítése,
- alkalmazkodás a csoport igényeihez.

Testnevelés

- Rendgyakorlatok
- Téri tájékozódás
- Alapmozgások, alapvető testhelyzetek

- Testrészekkel végezhető szabad- és kéziszer gyakorlatok, légző gyakorlatok, dobások, labdás gyakorlatok, játékos versenyek
- Gimnasztikai alapformák, képességfejlesztő gyakorlatok, sportjátékok elemei, terápiák

Kiemelt fejlesztési feladatok:

- sokoldalú mozgásos tapasztalatszerzés, elemi mozgások megtanítása és gyakoroltatása
- alapmozgások (futás, ugrás, dobás) gyakorlása,
- mozgás-összerendezettség javítása; mozgásos sikerélmények szerzése, a tanulók önbizalmának, önismeretének fejlesztése,
- pozitív személyiségjegyek – pl. akarat, kitartás, gyorsaság, állóképesség, ügyesség – megerősítése,
- egyensúlyozó-képesség javítása,
- testtudat, testséma, lateralitás megerősítése, térbeli irányok és viszony-fogalmak alkalmazása,
- testtartási rendellenességek kialakulásának megelőzése, a testi fejlődés zavarainak korrekciója,
- tornaszerek adekvát és egyre önállóbb használata,
- a sportok iránti érdeklődés felkeltése, a rendszeres mozgás igényének

1.4. A sajátos nevelési igényű tanulók habilitációjának, rehabilitációjának alapvető vonatkozásai az integrált nevelésben

A habilitációs – rehabilitációs tevékenység célja tanulásban és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók sajátos nevelési igényeihez alkalmazkodva korrektív és kompenzációs megsegítés, amely az integrált tanulók sérülésével összefüggő funkciókat, képességeket fejleszti, illetve visszaállításukra törekszik. Az enyhe értelmi fogyatékos sajátos nevelési igényű gyermek felkészítése az általános iskola elvégzése után a továbbtanulásra, eljuttatása a társadalmi adaptációig. A habilitációs, rehabilitációs tevékenység jellege és az SNI tanulók egyéni sajátosságainak különbözősége miatt egységes követelményrendszer nem állapítható meg. A tanulók egyéni fejlesztési tervei a tanulók folyamat diagnózisa alapján készülnek. Feladatai az elérni kívánt célok ismeretében a következő negyedév fejlesztését határozzák meg. Ennek megfelelően a célok, feladatok, követelmények negyedévente változnak a tanuló speciális, egyéni nevelési, oktatási, fejlesztési igényeihez alkalmazkodva.

Pszichés funkciók	Tartalmi terület	Fejlesztési terület
Affektív terület	Társas kapcsolatok	Közösség szokásaihoz, normáihoz való igazodás megtanulása, interiorizálása Kapcsolat felnőttekkel, osztálytársakkal, közösségben elfoglalt hely
	Érzelmi intelligencia fejlesztése	Frusztráció kezelése, tolerancia, empátia, önismeret, társismeret, emberismeret
Pszichomotoros funkciók	Mozgás	Nagymozgás, finommotorika, grafomotorium, beszédmozgás
	Orientáció	Testséma, téri orientáció, időben való tájékozódás,
	Beszéd	Artikulációs mozgások, szókincs, grammatikai viszonyok, mondatalkotás, beszédészlelés, beszédmegértés,
Kognitív funkciók	Észlelés	Vizuális észlelés, auditív észlelés, taktilis észlelés, olfaktorikus észlelés
	Figyelem - differenciálás	Vizuális figyelem, auditív figyelem
	Emlékezet	Vizuális emlékezet, auditív emlékezet
	Képzelet	
	Gondolkodás	Analógiák, indukció, dedukció, rész-egész viszony, összehasonlítás
	Szerialitás	Hangok, számok, szavak sorrendje, ritmusérzék, automatizmusok
	Intermodalitás	Akusztikus ingerhez vizuális inger; vizuális ingerhez akusztikus inger;

		taktilis-akusztikus -vizuális inger; multiszenzoriális érzékelés
	Általános tájékozottság	Személyes adatok, családi viszonyok, stb.

1.5. Az (utazó) gyógypedagógus feladatai az együttnevelés során

- A befogadás segítése az osztályközösségben, segítségnyújtás a többségi tanulók érzékenyítésében.
- Segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
- Javaslatot tesz a fogyatékosság típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);
- Segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;
- Javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
- Figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;
- Együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;
- Terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon - egyéni fejlesztési terv alapján a rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben -, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra.

2. A sajátos nevelési igényű tanulók szegregált keretek között megvalósuló fejlesztése a gyógypedagógiai tagozaton

Gyógypedagógiai tagozatunk 1978 óta működik a dunavarsányi Árpád Fejedelem Általános Iskolában. Tanulóinkat a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság javaslatai alapján vesszük fel/át tagozatunkra.

A nevelés-oktatás három összevont tanulócsoportban folyik, melynek összetételét mindenkor az éves aktuális létszámok határozzák meg, természetesen, az egyéni nevelési szempontok maximális figyelembe vételével. A tagozat célkitűzései között első helyen szerepel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képességfejlesztése, a habilitáció,

a rehabilitáció, az általános műveltség megalapozása, a társadalmi és önálló életvitelbeli helytállás, az esélyegyenlőség elősegítése.
A szegregált keretek között nevelt tanulásban, illetve középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelésében a NAT-on és a Kerettanterven kívül súlyozottan az Irányelvben leírtakat alkalmazzuk, figyelembe véve az intézmény pedagógiai programját, helyi tantervét. Az előző fejezetben részletesen kifejtett pedagógiai alapelvek, célok, feladatok, eszközök és eljárások a tagozat működésének alapjai is. A fejlesztést, habilitációs és rehabilitációs célú foglalkozások vezetését, az egyéni fejlesztő programok kimunkálását, a tantárgyak fejlesztési feladatainak megvalósítását **szakirányú képesítéssel rendelkező gyógypedagógiai tanárok végzik.** Amennyiben a tanuló állapota megkívánja, úgy más szakembert (pl. terapeuta, logopédus, pszichológus, konduktor) is be kell vonni a fejlesztő munkába.

Céljaink között kiemelten szerepel:

- képességfejlesztés egyéni és kiscsoportos formában,
- differenciált segítségnyújtás a képességek fejlesztése során,
- hiányosan működő képességek korrekciója, kompenzációja,
- eredményes társadalmi beilleszkedés feltételeinek megteremtése,
- a tanulók felkészítése a továbbtanulásra,
- önálló életvezetési technikák elsajátítása
- személyiség gazdagítása az önelfogadással, mások elfogadásával
- általános emberi értékek, társadalmi normák elsajátítása és életvezetési gyakorlattá tétele.

Mindehhez olyan iskolai légkört kívánunk teremteni, ahol mindenki jól érzi magát, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát.
Iskolánk nyolc osztályig ad képzést, továbbtanulási lehetőséget Budapest speciális szakiskolái nyújtanak. Megtaláljuk az középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók továbbképzésének, továbbfejlesztésének módjait is, ezeket is többnyire a fővárosban.

A csoportok szervezése, létszámuk
Tagozatunkon összevont csoportok működnek.
Ennek vannak hátrányai (pl.: kevesebb közvetlen óra egy-egy osztályban), de a közösségfejlesztésben és tanulásban inkább az előnyöket vesszük figyelembe, és erre építünk. A gyerekek igen korán megtanulnak önállóan dolgozni, egymásnak segíteni, kooperálni, a munkavégzés során toleranciájuk jól fejleszthető.
Önálló órákon sokat dolgozhatnak heterogén csoportmunkában, megtanulják a kézikönyvek használatát, önállóan, vagy kevés közvetlen irányítás mellett végezhetnek

gyűjtőmunkát, ezzel is megalapozva az önálló ismeretszerzési kompetenciáikat, növelve esélyegyenlőségüket.
Törvény határozza meg a heti kötelező tanórák számát, a habilitációs, rehabilitációs foglalkozások idejét. Ezeket az alábbi pedagógiai elvek alapján szervezzük:
tanulási nehézségek, sajátos nevelési szükségletek
egyénre szabott nevelés
Az SNI tanulók adottságai között sok a nevelés szempontjából nehezített szegmens, így az átlagos nevelési eljárások nem elég hatékonyak, csak az egyéni szükségletekhez igazított differenciáló gyógypedagógiai megsegítés, amely figyelembe veszi a testi-lelki állapotokban rejlő nevelést nehezítő tényezőket és az életkori sajátosságokat. A tanulócsoportokból a gyermekek egy része délután a napköziben kapcsolódik be az iskola egész napos nevelési rendszerébe.

A tagozat hagyományrendszere

Minden esetben élünk a hagyományápolás adta integrációs lehetőségekkel, bekapcsolódunk a többségi tagozat ünnepélyeibe, rendezvényeibe, életébe; de mi a tagozatunkon külön is megtartjuk alábbi ünnepeinket, versenyeinket:

- Mikulás ünnepség
- Karácsonyi ünnepség
- Farsangi délután
- Anyák napja
- Ballagás

Részt veszünk:

- Tanulmányi verseny (járási)
- Területi komplex verseny évenkénti rendezéssel – Kiskunlacháza, Dömsöd, Dunavarsány, Ráckeve

Szervezünk:

- Kirándulások
- Színház és múzeumlátogatások

3. Az autizmus- spektrumzavarral élő tanulók ellátásának rendje és módszertani elvei az intézményben

Intézményünk az autizmus-spektrumzavarral élő, sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók nevelését-oktatását a szakmai alapdokumentumában meghatározott feladatellátás keretében, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően szervezi meg.

Intézményünk elkötelezett az autizmus spektrum zavarral élő tanulók szakszerű ellátása mellett. Az ellátáshoz szükséges személyi feltételeket a szakértői vélemény és az Nkt. 47. § (1), (4), (9)-(10) bekezdése, valamint a 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet képesítési szabályai alapján biztosítjuk. A feladatok ellátásának támogatásában a Szigetszentmiklósi Konduktív Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménnyel (továbbiakban: EGYMI) utazó gyógypedagógusi hálózatával működünk együtt.

Intézményünk a szakmai alapdokumentumában engedélyezett feladatok keretében, a szakértői véleményben meghatározott ellátási forma és intézménykijelölés szerint szervezi meg az együttnevelést vagy a különnevelést.

- Integrált oktatás: Azoknak az autizmussal élő tanulóknak az együttnevelése a többségi osztályokban, akiknél a szakértői vélemény ezt határozza meg, és akik számára az intézmény biztosítja az egyéni szükségleteiknek megfelelő támogatást.

- Különnevelés: Azoknak az autizmussal élő tanulóknak a nevelése-oktatása a gyógypedagógiai tagozat osztályaiban, akiknél a szakértői vélemény ezt határozza meg.

3.1 Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók integrált ellátása

Azok a tanulók tanulnak integrált formában, a többségi osztályokban, akiknél a szakértői bizottság együttnevelést határoz meg. Az alkalmazandó helyi tantervet ettől elkülönítve, a szakértői véleményben megállapított állapot és a vonatkozó tartalmi szabályozók alapján választjuk meg. Az ellátást a tanuló egyéni szükségleteihez igazítjuk. Az integrált nevelés-oktatás célja a tanuló képességeinek kibontakoztatása, tanulmányi előrehaladásának támogatása, önállóságának növelése és az iskolai közösség életében való aktív részvételének elősegítése.
A pedagógiai munkát a tanuló képességeinek, erősségeinek, érdeklődésének, kommunikációjának, társas megértésének és érzékelési sajátosságainak megismerésére építjük.

Az autizmushoz kapcsolódó támogatási szükségletet minden tanulónál egyénileg határozzuk meg. A jó tanulmányi teljesítmény vagy a fejlett beszéd önmagában nem jelenti azt, hogy a tanulónak nincs szüksége segítségre a társas helyzetekben, a változások feldolgozásában vagy az önálló feladatszervezésben.

A tanórai munka elvei:

- A pedagógusok az órák menetét és a feladatokat a tanuló számára érthetővé és követhetővé teszik.

- A többségi pedagógusok feladata a tanórai differenciálás, az egyéni haladási tempó és az autizmus-specifikus módszertani elemek (pl. rövid, konkrét, egyértelmű utasítások, vizuális megsegítés, a tanuló érdeklődéséhez igazodó motivációs lehetőségek) alkalmazása.

- A tanuló értékelése az alkalmazott helyi tanterv, a szakértői vélemény, a *Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve* és a vonatkozó jogszabályok alapján történik.

- Az értékelési és számonkérési kedvezményeket a szakértői vélemény és a vonatkozó jogszabályok alapján biztosítjuk. Az Nkt. 56. § (1) bekezdése szerinti mentesítésről a szakértői vélemény alapján az igazgató dönt. A visszajelzés konkrét és érthető; jelzi az elért eredményt és a következő tanulási lépést.

- A számonkérés körülményeit a tanuló szükségleteihez igazítjuk. Ennek során szükség szerint biztosítunk egyértelmű feladatszerkesztést, vizuális támpontokat, megfelelő időkeretet, nyugodt környezetet és engedélyezett segédeszközöket.

- A tanteremben biztosítjuk a pihenés, a nyugodt visszavonulás lehetőségét.

Habilitációs és rehabilitációs ellátás:
A kötelező egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat az Nkt. 6. melléklete és a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 138. §-a szerinti időkeretben szervezzük meg. A foglalkozások tartalmát a szakértői vélemény és az egyéni fejlesztési terv határozza meg, melyet az EGYMI szakemberei készítenek el. Az EGYMI szakembereinek időbeosztását az ellátás megszervezésekor rögzítjük az ellátott tanulók órarendjét figyelembe véve.

Tárgyi környezet (speciális fejlesztőszoba hiányában):
Az iskola az egyéni vagy kiscsoportos foglalkozások idejére lehetőség szerint a tanuló érzékelési sajátosságaihoz és a fejlesztés céljaihoz igazodó csendes, ingermentes helyiséget biztosít a zavartalan fejlesztő munka érdekében.

3.2 *A tanulásban és értelmileg akadályozott, autizmussal élő, valamint az ép értelmű, autizmussal élő tanulók ellátása különnevelésben*

A különnevelésben részesülő, autizmus-spektrumzavarral élő tanulók oktatása a szakértői vélemény alapján megválasztott helyi tanterv szerint folyik. Értelmi fogyatékosság fennállásakor az annak megfelelő kerettantervre épülő helyi tantervet alkalmazzuk, autizmusspecifikus adaptációval. Értelmi fogyatékosság hiányában az általános iskolai tantervi követelményekből indulunk ki, és a tanuló terhelhetőségéhez, képességprofiljához igazítjuk a tanulásszervezést.
A pedagógiai tervezés a tanuló egyéni képességprofiljára, erősségeire, érdeklődésére, kommunikációjára, érzékelési sajátosságaira és támogatási szükségleteire épül. A fejlesztési célokat nem kizárólag az értelmi képességszint, hanem a mindennapi működés és az autizmusból eredő szükségletek együttes figyelembevételével határozzuk meg.
A külön osztályban történő oktatás mellett támogatjuk az intézményi közösség életében való részvételt. A közös programokat a tanuló számára hozzáférhető módon, megfelelő előkészítéssel és segítséggel szervezzük meg.

A szakmai kompetenciák és a munkamegosztás rendje:

- **A helyi gyógypedagógusok feladatai:** A mindennapi nevelést-oktatást és a fejlesztési feladatokat az adott tevékenységre jogosító végzettségük és szakképzettségük keretei között végzik.
- **Az EGYMI szakemberének feladatai:** Az autizmus-specifikus fejlesztésekkel, a speciális kommunikációs és szociális adaptációs területekkel kapcsolatos feladatok ellátásában, valamint a módszertani mentorálás folyamatában az EGYMI autizmus szakos utazó gyógypedagógusa nyújt közvetlen segítséget és szakmai iránymutatást. A feladatmegosztást a tanulók szükségleteiből kiindulva állapítjuk meg, és azt a részt vevő pedagógusok számára hozzáférhetővé tesszük.

Az osztályterem strukturálása (fejlesztőszoba hiányában):
A gyógypedagógiai tagozaton lehetőség szerint a tanulók szükségleteihez igazodó strukturált tantermeket hozunk létre. Ha egy helyiség több funkciót lát el, az egyes tevékenységek helyét és rendjét egyértelműen jelöljük, és biztosítjuk, hogy a párhuzamos tevékenységek ne zavarják egymást. Az osztályteremben elkülönítjük:

- a tantárgyi tanulásra szolgáló **tanulási zónát**, valamint
- egy paravánnal, polccal vagy szőnyeggel leválasztott **inger- és stresszcsökkentő (szenzoros/nyugalom) sarkot**, amely pihenési lehetőséget és szükség esetén a nyugodt visszavonulás helyét biztosítja.

Ép értelmű, az autizmus tüneteiben súlyosan érintett, intenzív támogatást igénylő tanulók

E tanulók esetében az életkornak megfelelő vagy magas szintű értelmi képességek mellett jelentős nehézségek jelentkezhetnek a kommunikációban, a társas helyzetek megértésében, a változásokhoz való alkalmazkodásban és az önálló feladatvégzésben. Az oktatás az alkalmazandó helyi tanterv követelményeire épül, autizmusspecifikus módszertani és tanulásszervezési támogatással. A magas támogatási szükséglet önmagában nem indokolja az értelmi fogyatékossággal élő tanulók számára készült tanterv alkalmazását.

Tanulásban akadályozott, autizmus-spektrumzavarral élő tanulók

A tantervi besorolást a szakértői véleményben megállapított állapot alapján határozzuk meg. Az enyhe értelmi fogyatékossággal élő autista tanulóknál az ennek megfelelő helyi tantervet alkalmazzuk, autizmusspecifikus adaptációval. A tanítás során hangsúlyos a konkrét tapasztalatszerzés, a szemléltetés, a kis lépésekben történő haladás, a rendszeres gyakorlás és a megszerzett tudás mindennapi helyzetekben való alkalmazása.

Értelmileg akadályozott, autizmus spektrum zavarral élő tanulók

A tanulók oktatását a szakértői véleményben meghatározott értelmi állapotnak megfelelő helyi tanterv alapján, autizmusspecifikus módszerekkel szervezzük meg. A fejlesztés középpontjában a kommunikáció, az önellátás, a gyakorlati ismeretek, a társas részvétel és a mindennapi életben elérhető önállóság áll. A tanulás elsősorban cselekvésbe ágyazott, konkrét élethelyzetekhez kapcsolódó tevékenységekkel történik.

Az autizmusspecifikus pedagógiai támogatás közös elemei

A tanulók számára egyénileg értelmezhető, strukturált környezetet alakítunk ki. A tanulás, a pihenés és az önellátás helyszíneit egyértelműen jelöljük. A tevékenységek sorrendjét és időtartamát a tanuló megértési szintjéhez igazodó tárgyas, képes vagy írott támogatással tesszük követhetővé.

A fejlesztéshez egyéni fejlesztési tervet készít az ellátást végző gyógypedagógus. Az eredményt évente legalább két alkalommal rögzítjük, és a szülőt tájékoztatjuk. A foglalkozásokat a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 139. § (1)–(2) bekezdése szerint dokumentáljuk. A nyilvántartásból megállapítható a foglalkozás időpontja, tartalma és tényleges megtartója.

Ellenőrzés és értékelés
Az értékelés a helyi tanterv, a szakértői vélemény és az egyéni fejlesztési célok figyelembevételével történik. A tanuló teljesítményét a tantervi követelmények mellett saját kiinduló állapotához és fejlődéséhez is viszonyítjuk. A számonkérés módját és körülményeit a tanuló szükségleteihez igazítjuk. Az értékelési kedvezmények és mentesítések alkalmazása az Nkt. 56. §-a, a 20/2012. EMMI rendelet előírásai és a szakértői vélemény alapján történik. A kedvezmények biztosítása és az igazgatói hatáskörbe tartozó mentesítési döntés az integrált ellátás értékelési szabályainál leírt eljárás szerint történik.

Együttműködés
A családokkal rendszeres, kölcsönös információcserére épülő együttműködést alakítunk ki. Támogatjuk az iskolában elsajátított készségek otthoni alkalmazását. Szükség szerint együttműködünk az illetékes szakértői bizottságokkal, az EGYMI gyógypedagógusaival és a tanulók ellátásában részt vevő más szakemberekkel. Az iskolába lépést és az intézményből történő továbblépést egyénileg megtervezett átmeneti támogatással segítjük.

3.3 Módszertani alapelvek és az EGYMI konzultációs szerepe

Az intézményben dolgozó valamennyi pedagógus törekszik saját feladatkörében az autizmus-specifikus eszköztár alkalmazására, valamint a *Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvében* rögzített előírások betartására. Az autista tanulók neveléséhez, oktatásához az Oktatási Hivatal tantervi és módszertani útmutatóit vesszük alapul.

- **Vizuális támogatás:** A gyógypedagógiai tagozaton rendelkezésre állnak a mindennapi téri és időbeli tájékozódást segítő vizuális eszközök (pl. napirendek, folyamatábrák, vizuális szabályok, kártyák). Az integrált tanórákon, ha szükséges, biztosítjuk a vizuális támogatás eszközeit.

- **Hospitálás és belső tudásmegosztás:** Az EGYMI utazó gyógypedagógusa szükség szerint egyeztetést, esetmegbeszélést biztosít az iskolai kollégáknak, és igény szerint hospitál a tanórákon, hogy közvetlen módszertani ötletekkel támogassa a helyi pedagógusok és a tagozatos gyógypedagógus kollégák munkáját.

- **Értékelés és számonkérés:** A tanuló egyéni szükségletei és a szakértői vélemény alapján alakítjuk ki a számonkérés módját és körülményeit. Az írásbeli vagy szóbeli forma megválasztásakor a tanuló tényleges kommunikációs és fel-

adatmegoldási lehetőségeit vesszük figyelembe. Az értékelés alóli mentesítéshez szükséges igazgatói döntést külön rögzítjük. A tanulmányok alatti vizsgák kedvezményeit a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet vizsgaszabályai szerint biztosítjuk.

- **Átjárhatóság:** A különnevelés és az együttnevelés közötti átjárhatóság biztosított. Ezt a tanuló szükségleteihez igazodóan készítjük elő. Ha a tanuló fejlődése indokolja, az intézmény kezdeményezi és támogatja a tanuló részleges vagy teljes integrációját a többségi osztályokba. A szakértői bizottság véleménye alapján történik az ellátási forma módosítása a szülő bevonásával és a szükséges személyi, tárgyi feltételek biztosításával.

Környezet- és egészségnevelési program

1. Alapok

1.1. A környezet-és egészségnevelési program jellemzői

- Törvényességi kötelezettség: minden intézményben szükséges (iskola, kollégium)
- A KEN program a helyi tanulásfejlesztési célokat támogatja
- A helyi program új intézményi kapcsolatokat kezdeményez
- Források feltárását provokálja, megtanít gazdálkodni
- A pedagógusok között új együttműködésre késztet
- Az iskola tanuló-szervezetté válik
- Szervesen illeszkedik a minőségbiztosításhoz
- A fenntartó és az iskola új érdekszövetséget köthet
- Az Európai iskolákhoz való kapcsolódás

1.2. Helyzetkép

Az iskola főépülete Dunavarsány központi részén található, két tagépülete pedig a főépület közelében. Az öreg épületekben mindig sok a teendő azért, hogy rendezettebbek, kellemesebbek legyenek. Az iskola helye befolyásolja a környezeti nevelési munkánk tartalmát, lehetőségeit. (Kiegészítés: 2010-ben a napközi épülete teljesen megújult, jelenleg a legkorszerűbb épületünk. Az elmúlt években konténerépületekkel bővült tagépületünk: 20216-ban 3 tanteremmel, míg 2021-ben 3 tanteremmel és 1 csoportszobával, illetve tankert kialakítása valósult meg Dunavarsány Város Képviselő-testületének támogatásával.)
A főépületben atlétikakerttel rendelkezünk, amely a tanulók egészséges életmódra neveléséhez nélkülözhetetlen.
Az épületetek hagyományos építőanyagokból épültek, az iskola világítása, szigetelése nem felel meg a korszerű elvárásoknak. A működtető önkormányzat a 2003. évben a fűtést korszerű energiatakarékos kazánokra cseréltette, most ezek üzemelnek a főépületben.
A tanítás osztálytermi rendszerben, állandó délelőttös műszakban folyik. Szaktanteremként az informatika és a természettudományos tanterem funkcionál. A testnevelést hosszú évekig egy kicsi tornaszoba szolgálta, amelyet felváltott a 2002/03-as tanévre elkészült új, tágas sportcsarnok. Ebben a nagyszabású munkában valósult meg a főépületben az új tanulói mosdók kialakítása, és a tantermek egy részének felújítása. Helyiségállományunk jelenleg 36 tanulócsoportot képes befogadni, ez azonban azt eredményezi, hogy nincs megfelelő számú szaktanterem, szertár, tanári szoba.

Az iskolai könyvtár nem áll tanulóink és tanáraink rendelkezésére, ugyanis ezt a helyiséget tanteremmé alakítottuk át az osztályok növekvő száma miatt.

Az osztálytermeket több funkcióra használjuk:

- osztály és csoportszintű tanulás (az idegen nyelv, az informatikaoktatás és a technikaoktatás bontott csoportokban történik)
- szülői értekezlet, fogadóóra, vendégek fogadása
- szakköri foglalkozások
- versenyek lebonyolítása
- klubdélutánok
- napközi
- kóruspróba
- tanári értekezletek, helyi, körzeti munkaközösségi megbeszélések
- szabadidős tevékenységek, foglalkozások.

Iskolánk főépületében a szélesebb folyosót a szabadidős tevékenységek, ünnepélyek színtereként használjuk, rossz idő esetén pedig „udvar-pótló", zsibongó.

Az iskola épülete barátságos, a folyosókat dekorációk, tárlatok, faliújságok, tablók díszítik s növények teszik barátságosabbá.

A tantermek, illetve csoportszobák mérete, fényviszonyai megfelelőnek mondhatók, a helyiségek elsötétíthetők. A globális felmelegedés következtében a tavaszi, illetve a kora őszi hónapok idején az iskola helyiségeinek a hőmérséklete átlépi az elviselhetőség határát. Ezért törekszünk tantermeink klimatizálására, melyet a tankerület, a városunk képviselőtestülete és az iskola alapítványának támogatásával valósítunk meg.

A gyerekek nagy része kényelmes - használt ugyan -, de korszerű a padokban ül. Anyagi forrásaink függvényében törekszünk a bútorok folyamatos cseréjére. A tanulók a személyes tárgyaikat vagy a tanteremben, vagy a folyosón lévő szekrényekbe tehetik a gyerekek.

Megfelelő számú, korszerű a higiénés elvárásoknak megfelelő mosdó áll a tanulók rendelkezésére.

Az iskola nem rendelkezik teljes mértékben azokkal az alapvető oktatási eszközökkel, szakkönyvekkel, amelyek a környezeti nevelési munkához szükségesek. Folyamatosan pótolni kell az elhasználódott vegyszereket, eszközöket, valamint lépést tartva a fejlődéssel, új eszközöket kell beszerezni.

Az erdei iskolai programok és a nyári táborok számára biztosítani kell a biológiai és kémia vízvizsgálatokhoz, illetve a levegő- és talajvizsgálatokhoz szükséges eszközöket, vegyszereket. Folyamatosan frissíteni kell a környezeti nevelési szak- és CD-könyvtárat. Biztosítani kell, hogy a környezeti nevelési tanórák és programok számára megfelelő audiovizuális, illetve multimédiás eszközök álljanak a tanárok és a tanulók rendelkezésére.

A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékébe beépül a környezeti nevelés speciális eszközigénye

is, s ami még ennél is fontosabb, integráltan jelen van a művelődési anyagokban, a tanórák szervezésekben.

- Az iskola udvara:

Minden iskolaudvarunk nyitott, parkos jellegű, sok fa, bokor található benne. Mindenhol van lehetőség kisebb-nagyobb virágoskert ápolására. A főépületben rendelkezünk kerti bútorokkal, illetve udvari játékkal a gyerekek nagy örömére. Így lehetőség nyílik játékra, sportolásra. A főépület udvara mellett atlétikakert is található. Két tagépületünkben füves sportpálya található. A Napközi udvarán kültéri játékok is helyet kaptak.

- Étkeztetés:

A főzőkonyha az egyik tagépületünkben üzemel, mely ellátja az óvodás- és iskolás korú gyermekeket és a szociális étkezőket.
A konyha mellett található az ebédlő, melyet csak az iskolások használnak. Ennek mérete az épület adottságaihoz mérten nem megfelelő, csupán 80 tanuló étkezhet egyszerre. A gyerekek önkiszolgáló módon jutnak az ételhez, melynek minősége, tartalmassága, megfelel a gyerekétkeztetés elvárásainak. A gyerekek műanyagtányérokból fém evőeszközökkel esznek, a műanyagtálcán viszik ki az ételt az asztalterítővel lefedett asztalokhoz.

- Iskolabüfé:

Diákjaink délelőtti étkezésének egyik meghatározó tényezője az iskolai büfé kínálata. Fontos, hogy megőrizzük azt a helyzetet, hogy a büfé nem egy nagyvállalat része, hanem egy, az iskolánkra szabottan működő önálló egység. Kívánatos, hogy bővüljön az egészséges táplálkozáshoz nélkülözhetetlen tejtermék- és gyümölcskínálat. Újra időszerűvé vált annak felmérése, hogy az egészséges táplálkozás érdekében mi legyen a büfé kínálata. A tanulók és a tanárok körében ezt az iskolai diákönkormányzat, a szülők közt az iskola szülői munkaközössége végzi el. Az eredmény ismeretében az iskolavezetés megbeszélést folytat a büfé működtetőjével.

- A város természeti adottságai:

Dunavarsány az 51. számú fő közlekedési út mellett fekszik. A község területén keresztülhalad a Budapest-Kelebia nemzetközi vasútvonal. Északon Taksonnyal, keleten Bugyival, délen Délegyházával és Majosházával határos. Nyugaton a Ráckevei Dunaág alkotja természetes határát.
Az alföldi Duna-völgy északi részén fekszik, a Duna kiterjedt magas teraszán. A folyó közelében réti láptalaj, a magasabb részeken ártéri csernozjom, öntéshomok, öntésanyag alkotja a talajt. Az Ős-Duna ÉNY - DK-i irányú medrei tagolják a felszínt. A

morotvák talaja lápi és réti anyag. A folyóterasz kavicshordalék kúp, amelyet viszonylag keskeny lepelhomok takar. A térszín magassága 100-115 méter között változik. Legmagasabb pontja a Varsány-halom, 115 méterre fekszik a tengerszint felett.
Éghajlata alföldi jellegű, sztyeppei. A napsütéses órák száma évi 1900 - 2000 között mozog.
A homokos, szikes térszín fában szegény. A Duna közelében a kőris, kocsányos tölgy, a magasabb részeken a nyár és az akác a jellemző fafajta. Természeti értékei közé tartozik a Varsány-halom, melynek homoktalaját árvalányhaj borítja, úgyszintén a Varsányi-turján, értékes lápi vegetációja. Meglévő és védetté nyilvánított területek - Damari-sziget, Varsány-halom,

1.3. Az önkormányzat természetvédelmi és környezetvédelmi intézkedései

A meglévő és védetté nyilvánított területek közül országos védettséget élveznek az úszólápok. Helyi oltalom alatt állnak a Domariba-sziget a Ráckevei Duna-ágban, az 51-es fő közlekedési út mellett található Árvalányhajas terület, a külön ékességet jelentő négy darab feketefenyő.
Helyi védettséget élvez a várostól dél-keletre fekvő természeti terület, amely értékes vizes élőhely. A már helyileg védetté nyilvánított terület mellett a Varsány-halom térségében található homok terület helyi jelentőségű természetvédelmi területté nyilvánítása folyamatban van. A Dunavarsány külterületén természet-közeli állapotban megmaradt nyílt homok pusztagyep és az élőhelyhez kötődő veszélyeztetett növény és állatfajok állományának megőrzése nagy természeti értéket jelent.
A város 1949-ben alakult, Kis- és Nagyvarsány pusztákból, melyek Taksonyhoz tartoztak. Dunavarsány A Ráckevei-Soroksári Duna-ágtól keletre az 51-es számú főút és a - régi 51-es út az 510-es csomópontjánál - a kelebiai vasútvonal és az 51-es főút mentén Budapest és Kiskunlacháza közötti terület súlypontjában, a budapesti agglomeráció déli peremén helyezkedik el. Az indokolja a rendszerváltás óta spontán kialakult és egyre erősödő központi szerepét. Dunavarsányhoz és a térséghez legközelebb fekvő városok: Szigetszentmiklós, Százhalombatta, Ráckeve, valamint Dunaharaszti. A korábban Ráckevei járáshoz tartozó Dunavarsány és térsége intézményközpontjának szerepét Ráckeve látta el. A rendszerváltás óta lazult a kapcsolat a járási központtal. Dunavarsány a térségben egyre sűrűsödő vezető, koordináló szerepet az önkéntes és eredményes együttműködésnek, a központi elhelyezkedésnek köszönheti. A térség lakosságának megfogalmazott igénye a kistérségi ellátást biztosító, közeli, elérhető intézményrendszert működtető térségi központ létrehozása. Jól érzékelhető ez a cél az orvosi ügyeleti ellátás, gyermekjóléti szolgálat, fogászati ellátás, közterület fenntartás, közművek kiépítésére és üzemeltetésére létrejött kistérségi együttműködésben. A településen ezen kívül óvoda, művészeti iskola, művelődési ház működik.

A helyi adottságok lehetővé teszik idegenforgalmi potenciál kifejlesztését, a minőségi turizmus feltételeinek megteremtését, a hazai és külföldi vendégek, valamint a helyi lakosság számára. Dunavarsány és térsége nagy kiterjedésű kavicslelőhelyen fekszik. Ebből következik, hogy a kialakult bányatavakon már spontán szerveződött a jelentős mértékű fürdő turizmus.

2. Erőforrások

2.1. Humán erőforrások

Az iskolában jelenleg a tantestület körülbelül egyharmada foglalkozik intenzíven környezeti nevelési kérdésekkel a tanórákon és azokon kívül. Vannak, akik minden akcióban, munkában részt vállalnak, s vannak, akik időnként kapcsolódnak egy-egy tevékenységi területhez. A környezeti nevelés az a területe az iskolai életnek, ahol csak nagyon fokozatosan és lépésenként haladunk előre. A további munkában is szükség van az iskolavezetőség, a tapasztaltabb és a fiatal kollegák együttműködésére.

Belső erőforrások:

- tanárok, diákok, technikai dolgozók, iskolaorvos, védőnő, iskolapszichológus, iskolai szociális munkás (az iskolaorvos, a védőnő nem az iskolánk főállású munkatársai)
- Pedagógusok: programok szervezése, lebonyolítása, dekoráció
- Technikai dolgozók: szelektív gyűjtés segítése, programok segítése, beszerzések
- Tanulók: tantermek, zöld területek havonkénti rendezése, szelektív hulladékgyűjtés
- Zöld felelős tanulók: tisztasági ellenőrzések, energiajárőrözés

Humán erőforrások	Feladat, szerepkör	Erősségek
Iskolavezetőség	Támogatja a környezeti nevelési programokat. A minőségi munka részeként értékeli az ilyen tevékenységet. Anyagi forrásokat teremt. Ösztönző rendszert dolgoz ki. Aktívan részt vesz az egyes programokban.	Hiteles személyiségek a pedagógusok és a diákság számára. Hasznosítható kapcsolatrendszer. Kreativitás, nyitottság, tolerancia.

Humán erőforrások	Feladat, szerepkör	Erősségek
Tanárok	Kidolgozzák és a tantárgyakba beépítve tanítják az egyes környezet-egészségügyi tartalmakat. Dekoráció, kiállítások, programok szervezői, résztvevői, segítői.	Valamennyi szakos belátja, hogy minden tanár feladata a környezet-egészségvédelemre nevelés.
Ember és természet munkacsoport	Elkészíti a pedagógiai programnak megfelelően az éves tervet, segíti és koordinálja annak megvalósítását, pályázatokat ír, kapcsolatot teremt a külső támogatókkal.	Lehetőséget ad a különböző szakmacsoportok programjainak összehangolására (versenyek, akciók, kiállítások, jeles napok eseményei stb.)
Osztályfőnökök	Évfolyamokra lebontva az egészségneveléshez és a környezeti neveléshez kapcsolódó tartalmak feldolgozása.	Lehetőség van az aktualitások azonnali „kibeszélésére" osztályközösségi szinten.
Diákönkormányzatot segítő tanár	Tagja az „Ember és természet" munkacsoportnak..	Napi kapcsolat a diákokkal, az egyedi problémák azonnali kezelése.
Iskolapszichológus, iskolai szociális segítő	Segíti a lelki egészségnevelést. Egyéni és csoportos beszélgetések a tanulókkal és a szülőkkel. A pályaválasztás segítése.	Az osztályok közösségé fejlesztésének segítése (szociometria). A személyiségfejlesztést segítő kezdeményezések (filmklub, szülői klub, fórum)
Gyermekvédelmi felelős	A hátrányos és a veszélyeztetett tanulók segítése	
Iskolaorvos	Előadások tartása az egészséges életmódról, a környezeti ártalmakról. Segíti a tanárok munkáját az egészségmegőrzésben	Szakmai kompetencia, személyes ráhatás.
Adminisztratív dolgozók	Támogatják a tanári munkát az egyes programok hátterének biztosításával.	Részt vállalnak a szelektív hulladékgyűjtésben, takarékosságban.

Humán erőforrások	Feladat, szerepkör	Erősségek
Technikai dolgozók	A programok tárgyi feltételeinek biztosítása, tantermek, vizesblokkok, világítási hálózat karbantartása.	Zöldítési program, szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás.
Diákok	A tervezett éves programban sokoldalúan vesznek részt (hallgatóság, tevékeny szerepvállalás, önálló munkák és kezdeményezések.)	Valamennyi diák érintett a programokban. Partnerség a felnőtt résztvevőkkel. Havi rendszerességgel takarítási akciók, heti rendszerességgel hulladékátvétel A fő hangsúly a szemléletformáláson van.
Szülők	Előadások tartása, szemléltetőeszközök gazdagítása, anyagi támogatás, külső erőforrások felkutatása.	Tevékeny részvétel a programokban, az ő szemléletük is formálódik, a környezet -egészségügyi nevelés túlmutat az iskola falain.

Törvény adta lehetőségünk, hogy az iskolákban működjön egészségnevelő, akinek feladata az egészséges életmóddal kapcsolatos programok szervezése, elsősegélynyújtó, polgárvédelmi versenyekre való felkészítés. Ezt a közeljövőben szeretnénk megvalósítani.

2.2 *Anyagi erőforrások*

- Pályázatok – Felújítások, egészségvédelmi programok megvalósítása
- Alapítványi támogatás – Zöldesítés, víztisztítók, programok lebonyolítása, díjak
- Külső erőforrások:
- szülők, a környék lakói és egyéb partnerek
- Szülők: programok segítése

3. Alapelvek, célok

3.1. Alapelvek, jövőkép, hosszú távú célok

Általános célok, értékek a környezeti és egészségügyi nevelésben

- ***Az egyetemes természetnek*** (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt
- a ***Föld*** egészséges folyamatainak visszaállítására, harmóniára törekvés
- a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése
- a testi-lelki egészség megőrzése

Az iskola hitvallása

A környezet-és az egészség egymástól el nem választható fogalmak. A természet-környezet óvása, védelme nélkül nem beszélhetünk egészséges emberi életről sem, mivel az ember a természet része. Az általa okozott természeti-környezeti szennyeződések károsan hatnak vissza a saját szervezete működésére. Ennek szellemében kívánjuk nevelni a ránk bízott gyermekeket és programjainkkal a szülők és a környék lakóinak környezet- és egészségtudatos attitűdjét és gyakorlatát is fejleszteni kívánjuk.

Pedagógiai célok

- az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- rendszerszemléletre nevelés
- holisztikus szemléletmód kialakítása
- fenntarthatóságra nevelés
- a környezetetika hatékony fejlesztése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- tolerancia kialakítása
- a környezettudatos magatartás és életvitel segítése
- az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- az egészség és a környezet összefüggéseinek feltárása
- ismeretek és jártasságok kialakítása, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az egészségügyi problémákat, illetve csökkenteni azok súlyosságát.
- helyzetfelismerés, ok-okozati összefüggések
- problémamegoldó gondolkodás, döntésképesség
- globális összefüggések megértése
- létminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normák kialakítása

- az orvostudomány eredményeiből levonható helyes magatartásra, tevékenységre történő aktivizálás
- a családi életre nevelés fejlesztése
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek fejlesztése
- szemléletformálás és ezzel együtt a környezettudatos gondolkodás kialakítása
- az ismeretközvetítés és ezzel együtt az aktív állampolgárrá nevelés
- a helyi környezeti problémák megismertetése, megoldása, illetve a helyi környezeti értékek megismertetése és az aktív megóvása
- fenntartható fejlődés előmozdítása
- Ökoiskola-cím megtartása

3.2. Konkrét, aktuális célok és feladatok

- természeti - épített - szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése
- helyi értékek és problémák feltérképezése
- helyi célok megfogalmazása (pl. öreg fák megóvása, faültetés, madárvédelem, örökbefogadott patak, hulladék, iskolai büfé zöldítése, energiatakarékosság, helyi védettség stb.)
- lakóhely megismerése (értékek, gondok - a megoldás módjai)
- hagyományok védelme: család - iskola - település - nemzet szinteken
- azonosságtudat fejlesztése a fenti szinteken
- a szülőkkel, az iskola környezetében élőkkel a kommunikáció fejlesztése
- legalapvetőbb egészségvédelmi ismeretek megismertetése
- az egészségre káros szokások biológiai -élettani-pszichés összetevőinek megismertetése
- mindennapi testedzés:
    - testnevelésórák
    - napközis szabadidő, óraközi szünetek, uszodai programok, korcsolyázás, ISK programok

Az iskola elhelyezkedéséből adódó jellemzők	**Célok**	**Tevékenység, feladat** (a még megvalósítandók, ill. a folyamatos tevékenységek kiemelése)
Nagy forgalom	Közlekedési biztonság növelése A kerékpáros és gyalogos közlekedés segítése	„fekvőrendőrök" megléte közlekedésbiztonsági ismeretek kiemelt tanítása kerékpárral közlekedők számára biciklitároló biztonsági felszerelések viselésének ösztönzése
Zaj	Csökkentés	az út mellé fák, cserjék ültetése speciális ablaküvegek
Légszennyezés	Csökkentés	zöldesítés az iskola környékén, az iskolakertben és a növények gondozása, pótlása gyomtalanítás, parlagfű-irtás - tantermekben légtisztítók
Szemét és kutyapiszok	Tiszta, egészséges környezet	szeméttárolók sűrítése szelektív hulladékgyűjtés, (papír, olaj, fémdoboz, szárazelem) komposztálás felvilágosító előadások az egészségkárosító anyagokról és a fertőzési veszélyekről utak sózása helyett ásványi őrlemény használata
Kevés játszóhely	A gyerekek mozgásigényének kielégítése	újabb játszóterek az iskolai játszótér felszerelésének bővítése, homok cseréje
Az iskolabelső	Tiszta, meghitt környezet	festések, felújítások, a dekorációhoz falitáblák, élősarkok, akvárium, a mellékhelyiségekben szappan, WC papír, portalanítás (atkák-allergia) gyakori szellőztetés (beltéri szennyezőanyagok: formaldehid, szén-dioxid) lábtörlők alkalmazása
Energia-felhasználás	Takarékos fűtés	gázkazán szabályozása nyílászárók javítása, tető szigetelése
Világítás	Egészséges, takarékos	korszerű, energiatakarékos világítótestek beépítése

Az iskola elhelyezkedéséből adódó jellemzők	Célok	Tevékenység, feladat (a még megvalósítandók, ill. a folyamatos tevékenységek kiemelése)
Vízfelhasználás	Egészséges ivóvíz, vízfogyasztás csökkentése	víztakarékos öblítés, csapok karbantartása, a klórozott szénhidrogéneket kiszűrő víztisztítók alkalmazása
Csatorna	A csatorna karbantartása	biológiai lebontók alkalmazása ecetsav, moss- szóda, borax, szódabikarbóna és egyéb környezetbarát takarítószerek alkalmazása
Iskolakert	Tanítás, pihenés, felüdülés helye legyen	növények gondozása, pótlása, a gyógyösvény felújítása, tanösvény létrehozása, csepegtető öntözés, önelzáró csapok, fajátékok, gyógynövények, madáretetők, madárodúk kihelyezése, gondozása
Udvar	Biztonságos aljzat	az aszfaltozott rész felújítása
Iskolabüfé	Egészséges ételek, italok	gyümölcslevek és teák, friss és szárított gyümölcsök, joghurtok, sajtok, gabonapelyhes édességek
Az iskola eszközellátottsága	A tanítás-nevelés élményközpontúságának növelése, az esztétikai érzék fejlesztése – egészséges személyiség	a tantermekben projektor, okostábla és számítógép, biztonságosan működő szélessávú internet, digitális eszközök (tablet) esztétikus dekorációk, falitáblák, szemléltetőanyagok

4. Tanulásszervezési és tartalmi keretek

4.1 Tanórai keretek

- tantárgyakba beépítve, integráltan
- erdei iskola
- tanulmányi kirándulás
- testnevelés, sportnap
- közösségi nevelés órákon környezet-és egészségvédelmi témák

4.2. A Műveltségi területekben rejlő egészség és környezetnevelési lehetőségek

Magyar nyelv és irodalom

A tanulók

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását
- ismerjék meg közvetlen természetes- és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat! (meséket, mondákat, népdalokat és verseket
- ismerjék meg az irodalmi művekben megjelenő természeti és környezeti értékeket, az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolatok kialakulását
- legyenek képesek irodalmi szövegek alapján problémafelvetésekre, vitára, véleményalkotásra, érvelésre
- erősödjön esztétikai, erkölcsi érzékenységük
- tudatosan készüljenek az anyanyelv védelmére, a „nyelvi környezetszennyezés" elkerülésére
- sajátítsák el a médiumok elemzésének technikáit

A tanulókban

- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés, a jó problémafelvetés, vitakészség, véleményalkotási képesség
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelemi témájú könyvek feldolgozásával
- fejlesszük az egyéni és a közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével

Történelem

A tanulók

- értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet
- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete
- legyenek képesek a globális problémákra megoldásokat keresni a természeti népek példáján keresztül
- értsék meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét és feladatait a problémák elhárításában, csökkentésében

Hon - és népismeret

A tanulók

- ismerjék meg a természet közelben élő, a természetet tisztelő, azt felhasználó, és nem kihasználó paraszti életmód értékeit
- ismerjék meg a népszokások egészségvédelmi vetületét (ünnepek előtti böjtök)

Idegen nyelv

A tanulók

- váljanak érzékennyé a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek feldolgozásának segítségével
- legyenek érzékenyek a hazai és globális környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit a Föld közös, környezetvédelmi szempontból nincsenek határok
- tudják más népek ilyen irányú tevékenységeit és ismerjék az idegen országok környezetvédelemmel foglalkozó szervezeteit
- legyenek képesek a környezetvédelmi problémákra önállóan, csoportmunkában, projekt-munkában választ keresni
- állampolgári felelősségtudatuk fejlődjön

A tanulókban

- alakuljon ki és fejlődjön a nemzetközi felelősség a környezettel szemben
- fejlődjön az idegen nyelvi kommunikáció képessége, és fedezzék fel ennek lehetőségeit

Matematika

A tanulók

- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni

- legyenek képesek reális becslésekre
- tudjanak egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni

A tanulókban

- alakuljon ki a rendszerben való gondolkodás
- alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket

Környezetismeret

A tanulók

- ismerjék meg a környezetet megfigyelésekkel, vizsgálatokkal
- ismerjék meg az élővilág sokszínűségét, az élőlények egyedi, megismételhetetlen voltát, az ember felelősségét az élővilág megőrzésében
- Ismerjék meg saját testük alapvető felépítését és működését, az egészség megőrzéséhez szükséges életvitel jellemzőit

Természettudomány

A tanulók

- váljanak képessé a természet jelenségeinek elemi szintű értelmezésére
- a megismerés komplexitása, egészlegességére törekvés (középpontban az élő és élettelen természet konkrét valósága, a jelenségek, a táj és a környezet áll)
- természettudományos gondolkodás kialakításához megfelelő képességek kialakítása;
- környezet állapota iránti érzékenység fejlesztése
- ökológiai szemlélet fejlesztése
- helyes környezeti attitűdök fejlesztése
- magatartás fejlesztése
- értékrend alakítása
- környezettudat fejlesztése
- felelősségérzet fejlesztése
- környezet használatára vonatkozó helyes döntések támogatása

Fizika

A tanulók

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit

- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő, és élettelen közötti kölcsönhatásokat
- tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni
- ismereteik birtokában váljanak tetteik következményeit látó, előregondolkodó állampolgárrá
- ismerjék meg az alternatív energiahordozókat és forrásokat

Kémia

A tanulók

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére
- ismerjék a környezetüket legjobban szennyező anyagokat, törekedjenek ezek használatának csökkentésére
- ismerjék az emberi szervezetre káros anyagokat és ezek szervezetre gyakorolt hatásait, tartózkodjanak ezek kipróbálásától
- értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüljék meg ezek gazdasági hatásait

Földrajz

A tanulók

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit
- értsék meg, hogy a társadalom-földrajzi változások, a felgyorsult fogyasztás a Föld erőforrásainak kimerüléséhez vezet
- ismerjék meg a globális problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék, szeressék és őrizzék a természeti és az épített környezet szépségeit

A tanulókban

- a környezet értékeinek megismerésével erősödjön a környezettudatos életmód iránti igény
- alakuljon ki az igény a szülőföld cselekvő felfedezésére

- fejlődjön közösségük, lakóhelyük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában való aktív részvételi készség

Biológia

A tanulók

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék és szeressék a természeti és az épített környezetet
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok-okozati összefüggéseket
- legyenek tájékozottak a földi élővilág sokféleségét, valamint az emberek és biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszert illetően
- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére
- sajátítsák el a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikákat

A tanulókban

- alakuljon ki ökológiai szemléletmód
- alakuljon ki a természeti és az épített környezet iránti felelősség

Egészségtan

A tanulók

- ismerjék meg szervezetük sajátságait és az életkorral kapcsolatos változásait
- sajátítsák el az elsősegély-nyújtási technikákat
- ismerjék fel az empátia szerepét a másik ember megítélésében

A tanulókat

- ösztönözze a helyes viselkedésmódok és a környezet-egészségvédő szokásrendek kialakítására
- segítse az önmagukkal szembeni felelősségérzet kialakításában
- segítse az őket veszélyeztető környezeti, társadalmi tényezők és azok elhárítási módjainak felismerésében

Ének-zene

A tanulók

- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát
- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban
- vegyék észre a zene közösségerősítő, közösségteremtő szerepét

- tudják, hogy az élő és az élettelen természet hangjai a zenében és a hétköznapokban egyaránt akusztikus élményt jelentenek
- fedezzék fel a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni

Rajz és vizuális kultúra

A tanulók

- ismerjék meg a természet sokszínűségét, formagazdagságát
- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát
- ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit
- ismerjék és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére
- Tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulásaira
- ismerjék a természetes alapanyagok használatát
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni, melyek a természetről szólnak
- legyenek képesek a műalkotásokat környezeti nevelési szempontoknak megfelelően elemezni
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni a környezeti nevelési témaköröknek megfelelően
- ismerjék a tárgyi világ formanyelvi elemeit, a tartalom és a forma összefüggését
- tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre
- kutassanak fel, ismerjenek meg helyi, népi építészeti emlékeket

Etika

A tanulók

- legyenek képesek a már kialakított, megteremtett értékek között úgy élni, hogy a lehető legkevesebb károsodást okozzák
- tanuljanak meg a természet károsítása nélkül teljes életet élni
- mérjék fel annak elengedhetetlen fontosságát, hogy az utódaiknak is megfelelő életteret kell hagyniuk

A tanulókban

- alakuljon ki az a szemlélet, hogy a természet elemei emberi hasznosságuk fokától függetlenül is értéket képviselnek
- alakuljon ki személyes elkötelezettség és tolerancia a környezeti kérdésekkel kapcsolatban
- fejlődjön, szilárduljon meg a társadalmi szolidaritás és igazságosság az egészséges környezetért

Tánc

A tanulók

- sajátítsák el a néptánc elemeit, lássák benne a környezeti nevelési lehetőségeket

Technika és tervezés

A tanulók

- ismerjék meg az emberi alkotásokban megtestesülő használati, esztétikai, formai és etikai értékeket
- ismerjék meg a technika okozta környezeti károsodásokat és azok megelőzésének módjait
- értsék meg a fenntartható fejlődés összefüggéseit és követelményeit
- ismerjék meg a problémák rendszerét és a lényegét átlátó környezetgazdálkodást
- sajátítsák el az alapvető biokertészeti ismereteket
- ismerjék meg az egészséges táplálkozás alapelemeit
- sajátítsák el a gyógynövények alapvető ismeretét és felhasználási módjait
- ismerjék meg a komposztálás folyamatát és hasznát
- ismerjék meg a környezetbarát technikákat és technológiákat
- ismerjék meg a felhasznált természetes anyagok, az épített környezet jellemzőit
- sajátítsák el az egészséges táplálkozás, kertészeti alapismeretek, komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés alapvető ismérveit

A tanulókban

- alakuljon ki az egészséges életmód iránti igény
- a civilizáció társadalmi és környezeti vonatkozásainak feltárása révén erősödjön a felelős, környezettudatos beállítottság
- alakuljon ki a kritikus fogyasztói magatartás

Testnevelés

A tanulók

- fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják, egészséges testi fejlődésüket
- győződjenek meg a mozgás jótékony hatásairól a különböző szervrendszerek működését tekintve
- legyenek tisztában azzal, hogy a testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében
- értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes

- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek az eszközök, és a tornaszerek
- sajátítsanak el régi magyar, mozgást igénylő népi játékokat

A tanulókban

- tudatosítsa az egészség és a környezet komplexitását
- ismerjék meg az ökoturisztikai programot

4.3. Tanórán kívüli lehetőségek

A tanulók környezeti ismereteinek bővítésével, rendszerezésével, az összefüggések feltárásával meg kell alapozni, hogy a középiskolában lehetővé váljon a környezetért, a jövő generációkért felelős viselkedést vállaló személyiség formálása.

4.3.1. Célkitűzések

A választott programok és az alkalmazott módszerek

- feleljenek meg az Örökös Ökoiskolai cím kritériumainak
- fejlesszék a tanuló szociális képességeit
- adjanak lehetőséget új ismeretek megszerzésére (biológiai sokféleség, fenntartható fejlődés)
- rendszerezzék, szelektálják, mélyítsék el a már meglévő ismereteket
- szintetizálják az egyes tantárgyak nyújtotta analitikus ismereteket, tanítsanak rendszerszemléletre
- alakítsanak ki kritikus gondolkodást
- fejlesszék a környezeti harmónia megteremtése érdekében fontos képességeket (pl.: problémamegoldó, konfliktuskezelési képességek, tolerancia, alternatív gondolkodás)
- ösztönözzenek az egészséges, környezetbarát életmód elsajátítására, életvezetési rutinná tételére
- alakítsanak ki környezeti érzékenységet, helyes szokásokat, viselkedési normákat
- neveljenek a hagyományok tiszteletére
- mutassanak követendő mintákat
- ösztönözzenek felelősségteljes cselekvésekre (tárják fel, hogy mit tehet a tanuló egyéni életében a környezeti problémák megoldása, megelőzése érdekében); tárják fel a tanulók számára a globális kérdések alapvető gazdasági, társadalmi hátterét, tegyék világossá a tanulók számára, hogy az ember a természet része, és csak akkor van esélye a boldogulásra, ha kész együttműködni környezetével, és nem uralkodni akar felette

Az iskola éves munkatervében rögzítjük, hogy az adott tanévben, mely tanórán kívüli tevékenységek működnek.

Szakkörök
Környezetvédelmi és Elsősegélynyújtó szakkör
A szakkör a kutató típusú, önállóan vizsgálódni szerető tanulók fejlesztésének színtere. A környezetvédelmi szakkörökön belül szervezünk tematikus szakköröket is (pl.: biokertész, gyógynövény, természetkutató stb.), vagy a tantárgyakkal megegyező szakköröket (kémia, biológia), melyek munkájába is be lehet építeni a környezeti nevelést.

Tanulói pályázatok – Egy-egy környezetvédelmi probléma, témakör önálló kutatására, feldolgozására. A tanulók motiválása történhet kiírásával, a legjobb munkák díjazásával. A születendő munka formája sokféle lehet: szakmai dolgozat, rajz, fotó, film, interjú, irodalmi alkotás.

Tábor – Lehetőség szerint olyan természetkutató tábort szervezünk, ahol konkrét gyakorlati problémát oldanak meg a tanulók (pl. monitoring, rekonstrukció, élőhely-térképezés, mérések stb.).
Az életmódtábor, sporttábor, sítábor az egészségnevelés fontos színtere. A tábor típusától függően fontos az illetékes önkormányzat, szakemberek megkeresése, véleményük kikérése. Lehetőleg ne táborozzunk védett területen, amennyiben ez elkerülhetetlen, a természetvédelmi hatósághoz kell folyamodni engedélyért.

Iskolai átfogó környezetvédelmi programok, projektek – Ennek keretein belül a tanulók kiderítik mennyire „zöld" az iskolánk, felmérést végezhetnek az iskolai víz-, fűtés-, világításrendszerről, az ezzel kapcsolatos költségekről, elkészíthetik a csepegő csapok térképét, kutathatják a hulladék kezelési módjait, az irodaszerek beszerzési módját és egészségkárosító hatásait, felhasznált mennyiségét, a büfé és a menza zöldítési tervét.

A környezet- és egészségvédelem jeles napjai - A természet-környezetvédelem és az egészségügy jeles napjairól a tanórákba beépítve, illetve külön programokat szervezve emlékezünk meg és tudatosítjuk a jelentőségüket. A nap jellegének megfelelő vetélkedőt, akciót vagy kirándulást szervezünk, illetve pályázatot írunk ki.

Március 22.	Víz Világnapja
Április 22.	Föld Napja
Április 30.	Méhek napja
Május 8.	Nemzetközi Vöröskereszt Napja

Május 10.	Madarak és Fák Napja
Május 31.	Dohányzásmentes Világnap
Június 5.	Környezetvédelmi Világnap
Szeptember 22.	Autómentes Nap
Szeptember 23.	Takarítási Világna
Október 4.	Állatok Világnapja
Október 15.	Nemzeti Gyaloglónap
Október 16.	Élelmezési Világnap
Október 31.	Takarékossági Világnap
November 17.	Füstmentes Nap
November	Fogászati hónap

Akciók – Egy-egy helyi környezeti probléma megoldására vagy jeles napokon olyan akciókat szervezünk, amelyek felhívják a lakóhelyünk közösségének figyelmét egy-egy helyi vagy globális környezeti problémára. A megmozdulást magunk szervezzük vagy csatlakozunk helyi vagy országos környezetvédő szervezetek akcióihoz (pl.: Takarítási világnap, Autómentes nap).

Kiállítások – Rendezünk iskolánkban nyitott, a nagyközönség által is látogatható környezetvédelmi kiállításokat (pl. szemétszobrászat, természeti értékeket, helyi problémákat bemutató kiállítás).

Iskolai „zöld médiumok" – Az iskolai könyvtárban külön polcot létesítünk a környezeti témakörökkel foglalkozó könyveknek, folyóiratoknak. Ezzel a megoldással a tanulók könnyebben átlátják a rendelkezésükre álló irodalmat, szívesebben kutatnak, olvasgatnak. Az iskolaújságban, lehetőséget adunk a diákokat foglalkoztató zöld hírek megjelentetésére.

Média – Fontos, hogy az iskola környezetvédelmi tevékenysége ismert és elismert legyen a helyi, illetve tágabb közösségben. Ezért szoros kapcsolatot tartunk a helyi médiával, és gondoskodunk az érdemi események, feltárt problémák, eredmények megismertetéséről.

Tanulmányi kirándulás – Egy- vagy többnapos tanulmányutat szervezünk egy-egy konkrét téma részletesebb megismerésére, egy-egy terület, táj megismerése céljából. Ellátogattunk kisebb-nagyobb gyerekcsoportokkal tanösvényekre, nemzeti parkokba, természetvédelmi területekre, vadasparkokba, botanikus kertekbe, múzeumokba. Minden osztályban legyen ez szervezési elv!

„Zöldesítés": A környezetvédelmi jeles napokhoz kapcsolva vagy önálló programként, a szülők illetve az iskola-közeli lakosság megnyerésével cserjék, fák ültetésével szépítjük környezetünket és a zajtól, portól védjük szervezetünket.

Szelektív hulladékgyűjtés - A helyi hatóságok bevonásával megszervezzük az egész iskolára kiterjedő szelektív hulladékgyűjtést és elkülönített elszállítást legalább a papírhulladék, a szárazelem, használt olaj és a szerves hulladék vonatkozásában.

Vetélkedők, tanulmányi versenyek - Az érdeklődő, ambiciózus tanulókat arra ösztönözzük, hogy vegyenek részt helyi, regionális és országos versenyeken.

Általános iskola 5-6. évfolyam	Herman Ottó Országos Biológia Verseny
Általános iskola 7-8. évfolyam	Elsősegélynyújtó verseny

Városismereti program - A Diákönkormányzattal való együttműködés keretében olyan programokat szervezünk, amelynek során megismerhetik a gyerekek a szűkebb és tágabb környezet jellemző épületeit, tereit és egyéb objektumait. Az ismereteket vetélkedők, illetve kiállítások (Árpád-nap) formájában rögzíttetjük a tanulókkal.

Kapcsolattartás külső segítő partnerekkel - A tanulók a helyi környezet- és természetvédő civil szervezettel (Kertbarátok Köre) tartanak kapcsolatot, ifjúsági tagozatként aktívan be is kapcsolódhatnak a mozgalomba. A közeli ABC áruház vezetőjének engedélyével próbavásárlást rendezünk, hogy a tanulók ismerkedjenek a reklámok fogásaival, a fogyasztói szokásokkal. Civil szervezetek segítségével a gyerekeknek természetvédelmi akadályversenyt szervezünk.

Művészeti csoportok, ünnepségek - A művészetek iránti érdeklődést kihasználva egy-egy problémára a művészet eszközeivel is ráirányítjuk a figyelmet. Irodalmi műsor pl. Föld napja alkalmából.

Kézműves foglalkozás - A természet adta anyagok (termések, levelek, tollak, csigaházak...), illetve az újrahasznosítható hulladék-anyagok felfelhasználásával különböző díszeket, kompozíciókat készítünk, amelyekből kiállítást, illetve kirakodóvásárt szervezünk (pl.: Angyalfiavásár)

Diákönkormányzati nap - A gyermeknapon a „sportos" programok is fontos szerepet kapnak, így az egész napos programnak környezet-egészségügyi vonatkozása is van.

Sportnap - a szülőkkel összefogva egész napos családi sportnapokat szerveznek az osztályok a hétvégéken.

Napközis szabadidős foglakozások: séta a környéken, termések gyűjtése.

ISK szervezések: délutánonként változó évfolyam-összetételben iskolai bajnokságok szervezése.

Látogatások: állatkertben, múzeumban, botanikus kertben, arborétumban, tanyán, nemzeti parkban, szeméttelepen, hulladékégetőnél, szennyvíztisztító telepen, papírgyárban. Ennek során előre megadott szempontsor vagy feladatlap segítségével a gyerekeket az önálló felfedezésre, az ismeretek önálló feldolgozására buzdítjuk.

Előadások – Az ÖKO-nap eseményeinek részeként környezet-egészségügyi témában jártas szülőket vagy szakembereket, esetleg volt tanítványokat hívunk meg előadóként.

Filmklub: környezetvédelmi, egészségügyi problémákat tárgyaló filmek megnézése és utána beszélgetés, véleménycsere.

Szülői értekezletek: utalás a környezet-egészségvédelem néhány fontos elemére.

Szülői fórum: Egészséges táplálkozás, drogprevenció, lelki egészség, háztartási környezetvédelem.

Kedvezményes növényvásár: A civil partnerek segítségével, tavasszal, a lakosok motiválása a szebb, virágosabb kiskertek, erkélyek kialakítására.

4.4. Szempontok a módszerek kiválasztásakor

- alkalmazkodjanak az életkori sajátosságokhoz
- vonjanak be minél több tanulót
- az iskola keretein túl is legyenek hatással
- a természetben szervezett tevékenységek száma a lehető legtöbb legyen
- alapvetően pozitív szemléletet tükrözzenek, kerüljük a katasztrófapedagógiát; élménypedagógiával élünk ahol csak lehetséges
- a lakóhelyi vagy közeli konkrét példára alapozzanak, kötődjenek a napi élethez
- nyújtsanak sok élményt a tanulónak
- az érzelmeken át hassanak
- a személyes megtapasztaláson alapuljanak

- együttműködésen alapuljanak (teljes tantestület, egyéb iskolai dolgozók, külső szövetségek, szülők stb.)
- alapozzanak a korosztály kíváncsiságára, versenyszellemére, öntevékenységére, megismerési vágyára, korszerű technikai ismeretére
- legyen bennük sok játékos elem

4.5. Módszerek

- Játékok
- Szituációs
- Memóriafejlesztő
- Kombinációs
- Érzékelést fejlesztő
- Ráhangolást segítő
- Bizalomerősítő
- Kapcsolatteremtést segítő
- Drámapedagógia
- Modellezés
- Hatásvizsgálatok
- Rendszermodellezés
- Előrejelző
- Működő modellek készítése, elemzése
- Riport módszer
- Kérdőíves felmérés
- Direkt riportok, interjúk
- Fotóriport
- Projektmódszer
- Akció projektek produktummal
- Terepgyakorlati módszerek
- Terepgyakorlatok
- Táborok
- Térképkészítés
- Egyszerű megfigyelések
- Célzott megfigyelések, mérések
- Aktív, kreatív munka
- Természetvédelmi és fenntartási munkák
- Rekonstrukciós munkák
- Madárvédelmi feladatok
- Szelektív hulladékgyűjtés
- Rend- és tisztasági verseny

- Közösségépítés
- Csoportszervezés a környezet-egészségügyi nevelés érdekében
- Művészi természet megközelítések
- Vizuális művészet a környezeti nevelésben
- Irodalmi alkotások
- Zeneművészet
- Fotóművészet
- Táncművészet
- Népművészet
- Esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése
- A tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén

5. Taneszközök

A környezetvédelmi vizsgálódásokhoz:
Víz-és talajvizsgáló készlet, savas eső felfogó tartály, mérőhenger, Petri-csészék, kémcsövek, szűrők, határozók, mikroszkópok, tárgylemezek, fedőlemezek, indikátorok (alumínium, ammónia, kémhatás, nitrát, olaj, ólom, vízkeménység), glicerin, cellux.

Elsősegély készlet - mentőláda alapkészlete
10 öntapadó sebtapasz, 3 közepes méretű steril kötszer, 1 nagyméretű steril kötszer, 1 extra- nagy steril kötszer, 1 steril szempárna, 2 háromszögletű kötöző-kendő, 2 krepp-kötöző-tekercs, 6 biztosítótű, eldobható műanyag kesztyű, olló, csipesz, Betadine.

Applikációs képek:
Veszélyes, mérgező, gyúlékony anyagok, radioaktív anyagok, oxidálószerek.

6. Iskolai környezet

A példamutató iskolai környezet tényezői

- termek, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága és esztétikus kialakítása
- növények, élősarok
- anyag- és energiatakarékos, környezetbarát iskolaműködtetés
- egészséges élelmiszereket árusító iskolai büfé
- gyalogos és kerékpáros közlekedés ösztönzése
- szelektív hulladékgyűjtés
- pedagógusok és technikai dolgozók példamutatása
- iskolai médiumok zöld rovatai

7. Kommunikáció

Iskolán belül:
Munkaértekezletek, faliújság, felelősök rendszere (DÖK), egyéni beszélgetések, iskolarádió, évfolyamközösségi-órák
Iskolán kívül:
Az iskola honlapja, facebook csoportja, szülői értekezletek, SZMK-megbeszélések, szórólapok a lakosoknak, térségi tv csatorna, helyi újság, önkormányzati nyílt ülések, elektronikus levelek, e-napló

8. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos terv

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának célja, hogy a tanulók

- ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát;
- ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat.
- ismerjék fel a vészhelyzeteket;
- tudják a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit;
- sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat;
- ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével;
- sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos kiemelt feladatok:

- a tanulók korszerű ismeretekkel és az azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek elsősegély-nyújtási alapismeretek területén;
- a tanulóknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük elsősegély-nyújtás alapismereteit;
- a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten – a tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások keretében – foglalkoznak az elsősegély-nyújtással kapcsolatos legfontosabb alapismeretekkel.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos feladatok megvalósításának elősegítése érdekében

- az iskola kapcsolatot épít ki az Országos Mentőszolgálattal, Magyar Ifjúsági Vöröskereszttel és az Ifjúsági Elsősegélynyújtók Országos Egyesületével;
- tanulóink bekapcsolódnak az elsősegély-nyújtással kapcsolatos iskolán kívüli vetélkedőkbe;

- támogatjuk a pedagógusok részvételét 30 órás, elsősegély-nyújtási ismeretekkel foglalkozó továbbképzésen.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítását elsősorban a következő tevékenységformák szolgálják:

- a helyi tantervben szereplő alábbi tantárgyak tananyagaihoz kapcsolódó alábbi ismeretek:

Tantárgy	Elsősegély-nyújtási alapismeretek
biológia	rovarcsípések légúti akadály artériás és ütőeres vérzés komplex újraélesztés
kémia	mérgezések vegyszer okozta sérülések savmarás égési sérülések forrázás szénmonoxid mérgezés
fizika	égési sérülések forrázás
testnevelés	magasból esés

- az ötödik-nyolcadik évfolyamon a közösségi nevelés órákon feldolgozott elsősegély-nyújtási ismeretek: teendők közlekedési baleset esetén, segítségnyújtás baleseteknél; a mentőszolgálat felépítése és működése; a mentők hívásának helyes módja; valamint az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségének igénybe vétele félévente egy alkalommal az ötödik-nyolcadik évfolyamon egy-egy közösségi nevelés óra megtartásában az elsősegély-nyújtási alapismeretekkel kapcsolatosan.

Az egészségnevelést szolgáló egyéb (tanórán kívüli) foglalkozások:

- évente egy egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegély-nyújtással foglalkozó projektnap (témanap) szervezése az alsó és a felső tagozatos tanulók számára.

Helyi tanterv

Helyi tantervünk elvei:
Érvényesüljön

- a gyermek- és személyiségközpontúság,
- az individuális nevelési-oktatási eljárások,
- a személyiségfejlesztő szemlélet,
- az etnikai másságból adódó különbözőségek figyelembevétele.
- a sérülésspecifikusság (SNI),
- a terápiás szemlélet (SNI).

Átjárhatóság az egyes iskolatípusok között
Az egyes iskolák közötti átjárhatóságot biztosítani kell minden nevelési-oktatási intézménynek. Ezt segítik elő a különböző műveltségi blokkok osztályfokokra bontott, meghatározott követelményrendszerei, valamint a vizsgarendszer kialakítása.
Mindezek mellett lehetőséget kell teremteni a különböző iskolatípusokból való átjárásra is. A sajátos nevelési igényű tanulóink esetében ez az adekvát szakértői bizottság komplex vizsgálata, határozata és követő - kontroll vizsgálatai alapján kerülhet megvalósításra.

1. Az értékelés rendszere

1.1. A tanítási-tanulási folyamat értékelése

A pedagógiai fejlesztő tevékenység tudatossága azt kívánja, hogy mindenkor tudjuk, hogy hol tartanak, hogyan fejlődnek tanítványaink, ezért az ellenőrzés értékelés a nevelési folyamat szerves része. Az iskola a nevelő és oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanulók tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését.

A pedagógiai értékelésben visszajelzéseket szervezünk a célrendszerből kiindulva a tanulóban kialakult változásokról, hogy a tanítás-tanulás, s a nevelés egész rendszerét optimalizálhassuk, javíthassuk. Iskolánkban cél, hogy minden tanítványunk a lehetőségeinek optimumáig jusson el az értelmi a testi és az erkölcsi fejlődésében.
A reális ösztönző, fejlesztő értékelés az első munka-értékrendet képviseli a kibontakozó személyiségű tanuló számára. Az értékelés egész életre szólóan befolyásolja a tanulók munkához való viszonyát.
A pedagógiai értékelés legáltalánosabb funkciója az önértékelési képesség kialakítása.

A tanulmányi teljesítményének értékelésénél a tantárgyi tantervi követelmények jelentik a viszonyítási alapot. A követelmények azt a teljesítményszintet jelzik, amelyet egy-egy tantárgy vagy valamely anyagrész tanulása során várunk el a tanulótól.
A gyermeki teljesítmények értékelése többelemű rendszer, melyben érvényesül az egyén önmagához viszonyított fejlődésének tükrözése, a munkához, tanuláshoz való viszonyának figyelembevétele, a tárgyi tudás egzakt mérése és a képességekben, készségekben bekövetkező változások regisztrálása.

1.1.1. Az iskolai tudás mérésének-értékelésének rendje

Meggyőződésünk, hogy a véletlen tényezők hatásának csökkentésére a leghatásosabb módszer, ha az egy alkalomra korlátozódó értékelések helyett vagy mellett a folyamatos értékelést alkalmazzuk, s mindvégig differenciált értékelésre törekszünk, és körülhatároltan **megkülönböztetjük a diagnosztikus, a formatív és szummatív mérési-értékelési funkciót.**
A lezáró-minősítő értékelést a tanulási folyamat nevezetes szakaszainak a befejezésekor alkalmazzuk (pl.: tanítási témák). Következésképpen a minősítő értékelésben globális képet próbálunk adni a tanulóról, azt próbáljuk kifejezni, hogy egy-egy hosszabb tanulási periódus végén milyen mértékben tett eleget a tanuló a tanulási követelményeknek. Ezért a minősítő értékelés során szerzett érdemjegy súlyozottan számít a tanulmányi munka értékelésében. **Éppen ezért a nevelők a felmérő dolgozatok várható időpontját előre kötelesek ismertetni a diákokkal, a hiányzó tanulónak lehetőséget kell biztosítani a dolgozat pótlására. Az egyenletes terhelés érdekében a felméréseket úgy kell megszervezni, hogy egy tanítási napon kettőnél több felmérőt ne kelljen egy diáknak írnia.**

Az átfogó értékelés a pedagógiai szakaszokhoz igazodóan történik.
A megbízható értékelési rendszer alapfeltétele, hogy az iskola műveltségi területenként kidolgozott, részletes követelményrendszerrel dolgozzon. A követelményrendszert, benne külön megjelölve az alapkövetelményeket, évfolyamonkénti lebontásban a tanulókkal ismertetni kell.
Az alapkövetelmény az a szükséges tudás, képesség és készség, amely a továbbhaladás feltétele. Tartalmi alapja a Nemzeti Alaptanterv fejlesztési feladatai.
Az értékelés módjai: A tanári értékelés lehet szóbeli vagy írásbeli.

Az előírt követelmények teljesítését a nevelők az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.

A magyar nyelv, magyar irodalom, matematika, környezetismeret tantárgyakból az első-negyedik évfolyamon, a tanév végén a tanulók a követelmények teljesítéséről átfogó írásbeli dolgozatban is tanúbizonyságot tesznek.

A következő elméleti jellegű tantárgyak: magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv, matematika, környezetismeret, természettudomány, történelem, fizika, kémia biológia, földrajz ellenőrzésénél:

- a nevelők a tanulók munkáját egy-egy témakörön belül szóban és írásban is ellenőrizhetik;
- az egyes témakörök végén a tanulók az egész téma tananyagát és fő követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak.
- az ének-zene, a vizuális kultúra, a digitális kultúra, a technika és tervezés tantárgyból félévente, valamilyen gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva,
- a többi tantárgy esetében pedig egy-egy témakörön belül.

A testnevelés követelményeinek elsajátítását csak gyakorlati tevékenység révén ellenőrizzük.
A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez; emellett azonban figyelembe veszik azt is, hogy a tanulói teljesítmény hogyan változott - fejlődött-e vagy hanyatlott - az előző értékeléshez képest.

A tanulók tanulmányi munkájának értékelése az egyes évfolyamokon a különböző tantárgyak esetében a következők szerint történik:

- Az első évfolyamon, valamint a második évfolyam első félévében minden tantárgy esetében csak szöveges értékelést alkalmazunk.
- A második évfolyamon a második félévben, valamint a harmadik-nyolcadik évfolyamon a tanulók teljesítményét, előmenetelét év közben minden tantárgyból érdemjegyekkel minősítjük. Ez alól kivétel: az etika (ld. a táblázat)

Az első évfolyamon félévkor és év végén, a második évfolyamon félévkor szöveges minősítéssel kell kifejezni, hogy a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített, illetve felzárkóztatásra szorul. A második évfolyamon a tanév végén, és a további évfolyamokon a tanulók értékelése osztályzattal történik.
Az újonnan belépő tantárgyak esetében félévkor szöveges értékelést alkalmazunk.
Ezen kívül a tanulók minden évfolyamon negyedévenként átfogó szöveges értékelést kapnak. (A mellékletben találhatók a tantárgyak értékelő lapjai.)

Szöveges értékelés:

A szöveges értékelést az alábbi szempontok alapján végezzük:

- Milyen mértékben sikerült a tanulóknak a tantervekben meghatározott fejlesztési követelményeknek megfelelni
- Mennyit fejlődtek a tanuló képességei az előző értékelés óta?
- Milyen a tanuló szorgalma, aktivitása a tantárgy tanítása során?
- A tanév végén az előírt követelményeknek milyen mértékben felelt meg?

A szöveges minősítés a tanuló teljesítményétől függően a következő lehet:

kiválóan teljesített, ha optimális a haladása a meghatározott fejlesztési feladatok teljesítéséhez.
jól teljesített, ha a meghatározott fejlesztési feladatok többségének megfelel.
megfelelően teljesített, ha a meghatározott fejlesztési feladatoknak - a továbbhaladást biztosító mértékben - még önállóan eleget tesz.
felzárkóztatásra szorul, ha a meghatározott fejlesztési feladatok teljesítésének ütemében súlyos elmaradás tapasztalható, egyéni fejlesztésre szorul.

- A második évfolyamon év végén, valamint a harmadik - nyolcadik évfolyamon félévkor és év végén a tanulók teljesítményét, előmenetelét osztályzattal minősítjük.
- A második évfolyamon év végén, valamint a harmadik-nyolcadik évfolyamon félévkor és év végén a tanuló osztályzatát az adott félév során szerzett érdemjegyek, illetve a tanuló év közbeni tanulmányi munkája alapján kell meghatározni.
- A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt az adott tantárgyat tanító nevelő értesíti az ellenőrző könyvön, illetve az e-ellenőrzőn keresztül.
- A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók írásbeli dolgozatainak, feladatlapjainak, tesztjeinek értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok alapján végzik el a szaktárgyat tanító nevelők:

A szöveges értékelés alkalmazása mellett a tanév során alkalmazható az érdemjeggyel történő értékelés is. Ebben az esetben az osztályzatok átváltásának rendje a következő:

Osztályzat	Százalék 1 - 6. o.	Szöveges értékelés
1	0 -33%	Fejlesztésre szorul
2	34 -50%	Fejlesztésre szorul
3	51 - 75%	Megfelelően teljesített
4	76 - 90%	Jól teljesített
5	91 -100%	Kiválóan teljesített

Osztályzat	Százalék 7 - 8. o.	Szöveges értékelés
1	0 - 35 %	Fejlesztésre szorul
2	36 - 52 %	Fejlesztésre szorul
3	53 - 76 %	Megfelelően teljesített
4	77 - 90 %	Jól teljesített
5	91 - 100 %	Kiválóan teljesített

A gyógypedagógiai tagozaton minden évfolyamon az 1-6. évfolyamra érvényes értékeket alkalmazzák a pedagógusok az értékelés során.

1.1.2. Az értékelés formái

- Évfolyamtesztek (egységes iskolai mérések)
- A tanmenetekben meghatározott felmérő dolgozatok, tudáspróbák (lehetnek központilag vagy a munkaközösség által készítettek)
- Szóbeli beszámoltatás, felelet
- Rövid írásbeli felelet
- Témazáró dolgozat
- Tanítási órákon végzett munka
- Önálló kutató- és gyűjtőmunka, beszámolók
- Versenyeken, vetélkedőkön (sport, tanulmányi) nyújtott teljesítmény
- Alkotómunka eredményei, művészeti produktumok
- Kísérletek

Az érdemjegyet minden esetben és azonnal az e-naplóba be kell vezetni.

Értékelés osztályzattal:

jeles (5) - ha a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tesz. Ismeri, érti és tudja a tananyagot, saját szavaival ki tudja fejezni a szabály-, törvényszerűség lényegét. Tud szabadon önállóan beszélni, bátran mer visszakérdezni.

jó (4) - ha a tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával eleget tesz. Definíciói szó szerint megtanultak, apróbb bizonytalanságai vannak, kisebb előadási hibákat vét.

közepes (3) - ha a tantervi követelményeknek pontatlanul, néhány hibával tesz eleget, többször szorul nevelői segítségre, kiegészítésre. Ismeretei felszínesek, kevésbé tud önállóan dolgozni, beszélni.

elégséges (2) - ha a tantervi követelményeknek csak súlyos hiányosságokkal tesz eleget, de a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártasságokkal rendelkezik. Akar, de nem tud önállóan dolgozni.

elégtelen (1) - ha a tantervi követelményeknek nevelői útbaigazítással tud eleget tenni, nem rendelkezik a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártasságokkal. Képtelen (nem akar) az önálló feladatvégzésre.

A tanulók munkájának, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból egy-egy témakörön belül minden tanulónak legalább két érdemjegyet kell szereznie. Ha a témakör tanítása hosszabb időt vesz igénybe, minden tanuló munkáját havonta legalább egy érdemjeggyel kell értékelni.

Az e-naplóban alkalmazott értékelések súlyozása:

- Írásbeli témazáró 150%
- Írásbeli röpdolgozat 100%
- Szóbeli felelet 100%
- Beszámoló 50%
- Gyakorlati feladat 100%
- Házi feladat hiány 1%
- Házi dolgozat 50%
- Projektmunka 100%
- Órai munka 25%
- Másik intézményből hozott értékelés 100%
- Gyakorlati témazáró 150%

- Órai feladat 25%
- E-learning feladat 25%
- Feladatlap 50%
- Tesztfeladat 50%
- Nyelvi feladat 50%

A súlyozást a rendszer a későbbiekben figyelembe veszi az átlag számítások esetében.

A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt a tárgyat tanító nevelő értesíti az e-ellenőrzőn keresztül. A szülő/gondviselő kérésre, az e-napló aktuális bejegyzéseiről, nyomatott, hitelesített példány kaphat az osztályfőnöktől.

A félévi és év végi minősítő értékelések előtt egy hónappal a továbbhaladáshoz szükséges (minimum) ismeretekkel nem rendelkező tanulók szüleit értesíteni kell a tényről, s a felzárkóztatás lehetőségeiről.

1.1.3. Mit és mikor értékelünk?

- A tantárgyi követelmények teljesítését;
- A tanulók önmagukhoz mért fejlődését;
- A tanuló magatartását;
- A tanuló szorgalmát;
- A tanuló iskolán kívülről hozott, iskolai követelményeken túli tudását ;

Az értékelés rendszerességére vonatkozó eljárásokat a nevelőtestület egyezteti az alábbiak szerint:
Az első évfolyamon a szöveges értékelés rendszerességét negyedévi, félévi, háromnegyedévi és év végi tájékoztatásban állapítja meg.
Második-nyolcadik évfolyamon az érdemjeggyel történő értékelés mellett negyedévenként szöveges értékelést is kapnak a tanulók.

1.1.4. Egyes tantárgyak tanügyigazgatási bejegyzései

	Etika/ hittan-, erkölcstan	Sakkpalota
1. évf.	szöveges ért.*	részt vett
2. évf.	szöveges ért.	részt vett
3. évf.	szöveges ért.	részt vett
4. évf.	szöveges ért.	részt vett
5. évf.	szöveges ért.*	

6. évf.	szöveges ért.
7. évf.	szöveges ért.
8. évf.	szöveges ért.

1.2. A magatartás értékelése

A magatartás kifejezés nem csupán a viselkedésre utal, hanem az erkölcsi vonások állandóságára.
A magatartás osztályzat az életkorhoz mérten a tanuló fegyelmezettségét, a tanuláshoz, önmagához, a felnőttekhez és a társadalomhoz való viszonyulását, felelősségérzetét értékeli.
A viszonyítási alapot az iskola nevelési követelményei és a házirendben foglaltak jelentik.
A magatartás értékelése során is fontos a tanulók önértékelése, a pedagógiai értékelés legfontosabb céljának megfelelően.
A szülők alaposabb tájékoztatása érdekében a magatartás és a szorgalom havonkénti osztályzattal való értékelése mellett negyedévenként írásban tájékoztatjuk a szülőket a tanuló magatartásbeli és jellemfejlődéséről.

Az osztályzat

példás (5) – ha fegyelmezettsége: nagyfokú, állandó, másokra pozitívan kiható
- viselkedéskultúrája, hangneme: kifogástalan, példaértékű, tiszteletttudó, udvarias
- hatása a közösségre, társas kapcsolatai: pozitív, aktív, kezdeményező, segítőkész
- a házirend betartása: betartja és másokat is arra ösztönöz
- felelősségérzete: nagyfokú felelősségtudat jellemzi

jó (4) – ha fegyelmezettsége: megfelelő, még nem teljesen sajátja
- viselkedéskultúrája, hangneme: kevés kivetnivalót hagy maga után
- hatása a közösségre, társas kapcsolatai: jóindulatú, részt vesz, de befolyást nem gyakorol
- a házirend betartása: néha hibázik
- felelősségérzete: időnként feledékeny

változó (3) – ha fegyelmezettsége: kifogásolható, másokat zavaró, gyenge, ingadozó, igyekszik változni
- viselkedéskultúrája, hangneme: udvariatlan, nyegle

- hatása a közösségre, társas kapcsolatai: ingadozó, közömbös, vonakodó, nem árt
- a házirend betartása: részben tartja be
- felelősségérzete: ingadozó

rossz (2)
- ha fegyelmezettsége: erősen kifogásolható, másokat erősen zavaró, negatív
- viselkedéskultúrája, hangneme: durva, romboló, goromba, közönséges, heves, hangoskodó
- hatása a közösségre, társas kapcsolatai: negatív, goromba, megfélemlítő, ártó
- a házirend betartása: sokat vét ellene
- felelősségérzete: felelőtlen, megbízhatatlan

Az igazgatói figyelmeztetést megelőzően a gyermek, szülő, osztályfőnök, igazgató beszéljék meg, hogy milyen lehetőséget látnak a pozitív változásra.
A vitás esetekben a magatartás értékelésében az osztályozó konferencia dönt.

1.3. A szorgalom értékelése

A szorgalom jegy a tanuló egyéni képességeihez mérten a tanulmányi feladatokhoz, a munkához való viszonyát, munkavégzését, a társakkal való együttműködését, feladatvállalását és kötelességtudatát értékeli.

példás (5)
- ha tanulmányi munkája: céltudatos, törekvő, igényes, odaadó
- munkavégzése: kitartó, pontos, megbízható, önálló
- kötelességtudata: kifogástalan, precíz
- többletmunkája: rendszeres

jó (4)
- ha tanulmányi munkája: figyelmes, igyekvő
- munkavégzése: rendszeres, többnyire önálló
- kötelességtudata: megfelelő, néha ösztökélni kell
- többletmunkája: előfordul

változó (3)
- ha tanulmányi munkája: ingadozó
- munkavégzése: rendszertelen, hullámzó, önállótlan
- kötelességtudata: gyakran megfeledkezik a feladatairól
- többletmunkája: ritkán van

hanyag (2)
- ha tanulmányi munkája: hanyag, nemtörődöm
- munkavégzése: megbízhatatlan, gondatlan
- kötelességtudata: nincs feladattudata, közömbös

- többletmunkája: egyáltalán nincs

A gyakorlat megerősített bennünket abban, hogy a szokásos havonkénti osztályzatok mellett szükséges, hogy rendszeres időközökben (például negyedévenként) írásban szöveges tájékoztatást kapjanak a szülők a tanulók magatartásbeli és jellem fejlődéséről illetve szorgalmáról. Az értékelő lap a mellékletben található.

2. A tanulmányok alatti vizsgák szabályai

Iskolánkban az alábbi tanulmányok alatti vizsgákat szervezzük:

- osztályozóvizsga,
- különbözeti vizsga
- pótlóvizsga,
- javítóvizsga.

Osztályozóvizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha

- a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól fel volt mentve,
- engedély alapján egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tehet eleget,
- ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen a kétszázötven tanítási órát meghaladja, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet,
- ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet.

Különbözeti vizsgát kell tennie a tanulónak annak megállapítása céljából, hogy a tanuló rendelkezik-e a tanulmányok folytatásához szükséges ismeretekkel.

- iskolaváltáskor,
- egyik tanulmányi területről egy másikra átmenetkor az addig nem tanult vagy alacsonyabb fokon tanult tárgyakból

Pótlóvizsgát tehet a tanuló, ha valamely vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné.

Javítóvizsgát tehet a tanuló, ha a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból – elégtelen osztályzatot kapott.

A tanulmányok alatti vizsgákat a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet előírásaiban szereplő szabályok szerint kell megszervezni.

A vizsgák időpontját, helyét és követelményeit az érintett tanulók szüleivel

- osztályozó vizsga esetén a vizsgák időpontja előtt legalább két hónappal,
- javítóvizsga esetén a tanév végén (bizonyítványosztáskor)

közölni kell.

Az osztályozó és javítóvizsgák követelményeit az iskola helyi tantervében (a kerettantervben) szereplő követelmények alapján a nevelők szakmai munkaközösségei, illetve – amelyik tantárgynál nincs munkaközösség – a szaktanárok állapítják meg.

A **tanulmányok alatti vizsgákon** az alábbi **tantárgyakból** kell írásbeli, szóbeli vagy gyakorlati vizsgarészeket tenniük a tanulóknak:

Tantárgy	írásbeli	szóbeli	gyakorlati
	vizsga		
Alsó tagozat 1 – 2. évfolyam			
Magyar nyelv és irodalom	**írásbeli**	**szóbeli**	
Matematika	**írásbeli**	**szóbeli**	
Alsó tagozat 3 – 4. évfolyam			
Magyar nyelv és irodalom	**írásbeli**	**szóbeli**	
Matematika	**írásbeli**	**szóbeli**	
Környezetismeret	**írásbeli**	**szóbeli**	
Felső tagozat 5 – 6. évfolyam			
Magyar nyelv	**írásbeli**	**szóbeli**	
Irodalom	**írásbeli**	**szóbeli**	
Idegen nyelv	**írásbeli**	**szóbeli**	
Matematika	**írásbeli**	**szóbeli**	
Történelem	**írásbeli**	**szóbeli**	
Természettudomány	**írásbeli**	**szóbeli**	
Felső tagozat 7 – 8. évfolyam			
Magyar nyelv	**írásbeli**	**szóbeli**	
Irodalom	**írásbeli**	**szóbeli**	
Idegen nyelv	**írásbeli**	**szóbeli**	
Matematika	**írásbeli**	**szóbeli**	
Történelem	**írásbeli**	**szóbeli**	
Fizika	**írásbeli**	**szóbeli**	
Kémia	**írásbeli**	**szóbeli**	
Biológia-egészségtan	**írásbeli**	**szóbeli**	
Földrajz	**írásbeli**	**szóbeli**	
Digitális kultúra		szóbeli	gyakorlati

A készségtantárgyak esetén a tantárgy sajátosságaitól függően szervezzük a vizsgákat.

3. Az iskolába jelentkező tanulók felvételének és átvételének elvei

Iskolánk a kötelező beiskolázási körzetéből - melyet az iskola fenntartója határoz meg - minden jelentkező tanköteles korú tanulót felvesz.

Az első osztályba történő beiratkozás feltétele, hogy a gyermek az adott naptári évben a hatodik életévét augusztus 31. napjáig betöltse.

Az első évfolyamba történő beiratkozáskor be kell mutatni:

- a szülő személyi igazolványát;
- a gyermek lakcímkártyáját;
- az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító óvodai igazolást;
- a gyermek egészségügyi könyvét a gyermekorvos felvételi javaslatával;
- szükség esetén a szakértői bizottság véleményét.

A második-nyolcadik évfolyamba történő felvételnél be kell mutatni:

- a szülő személyi igazolványát;
- a gyermek lakcímkártyáját;
- az elvégzett évfolyamokat tanúsító bizonyítványt;
- az előző iskola által kiadott átjelentkezési lapot.

Az iskola beiratkozási körzetén kívül lakó tanulók átvételéről a szülő kérésének, a tanuló előző tanulmányi eredményének, illetve magatartás és szorgalom érdemjegyeinek, valamint az adott évfolyamra járó tanulók létszámának figyelembe vételével az iskola igazgatója dönt.

Ha az átvételt kérő körzeten kívüli tanuló előző tanév végi osztályzatának átlaga 3,5 alatt van, illetve magatartása vagy szorgalma rossz, hanyag vagy változó minősítésű, az igazgató a tanuló felvételéről szóló döntése előtt kikéri az igazgatóhelyettesek és az érintett évfolyam osztályfőnökeinek véleményét.

Az iskolába beadott felvételi kérelmeket a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben meghatározott sorrendben kell teljesíteni.

Amennyiben iskolánk - a rendeletben megadott sorrend szerint - az összes felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, akkor az érintett csoportba tartozók között sorsolás útján kell dönteni. A sorsolás lebonyolításának részletes szabályait a házirend tartalmazza.

A második-nyolcadik évfolyamba jelentkező tanulónak - az iskola helyi tantervében meghatározott követelmények alapján összeállított - szintfelmérő vizsgát kell tennie azokból a tantárgyakból, amelyeket előző iskolájában - a bizonyítvány bejegyzése alapján - nem tanult. Amennyiben a tanuló bármely tantárgyból a szintfelmérő vizsgán az előírt követelményeknek nem felel meg, a vizsgát az adott tantárgyból két hónapon belül megismételheti. Ha az ismételt vizsgán teljesítménye újból nem megfelelő, az évfolyamot köteles megismételni, illetve tanév közben az előző évfolyamra beiratkozni.

4. A jutalmazás és kitüntetés hagyományai

- Az a nyolcadikos tanuló, aki a Házirendben előírt követelményeknek megfelelt, nyolc éven át kitűnő tanuló volt, a ballagási ünnepélyen megkapja az Árpád érmét és emléklapot, mely az iskola legmagasabb elismerése.
- Az a nyolcadikos tanuló, aki kiemelkedő tanulmányi teljesítménye mellett területi, megyei vagy országos szintű sportversenyeken jelentős eredményt ér el, a „Jó tanuló, jó sportoló" címet és a vele járó kupát kaphatja meg.
- Az a tanuló, aki a tanév során területi, megyei vagy országos szintű sportversenyen jelentős eredményt ér el, a „Kiváló sportoló" címet s a vele járó kupát kaphatja meg.
- Az a tanuló (alsó illetve felső tagozatos), aki a tanév során kiemelkedő tanulmányi eredményt ér el, iskolai, körzeti megyei vagy országos tanulmányi versenyen jelentős eredményt ér el, és az osztályfőnök általi felterjesztést a nevelőtestület jóváhagyja, a tanévzárón „Az év tanulója" címet s a vele járó jelentős jutalmat kaphatja meg.
- Az a tanuló, aki jeles vagy kitűnő év végi eredményt ér el, a tanévzárón jutalomkönyvet kaphat.
- Az az osztály, melynek minden tanulója eredményesen zárja a tanévet a „bukásmentes osztály" kitüntető címet nyerheti el.
- Az az osztály, melynek tanulói a legeredményesebbek a tanév során a környezet védelmében végzett munkában, a tanévzárón a „Legzöldebb osztály" kitüntető címet nyeri el, s használhatja a következő tanévben.
- Az a tanuló, aki a kiemelkedő tevékenységet végez az osztály-, évfolyam-, vagy iskolai közösségért, év végén részt vehet a „Reggeli az igazgatóval" elnevezésű rendezvényen

A tanulók fegyelmi ügyeivel kapcsolatos eljárásrendet az intézményi Házirendben szabályoztuk.

5. Az otthoni (napközis és tanulószobai) felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok maghatározásának elvei és szabályai

Meggyőződésünk, hogy az iskolán kívüli munka, házi feladat megoldásával járó, önálló tanulási tevékenység javítja a tanulói motivációt, fejleszti a készségeket, és - bizonyos esetekben - egyértelműen javítja, növeli a tanulói teljesítményt is. A sikeresen megoldott házi feladat egyike lehet azon faktoroknak, amelyek az iskola és az iskolai oktatással kapcsolatos pozitív attitűdöt kialakítják. A „képes vagyok rá" érzésének átélésével hozzájárul a pozitív énkép formálódásához, az önbizalom erősödéséhez.
Ennek érdekében a következő elvi megállapodásokat, illetve szabályozókat rögzítjük:
a házi feladat legyen a curriculum (tanterv) integráns része;

- a házi feladatnak alkalmazkodnia kell a tanulók képességeihez, illetve a tanulóknak mindig elegendő időt kell biztosítani az adott feladat elkészítésére;
- indokolt esetben a tanulóknak személyükre szóló, azaz individualizált feladatokat kell kapniuk;
- a házi feladat teljesíthető elvárást jelentsen a tanuló számára, melyre naponta kb. 1 óránál többet ne kelljen fordítania;
- a házi feladatokkal a nevelők az egyes tantárgyak ismeretanyaga elsajátításának megkönnyítésére törekedjenek, a házi feladat típusának megválasztása a következő megfontolásokon alapuljon:
  - az órákon megtanultakat kívánjuk erősíteni, megszilárdítani;
  - vagy adott témában a tanulók különféle készségeit akarjuk fejleszteni, begyakoroltatni;
  - szorgalmi feladatokkal az önálló ismeretszerzésre, búvárkodásra, a tanultak kiegészítésére, önművelésre ösztönözni
- a házi feladat elkészítéséhez, a tanulásban nyújtott segítség folyamán vegye figyelembe a nevelő, hogy a tanuló mely érzékszervét használja szívesebben, hogy az auditív, vizuális, taktilis eszközöket részesíti-e előnyben;
- a nevelő jelölje meg a tanuláshoz szükséges forrásokat, megoldási módokat;
- az önálló tanulás során kialakuló rutin, tanulási technika nyújtson megfelelő alapokat az élethosszig tartó tanuláshoz;
- A 3-5 órás tantárgyakból hétvégére, tanítási szünetekre kötelező házi feladat nem adható (a felső tagozaton az utolsó tanítási napon kijelölt házi feladat mértéke ne haladja meg a szokásosat, az 1-1,5 órás önálló tanulási időben elvégezhető legyen; az alsó tagozaton nem adunk hétvégére házi feladatot, kivéve, ha az utolsó tanítási napra esik a heti egy órás tantárgy);
- a házi feladatokat ellenőrizni, javítani, értékelni kell, de osztályozni nem lehet

6. Tankönyvek, taneszközök kiválasztásnak elvei

Iskolánkban a nevelő-oktató munka során csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép, stb.) használunk az oktatásban, melyet az Oktatási Miniszter tankkönyvvé nyilvánított.
Néhány tantárgy esetében a nyomtatott eszközökön túl más felszerelésre is szükség van: tornafelszerelés, rajzfelszerelés és egyéb olyan eszközök, melyek az önálló tanuláshoz nélkülözhetetlenek.
Az egyes osztályokban a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközössége határozza meg az iskola helyi tanterve alapján. Ezekről a tanév elején írásos tájékoztatást kapnak a szülők. Az iskolában megrendelt tankönyveken kívül minden más eszköz beszerzése a szülő kötelessége a tanév megkezdéséig.
A taneszközök kiválasztásánál a munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe:

- Feleljen meg a taneszköz az iskola helyi tantervének.
- Előnyben kell részesíteni azokat, amelyek több tanéven keresztül használható.
- A taneszközök használatában stabilitásra kell törekedni, azaz tankönyvcsaládot váltani a nevelés folyamán nem lehet.
- A taneszközök ára legyen összhangban a minőséggel.
- Az iskola törekszik arra, hogy pénzügyi lehetőségeihez mérten az iskolai könyvtár számára több példányban, használatban lévő tankönyvcsaládokat vásároljon.
- Biztosítani kell, hogy a rászorulók ingyen jussanak a tankönyvekhez.
- Tanévvégén a bizonyítvánnyal együtt megkapják a szülők / tanulók a következő tanévi tankönyv és tanszerlistát.

7. Tantárgyak rendszere

7.1. A választott kerettanterv az iskolában tanított kötelező és nem kötelező (választható) tantárgyak és óraszámaik

Iskolánk helyi tanterve az emberi erőforrások minisztere által kiadott kerettantervek közül az alábbi tantervre épül:
51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet mellékletei:
1. sz. melléklet: Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára
2. sz. melléklet Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára
51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet módosításában kiadásra kerülő kerettantervek
10. sz. melléklet: A német nemzetiségi nevelés-oktatás kerettantervei – nyelvoktató nemzetiségi oktatáshoz

11. sz. melléklet: Kerettanterv az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyam
Kerettanterv a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyam)

Iskolánk helyi tantervében a kötelező tanítási órák keretében tanított tantárgyak tananyagai és követelményei teljes egészében megegyeznek az oktatási miniszter által kiadott kerettantervekben meghatározott tananyaggal és követelményekkel.

A miniszter által kiadott kerettantervben meghatározott szabadon tervezhető órák számával az alábbi tantárgyak óraszámát növeltük meg azzal a céllal, hogy e tárgyból a készségfejlesztésre, az ismeretek gyakorlására több idő jusson:

Évfolyam	Melyik tantárgy óraszáma lett megnövelve a szabadon tervezhető órák óraszámából?	Hány órával lett megnövelve a szabadon tervezhető órák óraszámából?
1. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	**1 óra**
	Matematika	**1 óra**
2. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	**1 óra**
	Matematika	**1 óra**
3. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	**1 óra**
	Angol nyelv	**2 óra**
4. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	**1 óra**
	Angol nyelv	**1 óra**
	Matematika	**1 óra**
5. évfolyam	Természettudomány	**0,5 óra**
	Digitális kultúra	**1 óra**
	Tanulás mestersége	**0,5 óra**
6. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	**0,5 óra**
	Matematika	**1,5 óra**
	Természettudomány	**0,5 óra**
	Tanulás mestersége	**0,5 óra**
7. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	**1 óra**
	Matematika	**1 óra**
	Földrajz	**1 óra**
8. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	**0,5 óra**
	Matematika	**1,5 óra**
	Biológia	**1 óra**

Iskolánk az ötödik évfolyamon választható **Dráma és tánc**, illetve **Hon- és népismeret** tantárgyak közül a **Hon- és népismeret** tantárgyat tanítja.

Iskolánk miniszter által kiadott kerettantervben szereplő választható (***„A változat"*** illetve ***„B változat"***) kerettantervek közül az alábbi tantervek alapján tanít:

Évfolyam	Választott kerettanterv
1-4. évfolyam	Ének-zene *A változat*
5-8. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom *A változat*
5-8. évfolyam	Matematika *B változat*
5-8. évfolyam	Fizika *A változat*
5-8. évfolyam	Ének-zene *A változat*

A jelenlegi központi kerettanterv-változatok a korábbi OM kerettantervektől eltérően két évfolyamra határozzák meg a tananyagot és a követelményeket. Így a legfontosabb feladatnak azt tartottuk, hogy az ajánlásunkban javaslatot tegyünk a tananyagok évfolyamonkénti bontására és az egyes tematikai egységekhez tartozó órakeret meghatározására. Természetesen úgy állapítottuk meg a felosztást,

A választott kerettantervben szereplő tananyagok évfolyamonkénti bontása, illetve az egyes témákhoz tartozó órakeretek meghatározása.

Iskolánkban a tanulók az idegen nyelvi órákon az angol nyelvet tanulják.

Iskolánk Helyi tanterve kiegészül a miniszter által egyes iskolatípusra, pedagógiai szakaszra, tantárgyra, vagy egyes sajátos köznevelési feladat teljesítéséhez készített kerettantervekből a

Bejárható Magyarország kerettanterve 5–8. évfolyam számára kerettantervvel.

(A 23/2013. (III. 29.) EMMI rendelet 6. melléklete által közölt kerettantervek)

A természetjárás tág értelmezéseként a tantárgy keretében öt járásmód mint jármód került nevesítésre – gyalog, kerékpárral, lovon, vitorlával és túrakenuval –, melyek alkalmasak az ország bejárására.
Az öt lehetőség közül a gyalogos, a kerékpáros, és – esetenként - a túrakenuval történő jármódot választjuk.

Iskolánk helyi tanterve a NAT 2020 alapján készült alábbi kerettantervekre épül:

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/bevezeto

Kerettanterv az 1-4. évfolyam számára

- Magyar nyelv és irodalom 1–4. évfolyam
- Matematika 1–4. évfolyam
- Etika 1–4. évfolyam
- Környezetismeret 3–4. évfolyam
- Élő idegen nyelv 4. évfolyam
- Ének-zene 1–4. évfolyam
- Vizuális kultúra 1–4. évfolyam
- Technika és tervezés 1–4. évfolyam
- Digitális kultúra 3–4. évfolyam
- Testnevelés 1–4. évfolyam

Kerettantervek egyes iskolatípusra, pedagógiai szakaszra, tantárgyra, vagy sajátos köznevelési feladat teljesítéséhez

- Képességfejlesztő sakk (a sakk mint oktatási eszköz) 1–4. évfolyam

Kerettanterv az 5-8. évfolyam számára

- Magyar nyelv és irodalom 5–8. évfolyam
- Matematika 5–8. évfolyam
- Történelem 5–8. évfolyam
- Állampolgári ismeretek 8. évfolyam
- Hon- és népismeret 5–8. évfolyam
- Etika 5–8. évfolyam
- Természettudomány 5–6. évfolyam
- Kémia 7–8. évfolyam
- Fizika 7–8. évfolyam
- Biológia 7–8. évfolyam
- Földrajz 7–8. évfolyam
- Élő idegen nyelv 5–8. évfolyam (angol, német)
- Ének-zene 5–8. évfolyam
- Vizuális kultúra 5–8. évfolyam
- Dráma és színház 7–8. évfolyam
- Technika és tervezés 5–7. évfolyam
- Digitális kultúra 5–8. évfolyam
- Testnevelés 5–8. évfolyam

Kerettantervek egyes iskolatípusra, pedagógiai szakaszra, tantárgyra, vagy sajátos köznevelési feladat teljesítéséhez

- Bejárható Magyarország 5–8. évfolyam

A nemzetiségi nevelés-oktatás kerettanterve

Német nyelv és irodalom (nyelvoktató) 1–4. évfolyam
Német népismeret 1–4. évfolyam
Német nyelv és irodalom (nyelvoktató) 5–8. évfolyam
Német népismeret 5–8. évfolyam

A helyi tanterv bevezetése 2020-21-es tanévben 1. és 5. évfolyamon történik meg felmenő rendszerben.

Évfolyam	Nemzetiségi (Ne)- Normál óratervű (No)	Melyik tantárgy óraszáma lett megnövelve a szabadon tervezhető órák óraszámából?	Hány órával lett megnövelve a szabadon tervezhető órák óraszámából?
1. évfolyam	Ne, No	Magyar nyelv és irodalom	**1 óra**
	Ne, No	Sakkpalota	**1 óra**
2. évfolyam	Ne, No	Magyar nyelv és irodalom	**1 óra**
	Ne, No	Sakkpalota	**1 óra**
3. évfolyam	No	Magyar nyelv és irodalom	**1 óra**
	Ne, No	Sakkpalota	**1 óra**
4. évfolyam	No	Magyar nyelv és irodalom	**1 óra**
	No	Sakkpalota	**1 óra**
5. évfolyam	No	Hon- és népismeret	**1 óra**
6. évfolyam	No	Dráma és színház	**1 óra**
7. évfolyam	No	Magyar nyelv és irodalom	**1 óra**
	Ne, No	Matematika	**1 óra**
8. évfolyam	No	Magyar nyelv és irodalom	**1 óra**
	Ne, No	Matematika	**1 óra**

Iskolánkban az ötödik évfolyamon a **Hon- és népismeret,** hatodik évfolyamon a **Dráma és színház** tantárgyakat tanítjuk.

7.2. Óratervek

A tanítandó tananyagok és óraszámok meghatározásában nevelőtestületünknek a NAT, a Pedagógiai Programban megfogalmazott alapelvek és értékek szolgáltak vezérfonalul. Fontos szempontunk volt, hogy a tervezett tevékenységek a gyermeki adottságok minél szélesebb körét fedjék le, mert hisszük: **minden gyermek valamiben tehetséges**, tehát van olyan adottsága, amelyben képességei az átlagos fölé emelhetők. Ennek kibontakoztatására és fejlesztésére azonban lehetőséget is kell kapnia.
A program megvalósulása párhuzamosan két síkon történik:

- mindenkire kiterjeszthetően órarendbe építve
- fakultatív jelleggel

Helyi tantervünk elsődlegesnek tartja a tanulók kulcskompetenciáinak fejlesztésén túl, a gyermekek kulturált, udvarias viselkedésének formálását, értékőrző és értékteremtő magatartásuk kialakítását. Ennek programját a minden órán jelenlévő, de elsősorban a magyar, a természettudomány- és az etikaórákon egyre tudatosabbá váló szoktatás valósítja meg.
A tantárgyak sorában kitüntetett szerepe van a magyar nyelv- és irodalomnak. Az itt folyó képességfejlesztést (olvasás, szövegfeldolgozás, írás, helyesírás, szóbeli és írásos kommunikáció) alapvető tehetségfeltételként kezeljük, különösen a tanulás kezdeti időszakában. Fontosságát tükrözik az óraszámok is. Az irodalmi nevelés elsődleges feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv fejlesztése. Az iskolai könyvtárnak igen nagy szerepe van az olvasás népszerűsítésében.

A helyi tanterv biztosítja, hogy az alapfokú nevelés-oktatás pedagógiai szakaszában a bevezető és kezdő szakaszban a tanítás-tanulás szervezése játékos formában, a tanulói közreműködésre építve, az érdeklődés felkeltésére, a problémák felvetésére, a megoldáskeresésre, és a tanulói képességek fejlesztését szolgáló ismeretek elsajátítására irányuljon. Az alapozó és a fejlesztő szakaszban a tanulói terhelés a tanulói képességekhez igazodva növekszik.
A helyi tanterveket a NAT érvényességének megfelelően rendszeresen felülvizsgáljuk, szükség esetén átdolgozzuk.

A helyi tanterv tartalmazza az Alapító okiratban szereplő nemzetiségi német nyelv oktatását és az integrált sajátos nevelési igényű tanulók oktatását és a gyógypedagógia tagozat tanterveit.

A képzés rendje

Alsó tagozat
Legfontosabb feladatunk, hogy zökkenőmentessé tegyük az óvoda és iskola közötti átmenetet. Ez határozza meg módszereinket, eszközeinket.
Tanulóinkat - egyéni fejlődési ütemük figyelembe vételével, az ön-és társismeret, az önértékelés korai kialakításával és fejlesztésével - eljuttatjuk az alapvető képességeik és készségeik olyan szintjére, amely lehetővé teszi számukra az eredményes tanulást.
Az alapozó funkciókat erősíti a fejlesztőpedagógus munkája.
Az új tantárgyakkal való ismerkedés fokozatosan történik, és játékos formában zajlik.
Felső tagozat
Az 5-6. osztályban - a gyerekek életkori sajátosságait figyelembe véve a felzárkóztatást, képességfejlesztést ebben az időszakban a differenciált órai munka, a hagyományos korrepetálás, csoportbontások és szakkörök segítik. Indokolt esetben fejlesztőpedagógus is segíti a tanulást. Az önálló tanulás elsajátításának megerősítését szolgálta éveken át a tanulás mestersége tantárgy, mely az ötödik évfolyamon a nemzetiségi osztály kivételével kötelező tantárgy volt. A NAT 2020 bevezetésével ez a 2021-22-es tanévtől már nem illeszthető az óratervbe, ezért a tantárgy céljait, feladatait fokozottan kell felvállalnia az alapozó tantárgyaknak, valamint a felzárkóztató foglalkozásoknak és a tanulószobának. Ebben a periódusban a gyerekek az intenzív alapozási szakaszban vesznek részt. Ez a fejlesztés a gyermekek már meglévő képességeit, jártasságát, készségeit mélyíti el.
7-8. évfolyamon az órai munka szervezésében egyre nagyobb tere van az önálló ismeret-feldolgozásnak, kutatómunkának. A felzárkóztatást és tehetséggondozást a korrepetálások, csoportbontások és a szakkörök segítik.
A felső tagozaton a magyar- és matematikaórák nívócsoportos bontásának célja a személyre szabott fejlesztés az egyéni képességekhez igazodó sikeres felvételi vizsgára való felkészítés megvalósítása.
Kiemelt jelentőségűnek tartjuk a mindennapos testnevelés kereteinek biztosítását, ezzel a lehetőségeinket és adottságainkat is kihasználjuk.
Elegendő időt kívánunk adni tanulóinknak az elmélyült és a személyes biztonságot is szolgáló szükségleteiket kielégítő játékra, szabadidős foglalkozásokra.
Az iskola nevelési és oktatási céljainak és a jelentkező helyi igényeknek megfelelően kerül sor 1. osztálytól kezdve az etika tantárgy tanítására, mely a hatályos törvény szerint az első és ötödik évfolyamtól kerül 2013/14-es tanévben bevezetésre.
Az iskola nevelési-oktatási céljait és a NAT, valamint a kerettantervek előírásait figyelembe véve készült el a helyi tanterv tantárgyi rendszere.

Tanulócsoportok

1. osztálytól az osztályok kialakításánál heterogén tanulócsoportokat alakítunk ki, a nemzetiséginyelv-választás ezt nem befolyásolja.
4. osztálytól a választott idegen nyelv szerint alakítjuk a nyelvcsoportokat.
5. osztálytól a digitális kultúra valamint a technika és tervezés/vizuális kultúra csoportbontást a szaktanterem befogadóképessége teszi szükségessé.

Nemzetiségi nyelvoktatás

Iskolánk Alapító okirata tartalmazza a német nemzetiségi tagozat megnevezést és a német nemzetiségi nyelvoktató oktatási forma feladatainak ellátását. Programunkat, összhangban a NKT hatályos rendelkezéseivel, *A nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás irányelve* alapján dolgoztuk ki
Az iskola fenntartója a Szigetszentmiklósi Tankerületi Központ. Programunk megvalósítását a Dunavarsányi Német Nemzetiségi Önkormányzat is támogatja.

Kapcsolatok

Iskolánk a német nemzetiségi program keretében együttműködik az alábbi szervezetekkel:
ÉMNÖSZ: Észak-Magyarországi Német Önkormányzatok Szövetsége
UDPI: Ungarndeutsches Pädagogisches Institut (Magyarországi Németek Pedagógiai Intézete)
LDU: Landesselbstverwaltung der Ungarndeutschen , Magyarországi Németek Országos Önkormányzata
Goethe Intézet
Továbbá szakmai támogatást kap az alábbi kiadóktól:
Hueber Kiadó
Klett Kiadó
Maxim Kiadó

Iskolánkban 2003-ban indult felmenő rendszerben a nyelvoktató német nemzetiségi nevelés-oktatás. A program beindítását iskolánk pedagógusai kezdeményezték a felmerülő szülői igények alapján. A tagozat népszerűségét bizonyítja, hogy az évek alatt egyre nőtt a beiratkozó tanulók száma. A tanulók harmada vesz részt a német nemzetiségi nevelés-oktatásban.
Tanulóink eredményesen vesznek részt német nyelvű tanulmányi versenyeken. Rendszeres fellépői városunk kulturális rendezvényeinek. A német nemzetiségi hagyományápolás fontos részét alkotják a főbb ünnepek rendezvényei, melyek alkalmat adnak arra is, hogy iskolánk más osztályokba járó tanulói is megismerhessék a német hagyományokat. Kihelyezett tanórát tartunk közeli német nemzetiségű települések

tájházában, ezzel is segítve a népismereti tartalmak tevékeny és élményközpontú elsajátítását.

A nemzetiségi nyelv és irodalom oktatása szerves egységet alkot. Az ismeretszerzésen túl lehetővé teszi a nemzetiségi azonosságtudat formálását, irodalmi, művészeti, kulturális értékek közvetítését, készséget nyújt közösségek alakítására, megtartására. Hogy ezt a szerepét betöltse, meg kell ismertetnie a kisebbség életét, kultúráját. Ezt segítik az iskola hagyományai és szabadidős tevékenységi formái is (pl. a német hagyományból átvett Márton-nap, Farsangtemetés, Tracht Tag, a tanulók közreműködése német nyelvű programokban, projektekben, témahét programjaiban).
Szülőföldünk, történelmi emlékeinek, hagyományainak tiszteletére, a más népekkel szembeni megbecsülésre, toleranciára neveléssel párhuzamosan célunk a német nemzetiséghez tartozók identitásának őrzése, kulturális értékeinek megismerése, ápolása.
A nyelvoktató nemzetiségi oktatás keretében tanulóink első osztálytól heti öt órában tanulják a német nyelvet. A német nyelv oktatása mellett fontosnak tartjuk, hogy a tanulók megismerkedjenek a magyarországi németek múltjával, városunk helytörténetével, néprajzával. A nemzetiségi hagyományok ápolásának érdekében bevezettük heti egy órás nemzetiségi néptánc oktatását, illetve a nagyvarsányi összevont osztályban a hagyományőrzés stúdiumot, ahol a gyermekek, magyarországi német illetve német eredetű koreográfiákkal, táncokkal, népszokásokkal, dalokkal és gyermekjátékokkal ismerkedhetnek meg. Célunk a hagyományok ápolása, felelevenítése, a kultúra megismertetése és megszerettetése. Fontosnak tartjuk a mozgás kultúra, ritmusérzék, alakítását valamint fejlesztését. A gyermekeknek több ízben lehetőségük nyílik a tanév során bemutatni tehetségüket, az iskolai keretek között megrendezett ünnepélyeken, megemlékezéseken. Törekszünk arra, hogy tanulóinkban kialakuljon a nemzetiségi identitástudat, felismerjék, hogy előnyt jelent a nyelvi és kulturális gazdagság.
A gyerekeknek kiváló nyelvgyakorlási lehetőséget jelent, ha családoknál elhelyezve hosszabb időt tölthetnek Németországban. Ezt szolgálja az elmúlt években kialakított partnerkapcsolat a németországi Wolf-von-Gemmingen-Schule testvériskolával.

Német nemzetiségi néptánc
Iskolánk a német-nemzetiségi nyelv és irodalom tantárgyak mellett német nemzetiségi néptáncot is oktat, ahol a gyermekek, magyarországi német, illetve német eredetű koreográfiákkal, táncokkal, népszokásokkal, dalokkal és gyermekjátékokkal ismerkedhetnek meg. Célunk a hagyományok ápolása, felelevenítése, a kultúra megismertetése és megszerettetése. Fontosnak tartjuk a mozgáskultúra, ritmusérzék, alakítását valamint fejlesztését. A gyermekeknek több ízben lehetőségük nyílik a tanév során bemutatni tehetségüket, az iskolai keretek között megrendezett ünnepélyeken, megemlékezéseken.

A NAT 2020 bevezetésével a nemzetiségi néptáncórák délutánonként, nem kötelező jelleggel, gazdagító program keretében valósulnak meg: a 2020-21-es tanévtől 1. és 5. évfolyamon, felmenő rendszerben.

Idegen nyelv tanítása

Az iskolában a németen túl **más élő idegen nyelvet** is tanítunk. Tantervünk tiszteletben tartja a gyermekek egyéni érdeklődésének jogát. Ennek figyelembe vételével a következő lehetőséget kínáljuk tanítványainknak: az élő idegen nyelv elemi szinten kezdődő, majd negyedik osztálytól, mint kötelező tantárgy.

A 3. osztályban kezdődő nyelvtanulás célja a ráhangolás. Ez zenei és játékelemek segítségével teremt nyitottságot az anyanyelvtől eltérő nyelv befogadására. Az oktatott idegen nyelv: angol.

Az idegen nyelvi képzésünk célja, hogy a tanulók hétköznapi helyzetekben a nyelvet tudják használni. Szerezzék meg a fejlesztéshez szükséges alapismereteket.

	1. évfolyam		2. évfolyam		3. évfolyam		4. évfolyam		5. évfolyam		6. évfolyam		7. évfolyam		8. évfolyam	
	Né.	No.	Né.	No.	Né.	No.	Né.	No.	Né.	No.	Né.	No.	Né.	No.	Né.	No.
Magyar nyelv és irodalom																
Magyar nyelv és irodalom	6	7	6	7	5	5	5	5								
Magyar nyelv									2	2	2	2	1,5	2	1,5	2
Irodalom									2	2	2	2	1,5	1	1,5	1
Nemzetiségi német nyelv és irodalom																
Nemzetiségi német nyelv és irodalom	5		5		5		5		5		5		5		5	
Matematika																
Matematika	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek																
Történelem									2	2	2	2	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek															1	1
Hon- és népismeret										1						
Nemzetiségi népismeret	1		1		1		1		1		1		1		1	
Etika/hit- és erkölcstan																
Etika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Természettudomány és földrajz																
Környezetismeret					1	1	1	1								
Természettudomány									2	2	2	2				
Kémia													1,5	1,5	1,5	1,5
Fizika													1,5	1,5	1,5	1,5
Biológia													1,5	1,5	1,5	1,5
Földrajz													1,5	1,5	1,5	1,5
Idegen nyelv																
Első élő idegen nyelv (angol)							2	2	2	3	2	3	2	3	2	3
Művészetek																
Ének-zene	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1
Vizuális kultúra	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1		1
Dráma és színház												1				
Technológia																
Technika és tervezés	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1		

Digitális kultúra					1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés																
Testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Közösségi nevelés (osztályfőnöki)									1	1	1	1	1	1	1	1
	25	22	25	22	26	22	28	23	31	28	31	27	32	28	32	28
Kötelező alapóraszám	22	22	22	22	22	22	23	23	31	27	26	26	28	28	28	28
Szabadon tervezhető órakeret		2		2		2		2		1		1+1		2		2
Szabadon tervezhető órakeret a nemzetiségi oktatásban	2		2		1		0		0		0					
Maximális órakeret a NAT szerint	24	24	24	24	24	24	25	25	28	28	28	28	30	30	30	30
Lehetséges nemzetiségi órakeret	27		27		27		28		31		31		33		33	
Úszás (BMO, Kajak-kenu)	1*		1*						1*		1*					
Szabad órakeret felhasználása:																
Sakkpalota	1	1	1	1	1	1		1								
Magyar nyelv és irodalom	1	1	1	1		1		1						1		1
Matematika													1	1	1	1
Összes óraszám	27	24	27	24	27	24	28	25	31	28	31	27	33	31	33	30
Jelmagyarázat:																

A NAT 2020 alapján készült óratervet 1. és 5. évfolyamon, felmenő rendszerben vezettük be a 2020-21-es tanévben.

8. Sajátos nevelési igényű tanulók

8.1. Enyhe értelmi fogyatékos integráltan és szegregáltan nevelt-oktatott tanulók

8.1.1. Az általános iskolai évfolyamok pedagógiai szakaszai és a fejlesztési szakaszok feladatai

Bevezető szakasz (1-2. évfolyam)

- Az otthoni, óvodai életből az iskolai életformába történő zökkenőmentes átvezetés, az iskola iránti érdeklődési kedv biztosítása.
- Higiéniai szokások kialakítása, az esetleges szociokulturális háttérből adódó hiányosságok felszámolása.
- Természetes gyermekkor biztosításával a játék megismertetése, megszerettetése, felhasználása a tanulásban.
- Az „együttes élmény" megteremtésével kialakítani a társas kapcsolatok rendszerét, a pozitív tulajdonságok felfedezésével az énkép és a társak elfogadását.
- Az iskolai élet és a társas kapcsolatok szokásrendjének elsajátítása, saját hely megtalálása.
- A képességdeficitek feltárása, korrigálása, ill. az épen maradt képességterületek mozgósítása, megerősítése a rehabilitációs célok sikere érdekében:
  - a jelenségek, tünetek értelmezése, a szakértői bizottsági gyógypedagógiai diagnosztikai véleménnyel összevetve,
  - az okok további keresése,
  - az alkalmazható módszerek, eljárások hozzárendelése,
  - a fejlesztőprogram összeállítása,
  - a taneszközök felkutatás, egyedi elkészítése, adekvát használata,
  - a fejlődés ütemének, intervallumának felmérése, tervezése,
  - a fejlesztés szervezeti kereteinek, lehetőségeinek megteremtése.
- Egyéni fejlesztési terv kidolgozása, program szerinti fejlesztés, hátrányos helyzet, veszélyeztetettség, tehetség felmérése, szakemberek bevonása.
- A szűkebb környezetből kiindulva fokozatosan bevezetni a tágabb társadalmi környezetbe.
- Alapvető kultúrtechnikák beindítása, a kommunikáció folyamatos fejlesztése, elemi ismeretek közvetítése.
- Gazdag élményanyag biztosítása az ismeretszerzéshez, a képességfejlesztéshez, a tartós emlékezethez.
- A személyiség értelmi, érzelmi, akarati szférájának erősítése.
- A kompetenciafejlesztés az egyéni érdeklődésből és az egyéni különbségekből indul ki.

Kezdő szakasz (3-4. évfolyam)

- Egy elemi szintű, de bizonyos fokú strukturált tudás biztosítása, az algoritmikus gondolkodás kiépítése, a gondolkodás merevségének oldása.
- Az iskola, mint az állampolgári jogok és kötelességek gyakorlótere, bekapcsolódás a Diákönkormányzat munkájába.
- Az önmeghatározás, önismeret fejlesztése, társas kapcsolatok szélesítése.
- A prepubertáskori problémák helyes kezelése, az ezzel járó mentálhigiénés ismeretek elsajátítása.
- A feladat- és szabálytudat további bővítése.
- A helyes és helytelen viselkedési módok elkülönítése a környezetben.
- A differenciált fejlesztés érvényesítése az egyes képességfejlődési területeken mutatkozó deficitek kezelésére.
- Az alapvető kultúrismeretek bővítése, a gondolkodás, tanulási, kommunikációs képességek továbbfejlesztése.
- A mindennapi élethez szükséges ismeretek (háztartás, vásárlás, közlekedés, intézmények elhelyezkedése, funkciójuk, stb.) gyakorlása.
- A helyi pályaválasztás előkészítése.

Alapozó szakasz (5-6. évfolyam)

- Az önálló tanulás képességének fejlesztése.
- Az épen maradt emberi arculat dinamikus fejlesztése, a tehetség gondozása.
- A korszerű általános műveltség elemeinek gazdagítása, ismeretek szélesítése, strukturálása, megerősítése, felkészülés az alapműveltségi vizsgára, készségek kialakítása az önképzéshez.
- A korrektív célú, rehabilitációs feladatokat szolgáló foglalkozások szervezése a sérülés, a képességfejlődési problémák egyedi kombinációira, a serdülőkor, és ifjúkor problémáira orientáltan.
- Az általános és speciális (a szakmatanulást, a feladatellátást szolgáló) képességek stabilizálása és mozgósítása a pályaorientáció érdekében.
- Felkészítés a családi életre, konfliktusmentes társadalmi életre, kortárscsoportok megismerése, egyenrangú kapcsolatok kialakítása.
- Eligazodás a társadalmi munkamegosztásban, a társadalom felépítésében, ismeretek a társadalom intézményrendszerében.
- Ismeretszerzés az állampolgári ügyintézés terén (adatlapok, kérelmek, beadványok, stb.).
- Jogsegélyszolgálat, karitatív szervek megismerése.
- Reális énkép kialakítása, önképviselet, véleménynyilvánítás.

Fejlesztő szakasz (7-8. évfolyam)

- A serdülőkorral járó problémák kezelése, mentálhigiénés ismeretek, különös tekintettel a szexuális kérdésekben.
- Felkészítés az önálló életvitelre, a társadalmi beilleszkedés módjára, támaszkodási pontokra.
- A diákönkormányzati tevékenységben és általában a közösség különböző színterein olyan helyzetek teremtése, amelyekben tudatosul a tanulókban a közösség demokratikus működésének értéke és néhány általánosan jellemző szabálya, fejlődik az önkormányzó képessége, együttműködési készsége, akarata, segítőkészsége, empátiája, szolidaritás érzete, az egyéni és közérdek, a többség és kisebbség relációjának fontossága az közösséghez, ill. egymáshoz való viszonyulásban.
- A demokratikus normarendszer kiterjesztése a természeti és épített környezet iránti felelősségre a mindennapi magatartásra.
- A nemzeti identitás fejlesztésén át más népek hagyományainak, kultúrájának, szokásainak, életmódjának megismerésére, megbecsülésére késztetés, az Európához való tartozás tudatának kialakítása és erősítése.
- Világképformálás és tágítás az emberiség közös problémáinak megláttatásával.

8.2. Általános értékelési szempontok:

- A tanuló önmagához mért fejlődése, az ismeretek elsajátítása, a képesség minőségi, mennyiségi gyarapodása terén.
- Szociáliskompetenciáinak, magatartásának, viselkedésének fejlődése.
- Az SNI kerettantervben, és az Irányelvben meghatározottak szerint.

Bevezető és kezdő szakasz

Első osztályban és második osztályban félévkor nincs osztályzattal történő értékelés. Osztályzattal történő minősítés második osztály év végén történik. A nagyon heterogén képességű, sérült gyermekek teljesítménye az alapozás első két évében érdemjeggyel nehezen fejezhető ki, szükséges a humánusabb értékelés. Harmadik osztálytól a tanulók érettebbek az osztályozás érdemjeggyel történő elfogadására.

Alapozó szakasz

Érdemjeggyel történő értékelés

Fejlesztő szakasz

Érdemjeggyel történő értékelés

Ez az értékelési rendszer kibővül az iskola minden osztályában egy szöveges értékeléssel. Értékelő lapon a tanulók magatartását, tanulmányi munkáját, közösségi magatartását, szorgalmát, értékeli az osztályfőnök egy meghatározott szempontsor szerint. Így a szülők világos képet kapnak a gyermek fejlődéséről, munkájában, személyiségében megmutatkozó problémákról.

8.3. A tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

- a tankönyv legyen vonzó és időtálló,
- igazodjon a sajátos nevelési igényű tanuló szükségleteihez
- a tankönyvhöz munkafüzet is társuljon, illetve felhasználhatóak legyenek más munkafüzetek is (önálló órák magas száma indokolja),
- legyen alaptankönyv, több éven át használható,
- alaptankönyvhöz kapcsolódjon munkafüzet, feladatlap,
- a tankönyvekhez készüljön kézikönyv,
- a tankönyv kiválasztásánál mérlegelni kell az árát,
- a tankönyvrendelést évente felülvizsgáljuk,
- a tagozat tanulói számára biztosítjuk az ingyenes tankönyveket,

A konkrét oktatási formák a tantárgyak tantervében lebontva jelennek meg.
A helyi tanterv készítésénél felhasználtuk az összevont gyógypedagógiai osztályok tantervét, mely a fogyatékosok oktatásának kerettanterv alapján készült az összevont gyógypedagógiai osztályok számára (szerkesztő: Némethné Tóth Ágnes). Figyelembe vettük az egyes témák időkereténél a tanulók adottságait, a helyi lehetőségeket.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók helyi tanterve, mely a NAT 2020 alapján készült alábbi kerettantervekre épül:

Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 1-4. évfolyam
Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 5-8. évfolyam

Kötelező tantárgyak és óraszámok az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a NAT 2020 alapján

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Kötelező óraszám	**22**	**22**	**22**	**23**
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**2**	**2**
Szabad órakeret felhasználása:				
Magyar nyelv és irodalom	1	1	1	1
Matematika	1	1	1	1
Összes óraszám	**24**	**24**	**24**	**25**

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4
Idegen nyelv	-	-	2	2
Matematika	4	4	4	4
Etika	1	1	1	1
Történelem	2	2	2	1
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természettudomány	2	3	5	5
Állampolgári ismeretek	-	-	-	1
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Digitális kultúra	1	1	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	1	1	1	1
Kötelező óraszám	**26**	**26**	**28**	**28**
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**2**	**2**
Szabad órakeret felhasználása:				
Magyar nyelv és irodalom	1	1	1	1
Matematika	1	1	1	1
Összes óraszám	**28**	**28**	**30**	**30**

A NAT 2020 alapján készült óratervet 1. és 5. évfolyamon felmenő rendszerben vezettük be a 2020-21-es tanévben.

9. A középsúlyos értelmi fogyatékos integráltan és szegregáltan nevelt-oktatott tanulók

9.1. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésének szakaszaihoz kapcsolódó célok és feladatok

Bevezető szakasz (1-2. csoport)

- Sajátos nevelési feladat, hogy biztosítani kell számukra a korai és óvodai
- neveléssel elindult fejlődés folyamatosságát.
- Egyszerű, mindennapi munka jellegű (naposi) tevékenységek egyre önállóbb végrehajtása.
- A beszédindítás és az ehhez szükséges alakészségek kialakítása (motiválás hangadásra, beszédre,, a beszédmegértés finomítása, a beszédre irányuló figyelem fejlesztése, a beszédhez szükséges szenzoros és motoros ügyesség fejlesztése).
- A beszédészlelés és a beszédmegértés a mindennapi életbe beépülő rövidebb-hosszabb célzott, játékos formában történő fejlesztése.

Fontos habilitációs feladat a vizuomotoros koordináció és grafomotoros ügyesség fejlesztése.
A játékos fejlesztési formák dominanciája.
Játékosan, egyszerű normakövetéssel alapvető magatartási szabályok, viselkedési normák alkalmazása.

Kezdő szakasz (3-4. csoport)

- Az egyéni fejlődési sajátosságokat figyelembe véve a bevezető időszak habilitációs és rehabilitációs fejlesztése, megerősítése.
- Közvetlen és közvetett ráhatásokkal azoknak a készségeknek, képességeknek a fejlesztése amelynek révén a gyermek egyre differenciáltabban tudja befogadni és használni a nyelvet.
- Kiemelt feladat a kognitív funkciók fejlesztése szenzomotoros tapasztalatszerzés útján.
- Vizuomotoros koordináció és a grafomotoros készségek további differenciálása.
- Képességeik függvényében egyre jobban sajátítsák el az együttélés alapvető szabályait.

Alapozó szakasz (5-6. csoport)

- A beszédmegértés és a kifejező beszéd fejlesztésében (még hangsúlyos a dallam, a gesztus és a ritmus elemek használata) fokozatosan át kell térni a lehetőségekhez képest a nyelvtani viszonyokat kifejező beszédbeli közlések, utasítások alkalmazására.

- Az értelmi képességek, figyelem, emlékezet, gondolkodás fejlesztése.
- Orientációs képességek fejlesztése, a cselekvőképesség alakítása.
- Az ismeretek gazdagítása.
- A harmonikus személyiségfejlődés elősegítése.
- Alakuljanak ki a köznapi helyzeteknek megfelelő magatartási szokások.
- Alakuljon helyes önismeretük, önbizalmuk.

Fejlesztő szakasz (7-8. csoport)

- Előtérbe kerül az ismeretek bővítése, alapvető kultúrtechnikai ismeretek differenciált alkalmazása.
- Gyakorlati jellegű tevékenységek, életvezetést segítő technikák alkalmazása és megerősítése.
- Munkaképesség kialakítása.
- Kiemelt feladat teljesebb társadalmi beilleszkedésük segítése.

Nevelőmunkánk hatékonyságát segítik a helyi sajátosságokhoz és igényekhez igazított terápiák alkalmazása.

9.2. A NAT által meghatározott kompetencia-tartalmak a foglalkoztató tagozaton való megjelenése

Anyanyelvi kommunikáció

- A beszédnevelés során arra kell törekednünk, hogy a gyermekekben kialakuljanak az alapvető szenzomotoros és motoros feltételek a beszéd használatában.
- A kommunikációra, beszédre nevelésnek tanulásra ösztönző környezetben kell folynia, élénk, serkentő formákat kell kialakítanunk a felnőttekkel és a gyermekek kortársaival. Elengedhetetlen egy olyan segítő, motiváló környezet megteremtése, melyek megfelelnek fejlettségi szintjüknek, segíti őket a környezetbe történő eligazodásban, és tevékenykedésben.
- Kiemelt feladatként jelentkezik - az egyéni fejlettségi szintet figyelembe véve - olyan készségek és képességek fejlesztése, amelyek lehetővé teszik, hogy különféle helyzetekben, szóban kommunikálni tudjanak, és ezzel igényeiknek megfelelően alakíthassák át, változtathassák környezetüket.
- A kommunikáció fejlesztésénél meg kell ismertetnünk a gyermekekkel a nonverbális ismerethordozókat, amelyek az emberi kapcsolatrendszerben fontos szerepet játszanak.
- Az egyéni fejlettségi szintet figyelembe véve, megfelelő alapot kell nyújtanunk, hogy az olvasás, írás, mint információs eszköz beépülhessen a tanuló eszköztárába.

- Támogatnunk kell az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket.

Matematikai kompetencia

- A számolás-méréshez szükséges alapkészségek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, gondolkodás).
- Mennyiségi tulajdonságok felismerése a környezet tárgyainak és jelenségeinek megfigyelésével és a velük való cselekedtetéssel.
- Az egyéni képességeknek megfelelően a téri és időbeli tájékozottság kialakulásának segítése.
- Lehetőségeikhez mérten tudjanak egyszerű matematikai műveleteket elvégezni, mely segítséget jelenthet számukra a mindennapok problémáinak megoldásában.

Szociális és állampolgári kompetencia

- A sikeres társadalmi részvétel érdekében elengedhetetlen a normatudat, a viselkedési és az általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése, betartása. Ennek elérését segíthetjük a társas kapcsolatok kiépítéséhez és fenntartásához szükséges ismeretek, készségek elmélyítésével.
- Elengedhetetlenül fontos, olyan tárgyi és személyi környezet megteremtése, mellyel előmozdítjuk a megfelelő szokásrendszerek kialakulását, amelyek a gyermekek egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét, és magatartását fejlesztik.
- Törekednünk kell arra, hogy a gyermekek lehetőségeikhez mérten ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket, ebben biztosan tájékozódjanak. Tudjanak egyszerű környezetmegóvó feladatokat elvégezni, ismerjék a káros hatások következményeit.
- Fejlettségi szintjüknek megfelelően legyenek ismereteik az egészséget védő – óvó szokásokról.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók helyi tanterve, mely a NAT 2020 alapján készült alábbi kerettantervekre épül:

Kerettanterv a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára 1-8. évfolyam

9.3. Tantárgyak és óraszámok terve a teljes képzési időre az évfolyamokhoz rendelten

Kötelező tantárgyak és óraszámok a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára a NAT 2020 alapján

Műveltségi területek Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom								
Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4	4	4	5	5
Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	3	3	4	4	2	2
Matematika								
Számolás-mérés (Matematika)	2	2	2	2	3	3	3	3
Történelem és állampolgári ismeretek								
Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	1	1	1
Hon- és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz								
Környezetismeret	-	-	-	-	1	1	2	2
Művészetek								
Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	3	3	2	2	2	2	2	2
Technológia								
Digitális kultúra	-	-	-	-	-	-	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés								
Mozgásnevelés (Testnevelés)	5	5	5	5	5	5	-	-
Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Egyéb								
Önkiszolgálás	2	2	-	-	-	-	-	-
Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2	2	2	3	3
Játékra nevelés	2	2	2	2	-	-	-	-
Kötelező óraszám	**22**	**22**	**22**	**22**	**25**	**25**	**28**	**28**
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**2**	**3**	**3**	**3**	**2**	**2**
Szabad órakeret felhasználása:								
Olvasás-írás	1	1	1	1	2	2	1	1
Számolás-mérés	1	1	1	2	1	1	1	1
Összes óraszám	**24**	**24**	**24**	**25**	**28**	**28**	**30**	**30**

A NAT 2020 alapján készült óratervet 1. és 5. évfolyamon felmenő rendszerben vezettük be a 2020-21-es tanévben.

10. A közösségi nevelés órák témái

Kötelezően minden osztályban feldolgozásra kerülő témák a tanév legelső óráin

- A házirend szabályainak megbeszélése.
- Az osztályközösség belső szabályainak megbeszélése, rögzítése.
- Balesetvédelmi, tűzvédelmi szabályok ismertetése, visszakérdezése.
- Az osztályközösség gyermekvezetőinek megválasztása.
- Az iskolai munkatervből az osztályt érintő feladatok ismertetése.
- Az iskola környékére vonatkozó közlekedési ismeretek és veszélyhelyzetek megbeszélése.
- A kerékpáros közlekedés szabályai.

Kötelezően minden osztályban feldolgozásra kerülő témák

- Félévente egy alkalommal egészségvédelmi téma (helyes táplálkozás; az alkohol- és kábítószer fogyasztás, a dohányzás káros hatásai a szervezetre; a személyes higiénia; a szexuális fejlődés) az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségének igénybe vételével.
- Elsősegély-nyújtási alapismeretek: teendők közlekedési baleset esetén, segítségnyújtás baleseteknél; a mentőszolgálat felépítése és működése; a mentők hívásának helyes módja.
- Félévente egy alkalommal az elsősegély-nyújtás alapismereteinek gyakorlati elsajátítása céljából az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségének igénybe vétele.
- Az osztály félévi munkájának és magatartásának értékelése az első és a második félév végén.
- Megemlékezés nemzeti ünnepeinkről október 23-án és március 15-én.
- Megemlékezés a magyar kultúra napjáról, a kommunista és egyéb diktatúrák áldozatainak emléknapjáról, a költészet napjáról, a holokauszt áldozatainak emléknapjáról, a Föld napjáról és a Nemzeti Összetartozás Napjáról.
- Megemlékezés az iskola névadójáról.
- Osztálykirándulás előkészítése.

Az Közösségi nevelés órák tananyaga, tematikája évfolyamonként:

5. évfolyam

Tananyag: **Tanuljunk tanulni** Ötödikbe léptünk, házirend, tisztségek. A tanulást is tanulni kell. Nehéz és könnyű tantárgyak. Eredményes tanulás az 5. osztályban.
Követelmény: A tanulás kötelesség. Gazdálkodás az idővel. A tanulást is tanulni kell. Ami érdekel, amit szívesen csinálok.

Tananyag: **Személyiségünk** Önismeret, öntudat, önbizalom. Az ember értéke. Szokás, szenvedély.
Követelmény: Önismeret fejlesztése, osztálytársak közti bizalom, a támogató légkör megerősítése. A dohányzás szenvedélybetegség jellegének tudatosítása.

Tananyag: **Test és lélek** Az egészség értéke életünkben. Hogyan élhetünk egészségese. Testkultúra (testedzés, pihenés, öltözködés). Életrend, életritmus. Szabadidő helyes felhasználásáról.
Követelmény: Testünk iránti felelősségünk. Testi-lelki egészség legfontosabb összefüggései.

Tananyag: **Tudni illik** Az étkezés illemtana. Öltözködés, kultúrája. Szórakozás illemtana: színház, mozi, hangverseny, diszkó, kirándulás, sport, játék, strand.
Követelmény: Alapvető viselkedési normák gyakoroltatása, betartása, megkövetelése.

Tananyag: **Családi élet** Alkalmazkodás a családban. Egymás iránti figyelem a családban (hétköznapok, ünnepek).
Követelmény: A család életre szóló érzelmi háttér, erőforrás szerepének tudatosítása. Az egymásra figyelés fontosságának hangsúlyozása.

Tananyag: **Közlekedés** Gyalogos közlekedés kisebb, nagyobb településen. Tömegközlekedési lehetőségek. Kerékpáros közlekedés. Idénybalesetek.
Követelmény: Kövesse a közlekedés helyes magtartási szokásait! Ismerje a városi és vidéki közlekedésben lévő különbségeket! Ismerje a gyalogos és tömegközlekedés szabályait!

6. évfolyam

Tananyag: **Gondolkodás, kommunikáció, tanulás** Problémamegoldás, tanulás, emlékezet. Intelligencia, okosság, bölcsesség. Megismerés, tudás.
Követelmény: A beszéd és a gondolkodás összefüggései. Értékelje a tudást, a lelkierőt, és az egyéb szellemi képességeket!

Tananyag: **Személyiségünk** Ember voltunk általános vonásai, egyediségünk. Öröklet-es adottságok: testi alkat, ösztönök, temperamentum, képességek, tehetség. Szokás és szenvedély: jó és rossz szokásaink.
Követelmény: Képesség a másik ember személyiségének tiszteletére és megértésére, a helyes önismeret kialakítására, önmaga felvállalására, mások bírálatának segítségként való elfogadására. Legyen képes felismerni az örökletes tényezők szerepét a jellem kialakulásában!

Tananyag: **Test és lélek** Test és lélek egysége. Egészséges életmód, testkultúra, mentálhigiénia. Növekszem, változom.
Követelmény: Helyezze el önmagát a saját korcsoportjában, felismerve ebből adódó jellemzőit! Ismerje az ember életszakaszainak főbb általános jellemzőit.

Tananyag: **Tudni illik** Találkozás, üdvözlés. Megszólítás, bemutatkozás, társalgás. Telefonálás illemtana. Vendégségben, vendéglátás. Pontosság, pontatlanság.
Követelmény: Alapvető magatartási normák ismerete.

Tananyag: **Családi élet** Személyi higiénia: testápolás, bőrápolás, ruha váltása. Nemi érés, nemi higiénia. Környezet tisztántartása: otthon, osztályban. Állatokkal a lakásban.
Követelmény: Tudja önmagát, környezetét tisztán tartani! Tudja, hogy a tisztaság az egészséges élet alapfeltétele!

Tananyag: **Közlekedés** Kerékpáros közlekedés korábban megismert szabályainak bővítése. Közlekedési jelzések, továbbhaladási algoritmusok leírása. Tömegközlekedés (országúti, vasúti, városi).
Követelmény: Ismerje az alapvető közlekedési szabályokat. Ismerje a kerékpár biztonsági felszereléseit!

7. évfolyam

Tananyag: **Test és lélek** Egészség, betegség, fogyatékosság. Egészséges életmód testkultúra, mentálhigiénia. Veszélyeztető tényezők. Az egyén és a drogok. A drogok és a médiák. A reklám hatása.
Követelmény: Ismerje fel a test és lélek összefüggéseit! Legyenek ismeretei a káros szenvedélyek veszélyeiről és elkerülésük módjáról!

Tananyag: **Személyiségünk** Örökletes adottságok: testi alkat, ösztönök, temperamentum, képességek, tehetség. A tanulás szerepe: sajátos szokások, ismeretek, világlátás, hobbik, örömök, félelmek. A nevelés szerepe: példaképek, jutalmazások, büntetések.

Követelmény: Tudja, hogy minden ember egyedi, hogy énünk egyes összetevői örököltek, mások megszerzettek! Ismerje fel a tanulás jelentőségét a jellem alakulásában!

Tananyag: **Pályaorientáció** Képességek: térbeli gondolkodás, nyelvi kifejezőképesség, számolási képesség, fizikai teherbírás, kézügyesség, ötletgazdagság, kapcsolatteremtés. Képesség és teljesítmény összefüggése. Önismeret testi, lelki, szociális és szellemi szempontjai. Munkahelyi ártalmak és a stressz. A munkanélküliség állapota, folyamata, az átképzés. Pályaválasztási alapfogalmak: pálya, szakma, foglalkozás, beosztás, munkakör, képesítés, képzettség. Érdeklődés, érzelem, motiváció a pályaválasztásban. Szabadban dolgozni, testi erőt kifejteni, technikai feladatokat ellátni, tiszta környezetben dolgozni, szellemi munkát végezni stb.
Követelmény: A tanulók tudják: Felsorolni a képességek fő jellemzőit. Felismerni a képességek és a pályák kapcsolatát. Megadni saját képességeik szintjeit. Azonosítani a testi adottságok, a szociális körülmény és a tárgyi tudás szerepét az eredményes munkavégzésben. Felismerni a munkahelyi ártalmakat. Magyarázni a munkanélküliség állapotát, az átképzés szükségességét. Értelmezni a pályaválasztási alapfogalmakat. Azonosítani az érdeklődési területeket és elmondani azok szerepét a pályaválasztásban. Bemutatni a motiváció szerepét a pályaválasztásban.

Tananyag: **Közlekedés** A KRESZ szabályai. Az elsősegélynyújtás szabályai. Veszélyhelyzetek kialakulása.
Követelmény: Előrelátással hárítsa el a veszélyhelyzetek kialakulását! Alkalmazza a KRESZ szabályait különös tekintettel: rendőri karjelzések, behajtani tilos, kerékpárút, főútvonal!

Tananyag: **Tudni illik** Fiúk és lányok, megismerkedés, udvarlás. Társalgás illemtana. Hogyan? Miről? Kamaszszerelem.
Követelmény: Helyes viselkedési formák tudatosítása.

8. évfolyam

Tananyag: **Személyiségünk** Önmegfigyelés, önismeret, önnevelés: tapasztalat önmagamról és másokról. Elismerés, bírálat, építő, romboló. Érdeklődés, célok, akarat, énideál, értékek. Önérzet, önbizalom, önszeretet, szégyen, kisebbségi érzés. Önfegyelem, akaraterő, felelősség. Különbözőségek és hasonlóságok. A másik egyediségének, másságának elismerése, tisztelete. A másik megismerése. Kommunikáció. Vitatkozás, versengés, kompromisszumok. Jellem-lelki tulajdonságok. Szokások, tudás, erkölcs, világnézet. Intelligencia, okosság, bölcsesség, kreativitás. Büszkeség, gőg, méltóság, önzés, önzetlenség. Nyitottság, kíváncsiság. Az ember, mint értékelő lény. Az értékelés szempontjai. Az értékelés nehézségei. A legfontosabbnak tartott értékek. Az ember, mint erkölcsi lény. Választás és döntés, szándék és tett. A rossz, a hibázás és a bűn. Az

erkölcsös cselekedet (jót jól). Mozgatóink. Meghatározottságaink, gyökereink. Vágy, szükséglet, lehetőség, igény. Érdekek, értékek, normák. Beállítódás, magatartás és viselkedés. Empátia, tolerancia. Az egyes ember fejlődése. Életkorok jellemzői.
Követelmény: Tudjon érvelni az önuralom, önnevelés, önismeret fontossága mellett! Legyen képes érvelni a másik személyiségének tisztelete mellett! Legyen nyitott az értékek felismerésére és elfogadására! Legyen képes a meggondolt véleményalkotásra, mások józan, igazságos megítélésére! Legyen képes fontos helyzetekben a választási lehetőségek mérlegelésére, indokolni mások és önmaga hibás és jó döntéseit! Legyen képes felfedezni a különböző viselkedések és döntések mögött meghúzódó mozgatókat! Ismerje az egyes életszakaszok főbb jellemzőit!

Tananyag: **Pályaorientáció** Képességek, munkahely, munkanélküliség. Térbeli gondolkodás, nyelvi kifejezőképesség. Számolási képesség, fizikai teherbírás, kézügyesség, ötletgazdagság és kapcsolatteremtési képesség. A képesség és teljesítmény összefüggése. Az önismeret testi, lelki, szociális és szellemi szempontjai. A munkahelyi ártalmak és a stressz. A munkanélküliség állapota, folyamata, az átképzés. Megbeszélés, vita, szituációs gyakorlatok, kérdőív, gyűjtőmunka.
Követelmény: A tanulók tudják: Felsorolni a képességek fő jellemzőit. Felismerni a képességek és a pályák kapcsolatát. Megadni saját képességeik szintjeit. Azonosítani a testi adottságok, a szociális körülmény és a tárgyi tudás szerepét az eredményes munkavégzésben. Felismerni a munkahelyi ártalmakat. Magyarázni a munkanélküliség állapotát, az átképzés szükségességét.

Tananyag: **Pályák megismerése, pályaválasztási dokumentumok** A pályák megismerésének lehetőségei: Pályaképek, pályatükrök, pályaismertetések, foglalkozás leírások. Pályaszintek, egymást helyettesítő pályaajánlatok. Pályaalkalmasság, továbbtanulási lehetőségek. A pályaválasztás dokumentumai, ismeretforrások. Videofelvételek elemzése, pályatabló készítése, riportok készítése, elemzése. Érdeklődés, érzelem, motiváció a pályaválasztásban. Érdeklődési területek: Szabadban dolgozni, növényekkel, állatokkal foglalkozni, emberek között dolgozni. testi erőt kifejteni, formákkal, vonalakkal dolgozni, kézi erővel, szerszámmal dolgozni. Technikai feladatokat ellátni, irodában dolgozni, embereken segíteni, eladni, vásárolni. Tiszta környezetben dolgozni, gépeket szerelni és javítani, elektromos készülékekkel dolgozni, építőiparban, laboratóriumban dolgozni. Érzelmi viszonyulás és a motiváció szerepe a pályaválasztásban. Megbeszélés, vita, szituációs gyakorlatok, öndefiníciós folyamatok támogatása.
Követelmény: A tanuló tudja: Azonosítani az érdeklődési területek és elmondani azok szerepét a pályaválasztásban. Bemutatni a motiváció szerepét a pályaválasztásban.

Tananyag: **Családi élet** Családtervezés, házasság, családi célkitűzések. Generációk kapcsolata, egymás segítése. Családi szabadidő szervezés.

Követelmény: Legyen képes életvitele tudatos alakítására! Legyen fegyelmezett, segítőkész! Tudja szabadidejét kulturáltan hasznosítani! Legyen tájékozott nemzeti, vallási, családi ünnepekről! Tudjon ezek hagyományainak megfelelően viselkedni!

Választható témák az osztály összetételétől, neveltségi szintjétől függően

- A tanulást is tanulni kell
- Tanulást segítő tevékenységek
- Egészséges életrend
- A helyes napirend kialakítása
- A család: a nagyszülők, a szülők és a gyerekek közössége
- Ünnep a családban
- Az ünnepek szerepe az emberek életében
- Ismerem-e önmagam?
- A megismerés forrásai
- Baráti kapcsolatok
- Részvétel a házi munkában
- A nyári szünidő tervezése
- A tanulási szokások, a gazdaságos tanulás
- Fiúk és lányok barátsága
- A helyes viselkedés, a helyes beszéd, az udvariasság
- Igazmondás, hazugság
- A serdülők biológiai és higiéniai problémái
- Fejlesztő játékok tanulása
- Tudni illik, hogy mi illik
- Illemtan a gyakorlatban
- Lakásunk kultúrája
- Pályaválasztásra készülünk
- Önállóság a tanulásban
- Konfliktusok az osztályban
- Igaz barátok az osztályban
- A kulturált magatartás szabályai
- Viselkedés ünnepi alkalmakon
- Bírálat, önbírálat
- A család funkciói
- Konfliktus a családban
- Fizikai és szellemi munka
- A pénz szerepe életünkben
- Ápolt, divatos megjelenés
- Hogyan rendezném be otthonomat?

- A vendéglátás illemtana
- A határainkon túl élő magyarság
- Testápolás, szépségápolás a serdülőkorban
- Az étkezési kultúra
- Az iskolaválasztás gondja
- A család pályaválasztási elképzelései
- Diákönkormányzat az osztályban és az iskolában
- Törekvés a harmonikus életre
- Jövőnkre készülünk
- Harcban önmagunkkal
- Bizonytalankodók az iskola- és a pályaválasztásban
- Ügyintézés a mindennapokban
- Barátság, szerelem, szexualitás
- Házasság és család, a felbomló család
- Hétköznapok és ünnepek a családban
- Korunk jellemző betegségei
- A fiatalkori bűnözés
- A hivatalos helyen való viselkedés illemtana
- Különféle tanulási módszerek
- A jó időbeosztás, a helyes napirend
- Közösségfejlesztő játékok
- A kulturált viselkedés alapjai, illem
- Ismerős, haver, barát
- Kapcsolatok a másik nemmel, a nemi érés tudatosítása
- Árulkodás, becsület, "betyárbecsület"
- Hazugság, elhallgatás, igazmondás, becsületesség
- Közlekedési szabályok, utazási illemtan
- Színházlátogatás: viselkedés az előadáson, az élmények megbeszélése
- Megjelenés, öltözködés
- A sport szerepe az egészséges fejlődésben
- Helyem a családban, szüleink tisztelete
- Egészséges életmód rend, tisztaság, higiénia, korszerű táplálkozás
- Veszélyes anyagok (alkohol, dohányzás stb. egészségkárosító hatása)
- Az olvasás szerepe, fontossága, az olvasás élménye
- A televízió műsorok, a videó-filmek helyes megválasztása
- Ünnepek, az ünnepnapok szükségessége
- Iskolai hagyományok megismerés
- Fiú-lány kapcsolat, barátság, szerelem, a férfi, és a női szerepek.
- Szerelem és házasság

- Generációk együttélése, szüleink, nagyszüleink.
- Az idős emberek tisztelete, segítése, a kötelességtudat fejlesztése
- Családi hagyományok, ünnepek
- A vallások szerepe életünkben, sokfélék vagyunk, tolerancia
- Viselkedés iskolában a tanórán, iskolai rendezvényeken, utcán, közlekedési eszközökön, színházban, étteremben, szórakozóhelyen
- A munka az ember alapvető létformája, a munka értelme, megbecsülése
- Megélhetés, gazdálkodás, jólét
- Vitakultúra fejlesztése, a véleményalkotás szabadsága
- Nemzeti azonosságtudat, nemzeti hagyományaink, történelmünk, jelképeink
- Helyünk Európában
- Miért tanulunk? Pályaválasztás, szakmák, foglalkozások, hivatások
- Az információszerzés lehetőségei
- Családi munkamegosztás, segítés otthon
- A családi költségvetés ismerete, az előrelátó pénzgazdálkodás
- Szabadidő értelmes, hasznos eltöltése (olvasás, rendszeres sportolás, zenetanulás, tánc, képzőművészet stb.)
- Környezetünk kulturáltsága, növények, állatok gondozása
- Egészség, betegség. Egészségünk iránti felelősség kialakítása

11. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja

Az iskola a mindennapos testnevelést a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezi meg.
Ennek alapján:

Biztosítjuk a mindennapos testnevelést heti három - osztálykeretben szervezett - testnevelésóra és kettő sportköri óra keretében. A délutáni testnevelésórák - sportköri órák kertében biztosítjuk a sportágspecifikus differenciált fejlesztést, illetve a tömegsport jellegű képességfejlesztést tanulóinknak.
A tanuló legfeljebb heti két órát az alábbi módon teljesíthet:
A jogszabály szerint a „Délutáni testnevelés" órák alól az a tanuló kérheti a felmentését, aki sportegyesületben végzi a sporttevékenységét és az aktuális versenyszezonban rendelkezik versenyengedéllyel.

12. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő helyiségek, felszerelések és eszközök jegyzéke

Az iskola alapító okiratában meghatározott tevékenységhez szükséges, kötelező (minimális) eszköz- és felszerelésjegyzéket (20/2012. (VIII. 31.) EMMI r. 2. melléklet), ezen belül a szemléltetést, illetve tanulói tevékenységet igénylő tananyag feldolgozásához szükséges helyiségek, felszerelések és eszközök jegyzékét a pedagógiai program melléklete tartalmazza.

13. A pedagógiai programmal kapcsolatos egyéb intézkedések

A pedagógiai program érvényességével, módosításával, nyilvánosságával kapcsolatos egyéb intézkedések

A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

- A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.
  - A nevelők szakmai munkaközösségei minden tanév végén írásban értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.
- A 2022-2023-as tanév során a nevelőtestületnek elvégezte a pedagógiai program teljes felülvizsgálatát, értékelését, és elvégezte a szükséges módosításokat.
- A 2026-2027-es tanév során a nevelőtestületnek el kell végeznie a pedagógiai program teljes - minden fejezetre kiterjedő - felülvizsgálatát, értékelését, és szükség esetén a pedagógiai programot módosítania kell, vagy teljesen új pedagógiai programot kell kidolgoznia.

A pedagógiai program módosítása

- A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:
  - az iskola igazgatója;
  - a nevelőtestület bármely tagja;
  - a nevelők szakmai munkaközösségei;
  - a szülői munkaközösség;
  - az iskola fenntartója.
- A tanulók a pedagógiai program módosítását a diák-önkormányzati képviselői útján a szülői választmánynak javasolhatják.
- A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az igazgató jóváhagyásával válik érvényessé. A pedagógiai program elfogadása előtt ki kell kérni a szülői választmány véleményét.

- A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra vagy a működtetőre a jogszabályi előírásokon felül többletkötelezettség hárul, be kell szerezni a fenntartó, illetve a működtető egyetértését.
- A módosított pedagógia programot a jóváhagyást követő tanév szeptember első napjától az első és az ötödik évfolyamtól kezdve felmenő rendszerben kell bevezetni.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

- Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára hozzáférhető.
- A házirend elolvasható az iskola honlapján. Az iskolai honlap internet címe: www.arpadsuli.hu
- A pedagógiai programról minden érdeklődő tájékoztatást kérhet az iskola igazgatójától, igazgatóhelyettesétől, valamint az iskola pedagógusaitól a nevelők fogadóóráján vagy – ettől eltérően – a pedagógussal előre egyeztetett időpontban.
- A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:
  - az iskola honlapján;
  - az iskola fenntartójánál;
  - az iskola irattárában;
  - az iskola könyvtárában;
  - az iskola nevelői szobájában;
  - az iskola igazgatójánál;
  - az iskola igazgatóhelyetteseinél;
  - a nevelők szakmai munkaközösségeinek vezetőinél;

ZÁRADÉK

1. A Dunvarsányi Árpád Fejedelem Általános Iskola Pedagógiai Programját az intézmény vezetőjének előterjesztése után a nevelőtestület 2026. október 6. és 7. napján tartott értekezletén a mellékelt nyilatkozat szerint megismerte, véleményezte és elfogadta.

2. A hatályba lépés időpontja: 2026. október 9.

3. A dokumentum hatályba lépésével egyidejűleg hatályát veszti az intézmény korábbi Pedagógiai Programja.

Kelt: Dunavarsány, 2026. október 9.

Dunavarsányi Árpád Fejedelem Általános Iskola 2336 Dunavarsány, Árpád u. 12. OM 032538

Készítette: Ézsiás Erika
az intézmény igazgatóhelyettese

A dokumentum azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges.
A fenntartóra háruló többletköltség a Darts Matek Program megvalósítása kapcsán keletkezik az alábbiak szerint:

- a Darts Matek oktatási szoftverhez hozzáférés biztosítása, licenc megvásárlása;
- a Darts Matek Országos Csapatverseny online fordulóján elért eredmény függvényében a regionális és a szuperdöntőn való részvétel biztosítása (regionális döntő – utazási költség; szuperdöntő – utazási költség, szállásköltség a helyszíntől függően).

A dokumentumban megfogalmazott rendelkezések, programok fenntartói finanszírozása a mindenkori éves költségvetés függvényében történik, a tankerületi igazgató előzetes írásbeli elrendelése alapján.

A Pedagógiai Programban rögzített feladatokkal, célkitűzésekkel a Szigetszentmiklósi Tankerületi Központ nevében egyetért:

P. H.

Szigetszentmiklósi Tankerületi Központ 01

.....

dr. Pálos Annamária a tankerületi központ igazgatója

Kelt: Szigetszentmiklós, 2026. 11.03.